

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

ETNİK KİMLİK, GÖÇ VE ORGANİZE SUÇ İLİŞKİSİ

Esra BİLGİOĞLU
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Danışman
Prof. Dr. Ertan BEŞE

Çankırı – 2025

T.C.
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

ETNİK KİMLİK, GÖÇ VE ORGANİZE SUÇ İLİŞKİSİ

Esra BİLGİOĞLU
ORCID: 0009-0004-8465-2782
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Danışman
Prof. Dr. Ertan BEŞE
ankırı-2025

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	iv
TEZ KABUL VE ONAY	v
ÖNSÖZ.....	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
KISALTMALAR	ix
TABLO LİSTESİ	x
1. GİRİŞ	1
1.1. Tezin Konusu, Amacı ve Önemi.....	1
1.2. Tezin Kapsamı ve Sınırlılıkları.....	3
1.3. Tezin Metodolojisi.....	4
1.4. Tezin Bölümleri	4
2. KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE	6
2.1. Kriminal, Hukuki ve Sosyal Boyutlarıyla Organize Suç	6
2.1.1. Organize Suç Kavramı	6
2.1.2. Organize Suçun Tarihsel Gelişimi.....	7
2.1.3. Organize Suçun Tanım ve Farklılıkları	11
2.1.4. Organize Suç Örgütlerinin Özellikleri.....	13
2.1.5. Organize Suç Örgütü Yapılanması	16
2.1.6. Organize Suç Teorileri	19
2.1.7. Organize Suç Örgütlerini Ortaya Çıkaran ve Yayılmalarını Hızlandıran Etkenler	21
2.1.8. Terör Örgütlerinin Organize Suç Örgütleri Yoluyla Terörizmi Finanse Etmesi.....	25
2.2. Türkiye’de Organize Suç Olgusu	29
2.2.1. Türkiye’de Organize Suçun Tarihsel Gelişimi	29
2.2.2. Türk Hukuku’nda Organize Suç Tanımı.....	33
2.2.3. Türkiye’deki Organize Suç Örgütlerinin Karakteristik Özellikleri.....	35
2.2.4. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Ortaya Çıkış Nedenleri.....	36
2.2.5. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanları.....	39
3. GÖÇ, ETNİSİTE VE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ	41
3.1. Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Göç	41
3.1.1. Göç Kavramı	41
3.1.2. Hukuki ve Sosyal Boyutlarıyla Göç, Göçmen ve Mülteci Tanımları	42
3.1.3. Göç Çeşitleri	45

3.1.4. Göç Nedenleri	47
3.1.5. Göçün Sonuçları.....	54
3.2. Türkiye’de Göç Olgusu.....	57
3.2.1. Türk Hukuk ve Kanunlarda Göç, Göçmen ve Mülteci Tanımları.....	57
3.2.2. Türkiye’de Göç Nedenleri	59
3.2.3. Türkiye’de Göçün Yarattığı Sonuçlar	62
3.3. Kriminal ve Sosyal Boyutlarıyla Etnisite	65
3.3.1. Etnisite Kavramı	65
3.3.2. Kuramsal Yaklaşımlar.....	66
3.3.3. Etnik Çatışma Nedenleri	67
3.4. Türkiye’de Etnisite Olgusu	68
4. GÖÇ VE ETNİSİTE OLGULARININ ORGANİZE SUÇ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ.....	72
4.1. Damgalama (Etiketleme) Teorisi Bağlamında Japon Yakuza Suç Örgütü İncelemesi	73
4.2.Sosyal Düzensizlik Kuramı Bağlamında ABD Mara Salvatrucha MS-13 Çetesi İncelemesi	79
4.3. Lanni’nin Akraba Topluluklar Teorisi Bağlamında İtalyan Organize Suç Örgütü (Ndrangheta) İncelemesi.....	83
4.4. İthalat Yaklaşımı Perspektifinde, Diaspora İlişkileri ile Türkiye Bağlantılı Organize Suç Örgütleri.....	86
SONUÇ.....	90
KAYNAKÇA	93
ÖZGEÇMİŞ.....	106

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Bu çalışma, tamamen şahsıma ait bir çalışma olup, yürütülen bilimsel araştırmanın ve bu araştırmanın raporlanması sürecinin her aşamasında akademik etik kurallara titizlikle uyulmuştur. Çalışmamda kullanılan tüm kaynaklar, metin içi alıntılar, şekiller, görseller, tablolar, işitsel materyaller ve diğer içerikler eksiksiz ve doğru biçimde belirtilmiştir. Hiçbir veri, kaynak veya işitsel öge üzerinde tahrifat yapılmamış; insan ve hayvanlar üzerinde gerçekleştirilen araştırmalarda etik kurallara riayet edilmiştir. Tezin hazırlanmasında herhangi bir kişi ya da kuruluştan yardım alınmışsa bu durum açıkça ifade edilmiştir. Bu çalışmada bana ait olmayan her türlü veri, düşünce, sonuç, görsel işitsel materyal ve bilgi, bilimsel etik kurallara uygun şekilde atıf yapılarak ve kaynak gösterilerek belirtilmiştir. Tez yazım kurallarına tam uygunlukta hazırlanan bu çalışmanın etik standartlara tamamen uygun olduğunu beyan ederim.

.../.../2025

Esra BİLGİOĞLU

TEZ KABUL VE ONAY
ÇANKIRI KARATEKİN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Esra Bilgiöğlü tarafından hazırlanan *Etnik Kimlik, Göç ve Organize Suç İlişkisi* başlıklı bu çalışma, 14/07/2025 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda *oybirliğiyle* başarılı bulunarak jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ ÜYELERİ (Unvanı, Adı ve Soyadı)

Danışman : Prof. Dr. Ertan BEŞE İmza:

Üye : Prof. Dr. Aytekin GELERİ İmza:

Üye : Dr. Öğr. Üyesi İnci ÇOBAN İNCE İmza:

ONAY

Bu Tez, Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 01.7.2025 tarih ve 2025/27-01 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Ersoy YILMAZ

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Tezimin hazırlanma sürecinde, konunun belirlenmesinden nihai hâline ulaşmasına kadar geçen tüm aşamalarda bilgi, birikim ve desteğiyle bana yol gösteren, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca akademik rehberliğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Ertan BEŞE' ye en içten teşekkürlerimi borç bilirim.

Kendisi, yalnızca bilimsel katkılarıyla değil, aynı zamanda sabrı, anlayışı ve yönlendirici tutumuyla bu sürecin en sağlıklı ve verimli bir şekilde ilerlemesine büyük katkı sağlamıştır. Göstermiş olduğu ilgi ve kıymetli geri bildirimler sayesinde çalışmam hem içerik hem de biçim açısından gelişme imkânı bulmuştur.

Eğitimin, üretmenin ve topluma katkı sağlamanın önemini her zaman vurgulayan, tez çalışmam süresince moral ve motivasyon kaynağım olan değerli babam Yaşar BİLGİOĞLU' na ve annem Züleyha BİLGİOĞLU' na hedeflerime ulaşma yolunda verdikleri destekten dolayı teşekkürlerimi sunarım.

14/07/2025

Esra BİLGİOĞLU

ÖZET

Tezin Başlığı: Etnik Kimlik, Göç ve Organize Suç İlişkisi

Tezin Yazarı: Esra BİLGİOĞLU

Üniversite/Enstitü: Çankırı Karatekin Üniversitesi/ Sosyal Bilimler Enstitüsü

Anabilim Dalı: Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı/ Tezli Yüksek Lisans Programı

Danışman: Prof. Dr. Ertan BEŞE

Sayfa Sayısı: 117

Bu çalışma, organize suç örgütlerinin yapısal ve işlevsel dönüşümünü göç ve etnik kimlik ekseninde incelemeyi amaçlamaktadır. Küreselleşme ve modernleşmeyle birlikte sınırların daha geçirgen hâle gelmesi, göç hareketlerinin yoğunlaşmasına ve bu hareketlerin organize suç örgütleriyle kesişmesine neden olmuştur. Göçmen ve mültecilerin yasa dışı yollarla ülkeler arası geçiş yapmaları, onları suç örgütlerinin ağına düşürme riskini artırmakta; hedef ülkelerde ise dışlanma, fırsat eşitsizliği ve ayrımcılık gibi sebeplerle bu bireylerin organize suç yapılarına katılımı kolaylaşmaktadır. Etnik kimlik bu bağlamda, yalnızca kültürel bir aidiyet değil, aynı zamanda örgütlenme ve korunma aracı olarak da işlev görmektedir.

Çalışma, göç ve etnisitenin organize suç yapıları üzerindeki etkisini sosyolojik ve kriminolojik kuramlar çerçevesinde değerlendirmektedir. Temel araştırma soruları; etnik kimlik ve göç olgularının organize suçtaki rolü ile bu yapıların söz konusu olguları nasıl bir fırsata dönüştürdüğünü sorgulamaktadır. Tezde nitel araştırma yöntemi benimsenmiş, betimleyici ve yorumlayıcı analiz yaklaşımıyla örnek olaylar üzerinden karşılaştırmalı örnek olay analiziyle incelenmiştir. Japonya'dan Yakuza, ABD'den Mara Salvatrucha, İtalya'dan Ndrangheta ve Türkiye'deki organize suç yapıları teorik çerçeveye ilişkilendirilerek incelenmiştir.

Çalışma, literatürde çoğunlukla ayrı ele alınan göç, etnik kimlik ve organize suç konularını bir araya getirerek disiplinlerarası bir boşluğu doldurmakta ve politika yapıcılar için uygulanabilir öneriler sunmayı hedeflemektedir. Bu yönüyle hem akademik hem toplumsal düzeyde önemli katkılar sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: *Organize Suç, Etnisite, Göç, Suç*

ABSTRACT

Thesis Title: The Relationship Between Ethnic Identity, Migration, and Organized Crime

Author: Esra BİLGİOĞLU

University/Institute: Çankırı Karatekin University / Institute of Social Science

Department: Department of Political Science and Public Administration / Master's Program with Thesis

Advisor: Prof. Dr. Ertan BEŞE

Number of Pages: 117

This study aims to examine the structural and functional transformation of organized crime groups through the lens of migration and ethnic identity. With globalization and modernization rendering national borders more permeable, migration flows have intensified, leading to a closer intersection between these movements and organized crime networks. The use of illegal migration routes by refugees and migrants increases their vulnerability to becoming entangled in such networks. Furthermore, experiences of exclusion, limited opportunities, and ethnic discrimination in host countries facilitate their recruitment into organized criminal structures. In this context, ethnic identity functions not only as a cultural marker but also as a means of organization, protection, and resistance.

The research evaluates the impact of migration and ethnicity on organized crime structures within the framework of sociological and criminological theories. The primary research questions focus on the role of ethnic identity and migration in organized crime, and how these phenomena are exploited by criminal organizations. A qualitative research design was adopted, employing descriptive and interpretive analysis through comparative case studies. The study investigates the Yakuza in Japan, Mara Salvatrucha in the United States, the Ndrangheta in Italy, and organized crime groups in Turkey, each analyzed within relevant theoretical frameworks.

By integrating the often separately treated issues of migration, ethnic identity, and organized crime, this study fills a significant interdisciplinary gap. It also aims to offer actionable insights for policymakers. In this regard, the research contributes both academically and socially to the broader discourse on security, social integration, and justice.

Keywords: *Organized Crime, Ethnicity, Migration, Crime*

KISALTMALAR

AB	:Avrupa Birliği
ABÖ	:Afrika Birliği Örgütü
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
BM	:Birleşmiş Milletler
CMK	:Ceza Muhakemesi Kanunu
DEA	:Uyuşturucu ile Mücadele Dairesi
DEAŞ	:Irak ve Şam İslam Devleti
DHKP/C	:Devrimci Halk Kurtuluş Partisi - Cephesi
EGM	:Emniyet Genel Müdürlüğü
FBI	:Federal Soruşturma Bürosu
FBN	:Federal Narkotik Bürosu
HSI	:İç Güvenlik Soruşturmaları
IMRO	:İç Makedon Devrimci Örgütü
IOM	:Uluslararası Göç Örgütü
INTERPOL	:Uluslararası Kriminal Polis Teşkilatı
İŞİD	:Irak ve Şam İslam Devleti
JİTEM	:Jandarma İstihbarat ve Terörle Mücadele
KOM	:Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele
MASAK	:Mali Suçları Araştırma Kurulu
MHP	:Milliyetçi Hareket Partisi
MİT	:Millî İstihbarat Teşkilatı
MOSSAD	:İstihbarat ve Özel Görevler Enstitüsü
MS-13	:Mara Salvatrucha
NPA	:Japon Ulusal Polis Teşkilatı
PCC	:Başkent Birinci Komutası
PKK	:Kürdistan İşçi Partisi
PYD	:Demokratik Birlik Partisi
STK	:Sivil Toplum Kuruluşu
TCK	:Türk Ceza Kanunu
TDK	:Türk Dil Kurumu
TÜBİTAK	:Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
UNODC	:Birleşmiş Milletler Uyuşturucu Suç Ofisi

TABLO LİSTESİ

Tablo 4.1.1: Damgalama (Etiketleme) Teorisi Bağlamında Japon Yakuza Suç Örgütü İncelemesi	78
Tablo 4.2.1: MS-13 Çetesinin Sosyal Örgütsüzlük Kuramı ile İncelenmesi	82
Tablo 4.3.1: Lanni'nin Akraba Topluluklar Teorisi Bağlamında İtalyan Organize Suç Örgütü (Ndrangheta) İncelemesi	85
Tablo 4.4.1: İthalat Yaklaşımı Perspektifinde Türkiye Bağlantılı Organize Suç Örgütleri ..	89

1. GİRİŞ

1. 1. Tezin Konusu, Amacı ve Önemi

Organize suç örgütleri, tarih boyunca farklı formlarda varlık göstermiş ve bulundukları her dönem özelinde çok boyutlu tehditler oluşturmuşlardır. Modernleşme ve küreselleşme, bu yapılar için dönüm noktası olmuş ve yalnızca yapısal olarak değil, işlevsel olarak da ciddi dönüşümler geçirerek çağa ayak uydurmuşlardır.

Bu noktada organize suç örgütlerinin sadece yasa dışı yollarla ekonomik güç elde eden profesyonel suç yapıları olarak değerlendirilmesi, günümüz koşullarında eksik kalmaktadır. Çünkü organize suç örgütlerinin temel motivasyonlarının ekonomik kazanç olduğu ve terör örgütlerinde olduğu gibi doğrudan devlet otoritesine karşı mücadele amacı taşıyan yapılar olmadıkları gözlemlense de özellikle son yıllarda yaşanan jeopolitik ve siyasal gerilimler ekseninde alternatif devlet görevi üstlenmeye başlamaları, bu yapıları devlet otoriteleri açısından doğrudan tehdit haline getirmiştir. Bu durum yalnızca güvenlik açısından değil, aynı zamanda ciddi toplumsal yozlaşma risklerini de beraberinde getirmektedir.

Son yıllarda organize suç ile mücadelede, etnik kimlik ve göç dinamikleri dikkate alınması gereken etken haline gelmiştir. Çünkü jeopolitik gerilimlerle birlikte hız kazanan göç hareketlerinin artması, hedef ülkelerde yaşanan olumsuzluklar nedeniyle güvenlik birimleri tarafından daha önce izlenmemiş, sosyal kökenleri, örgütlenme biçimleri ve suç stratejileri bakımından mevcut veri tabanlarında yer almayan yeni suç yapılanmaları ve bireysel aktör tiplerini ortaya çıkarmıştır. Bu durum, suçların türlerinde, nedenlerinde ve örgütlerin eylem biçimlerinde belirgin bir çeşitlenmeye yol açmıştır. Dolayısıyla kolluk kuvvetlerinin ve devlet politikalarının, bu değişen yapıya uyum sağlayacak şekilde güncellenmesi ve daha esnek mücadele yöntemleri geliştirmesi zorunlu hale gelmiştir.

Türkiye özelinde ise ülkenin bulunduğu jeopolitik konum, ülkeyi yalnızca yerel değil küresel ölçekte suç dinamiklerinden etkilenir hale getirmiştir. Bu bağlamda, suçla mücadele stratejilerinin ulusal değil, uluslararası konjonktürü daha fazla merkeze alan yeni stratejilerin belirlenmesini gerektirmektedir. Çünkü yeni suçlu profillerinin ortaya

çıkıldığı ve çoğaldığı bu dönem, ülke açısından ciddi ekonomik kayıplara, ulusal prestij kaybına, ciddi güvenlik açıklarına ve toplumsal çözümlere sebep olabilir.

Oluşan tabloda organize suç oluşumları üzerinde göç olgusunun etkeni büyüktür. Küreselleşmenin ivme kazandığı son birkaç on yılda, devlet sınırları yalnızca ekonomik ilişkiler açısından değil, aynı zamanda demografik ve toplumsal hareketlilik açısından da daha geçirgen hale gelmiştir. Son dönemlerde küresel ölçekte yaşanan gerilimler, iç ayaklanmalar ve savaşlar, kitlesel ve bireysel göç hareketlerini hızlandıran başlıca nedenler olmuştur. Bu durum ise, hem göç eden toplulukların yaşamlarında köklü değişimlere hem de kitlesel göç dalgasına maruz kalan ülkelerin ulusal ve uluslararası düzeyde pek çok problem yaşamasına neden olmuştur.

Mevcut durumda göç olgusu, salt fiziksel bir yer değiştirme hareketinin de çok ötesine geçmiş, siyasal, güvenlik, ekonomik ve kültürel boyutta analiz edilmesi gereken çok katmanlı süreç halini almıştır.

Özellikle kriz dönemlerinde, göçmen ve mültecilerin hedef ülkelere ulaşmak için yasadışı yolları tercih etmeleri, göçmen ve mültecileri organize suç örgütlerinin ağına düşürmekte ve organize suç örgütlerinin özellikle kaçakçılık faaliyetlerinin parçası olma riskiyle karşı karşıya kalmalarına yol açmaktadır. Diğer yandan, yasa dışı yollardan ülkelere giren düzensiz göçmenler, maruz kaldıkları etnik ayrımcılık nedeniyle başta ekonomik olanaklar olmak üzere birçok temel hizmetten yoksun kalmaktadır.

Sonuç olarak, toplumda yer edinemeyen ve etnik ayrımcılığa maruz kalan göçmen ve mülteciler, ekonomik imkânlarını yasadışı yollarla elde etmeye yönelerek organize suç yapılarının parçası hâline gelmektedir. Bu durum, dışlanmış ve ekonomik olanaklardan yoksun kesimlerin, organize suç örgütleri tarafından üye kazanmak için hedef alınmasına önemli fırsatlar sağlamaktadır.

Diğer taraftan göçmen ve mülteciler, göç ettikleri ülkelerdeki karşılaştıkları sosyal dışlanma ve fırsat eşitsizlikleri nedeniyle hem bireysel açıdan hem de grup olarak güvenlik stratejileri geliştirme eğilimine girmektedir. Bu stratejilerden birinin de yasa dışı örgütlenmelere yönelmek olduğu görülmüştür. Bu noktada etnik kimlik, organize suç yapıları için bir tür sosyal sermaye işlevi görebilmesinin yanında, örgüt üyeleri içinde güveni artırarak yasadışı faaliyetlerin sürekliliği sağlanabilmektedir.

Sözü geçen bilgiler ışığında bu çalışma, organize suç örgütlerini merkeze alarak etnik kimlik ve göç arasındaki çok boyutlu ilişkiyi sosyolojik ve kriminolojik kuramlar çerçevesinde açıklamayı amaçlamaktadır.

Bu kapsamda temel araştırma soruları şu şekilde belirlenmiştir:

- Etnik kimlik ve göç olgularının, organize suç yapılarında nasıl bir rolü vardır?
- Organize suç yapıları, göç ve etnisite olgularını nasıl fırsata çevirmektedir?

Verilen bilgiler doğrultusunda çalışmanın önemi birkaç açıdan değerlendirilebilir. Öncelikle literatürde yer alan ve genellikle bağımsız olarak ele alınan *göç*, *etnik kimlik* ve *organize suç* konularını birlikte inceleyerek, aralarındaki karşılıklı etkileşimlerin ortaya konulması disiplinlerarası boşluğu doldurmak açısından önem taşımaktadır.

İkinci olarak, etnik kimlik olgusunun yalnızca kültürel bir aidiyet değil, aynı zamanda örgütlenme, korunma ve direniş biçimi olarak nasıl işlevselleştiğini görmek açısından güncel ve önemlidir.

Üçüncü olarak, devletlerin göç ve güvenlik politikaları ile bu yapıların gelişimi arasındaki dolaylı ilişkiyi irdeleyerek, politika yapıcılar için uygulanabilir öneriler geliştirmeyi hedeflemektedir.

Bu yönüyle çalışma, sadece akademik bir katkı sunmakla kalmayıp, aynı zamanda kamu güvenliği, toplumsal bütünleşme ve sosyal adalet bağlamında somut sonuçlara ulaşmayı amaçlamaktadır.

1.2. Tezin Kapsamı ve Sınırlılıkları

Organize suç, göç ve etnik kimlik olguları, ayrı ayrı ele alındıklarında oldukça geniş ve kapsamlı konulardır. Ancak bu genişlik, çalışmanın çerçevesini sınırlayıcı bazı kısıtları da beraberinde getirmektedir.

Bu çalışmada etnik kimlik, yalnızca bireyin aidiyetini belirleyen bir unsur olarak değil; aynı zamanda toplumsal konumlanışını ve toplumsal dışlanmaya karşı geliştirilen kolektif direniş biçimlerini şekillendiren bir faktör olarak ele alınmış ve bu çerçevede sınırlandırılmıştır.

Göç olgusu, göçün neden olduğu düşünülen güvenlik sorunları ve etnik kimliğin, göç ile organize suç ilişkisi üzerindeki rolü bağlamında incelenmiş ve bu yönüyle sınırlı tutulmuştur.

Organize suç örgütleri ise teorik çerçevesi oluşturulduktan sonra, yalnızca göç ve etnisitenin etkili olduğu yapıların detaylı analizine odaklanılmış, göç ve etnik kimlikten doğrudan etkilenmeyen organize suç örnekleri ise yalnızca teorik düzeyde, yüzeysel biçimde değerlendirilmiştir.

1. 3. Tezin Metodolojisi

Çalışmada nitel araştırma yöntemi belirlenmiş olup, kuramsal ve teorik düzeyde analiz yapılmıştır. Araştırmanın temel metodolojisi, betimleyici ve yorumlayıcı analiz yaklaşımıdır. Çalışmanın amacı doğrultusunda, kavramsal çerçeve oluşturulduktan sonra teorik altyapı ile desteklenerek seçilen örnek olaylar üzerinden *case study-olay incelemesi* tekniği kullanılmıştır. Nitel araştırmaların esnek yapısından faydalanılarak organize suç yapıları, göçmen toplulukları ve etnik kimlik arasındaki ilişkiler çok boyutlu perspektifte incelenmiştir.

Bu yaklaşım teorik bilgilerin somut vakalarla desteklenmesini sağlamış ve kavramsal soyutlamaların sahadaki gerçekliklerle ne ölçüde örtüştüğünü göstermiştir.

1. 4. Tezin Bölümleri

Çalışma dört ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, giriş niteliğindedir. İkinci bölümde, organize suç kavramı teorik bir çerçeve içinde ele alınarak tarihsel gelişimi, yapıları, özellikleri, toplumsal etkileri başta olmak üzere detaylı şekilde literatür taraması yapılarak incelenmiştir.

Üçüncü bölümde göç ve etnisite olgularının teorik çerçevesi oluşturularak, göç olgusunun neden ve sonuçlarına odaklanılmıştır. Etnisite olgusunda ise suç yapılarına olanak sağlayan nedenler çerçevesinde, etnik çatışma üzerine yoğunlaşmıştır.

Dördüncü bölümde; Japonya merkezli Yakuza organize suç örgütü Damgalama (Etiketleme) Teorisi, ABD merkezli Mara Salvatrucha çetesi Sosyal Örgütsüzlük Kuramı, İtalya merkezli Ndrangheta örgütü Lanni'nin Akraba Topluluklar Teorisi

bağlamında, Türkiye’deki organize suç örgütleri ise İthalat Yaklaşımı perspektifiyle oluşum tarihlerinden güncel durumlarına kadar geçirdikleri evrim incelenmiştir.

Bu çerçevede, örnek olay yöntemi kullanılarak göç ve etnik kimlik olgularının suç örgütlerinin oluşumundaki rolü analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, organize suç örgütleri ve ilgili teorilerin unsurları belirlenmiş, her bir bulgunun etnisite, göç ve organize suçla kesişim noktaları belirlenerek detaylı tablolar ile ortaya konmuştur.

2. KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

2.1. Kriminal, Hukuki ve Sosyal Boyutlarıyla Organize Suç

2.1.1. Organize Suç Kavramı

Suç, en temel anlamıyla birey ya da bireyler tarafından gerçekleştirilen ve yürürlükteki hukuk normlarına aykırılık teşkil eden davranışlar bütünü olarak tanımlanabilir. Ancak bu tanım, yalnızca bireysel boyutta ele alındığında eksik kalmaktadır. Suç olgusu, aynı zamanda sosyal düzeni, toplumsal normları ve kamu yararını tehdit eden bir sapma davranışdır. Bu yönüyle suç, yalnızca bireyin niyeti ya da eylemiyle sınırlı olmayan psikolojik, ekonomik, sosyolojik, kültürel ve çevresel faktörlerin etkileşimiyle şekillenen çok boyutlu toplumsal bir olgudur (Güngör, 2007, s. 2).

Hukuki açıdan bir davranışın suç sayılabilmesi için, o eylemin yürürlükteki yasalara aykırı olması ve bu aykırılığın kamu düzenine zarar verici nitelikte bulunması gerekir. Bu çerçevede suç, yalnızca bireysel bir ihlâl değil, aynı zamanda toplumsal değerler sistemine yönelik bir tehdit olarak kabul edilebilir. Bu perspektifte kamu düzeninin ve toplumsal huzurun ihlâli, suçun varlığını belirleyen temel unsurlardan biri olarak değerlendirilebilir.

Suçun nedenleri çeşitlilik göstermektedir. Bireysel düzeyde psikolojik ve biyolojik etkenler etkili olurken, toplumsal düzeyde ekonomik eşitsizlik, yoksulluk, eğitimsizlik, kültürel normlar, aile yapısı, kentleşme ve sosyal dışlanma gibi dinamikler bireyleri suça yönlendiren başlıca faktörler arasında yer almaktadır (Cinoğlu, 2015, s. 3). Bu bağlamda suç, sadece bireysel tercihlerle açıklanamayacak kadar kapsamlı bir fenomendir.

Modern toplumlarda suçun şekli ve işlenme biçimi zaman içinde değişim göstermiştir. Özellikle küreselleşme, dijitalleşme ve teknolojik ilerlemeler, suçun daha sistematik ve organize hâle gelmesine yol açmıştır. İletişim ve ulaşım araçlarının gelişmesi, suç örgütlerinin uluslararası düzeyde faaliyet göstermesini kolaylaştırmış, sınır aşan suç yapılarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu durum, geleneksel suç anlayışının ötesine geçerek, *organize suç* kavramının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Cinoğlu, 2015, s. 4,13).

Organize suç birden fazla kişi tarafından, süreklilik ve hiyerarşi içeren bir yapı içerisinde, ekonomik çıkar ya da güç elde etme amacıyla işlenen suçlar olarak ifade edilebilir. Bu suç türü, bireysel suçlara kıyasla daha karmaşık, çok aktörlü, planlı ve sistematik şekilde yürütölür. Her ne kadar hem bireysel hem de organize suçlar kamu düzenine tehdit oluştursa da organize suçlar, sahip oldukları yapısal özellikler nedeniyle çok daha kapsamlı bir güvenlik riski arz etmektedir. Bu nedenle organize suçlar yalnızca ceza hukuku perspektifiyle değil, kriminoloji, sosyoloji, psikoloji, ekonomi, kamu yönetimi ve uluslararası ilişkiler gibi disiplinlerarası yaklaşımlarla daha çok incelenmesi gereken bir alandır.

Özellikle günümüzde organize suç örgütlerinin taktiksel esneklikleri, gizlilik stratejileri ve toplumsal yapıya sızma kapasiteleri dikkate alındığında, bu yapıların yalnızca bireylerin güvenliğini değil, toplumsal barışı ve ulusal güvenliği de tehdit ettiğı görölmektedir. Europol'ün 2025 yılı raporunda da belirtildiğı üzere organize suç örgütleri, faaliyet gösterdikleri ölkelerde ekonomik yapıyı, kamu yönetimini ve hukuk sistemini doğrudan etkileyebilecek güçte aktörler hâline gelmiştir (Europol, 2025, s. 10).

2.1.2. Organize Suçun Tarihsel Gelişimi

Organize suç kavramı tarihsel süreç içerisinde sadece fiziksel yapılanmaların değil, aynı zamanda kavramsal dönüşümlerin de konusu olmuştur. Bugün yaygın olarak *mafya* ile eşanlamlı kullanılan *organize suç* terimi, gerçekte farklı niteliklere sahip iki yapıyı ifade etmektedir. Ancak organize suçun tarihsel kökenleri, büyük ölçüde mafya olgusuna dayandırılmakta ve bu bağlamda mafyanın geçirdiğı evrim, çağdaş organize suç örgütlerinin temelini oluşturmuştur.

Mafya olgusunun temelleri 19. yüzyıl öncesine kadar götürölebilir. Ancak bugünkü organize suç oluşumlarının temellerinin dayandırıldığı ve kırılma noktası, 19. yüzyılda İtalya'nın Sicilya Adası'nda ortaya çıkan Sicilya mafyasıyla atılmıştır. Sicilya halkının sömürgeci güçlere ve yerel baskılara karşı geliştirdiğı dayanışma ve *aile* kavramına yüklenen güçlü anlamlar, mafyanın toplumsal bir yapı olarak şekillenmesinde belirleyici rol oynamıştır.

Bu bağlamda Howard Abadinsky, organize suçun yapısal özelliklerini incelediğı *Organized Crime* (1991) adlı eserinde, İtalyan kökenli suç ailelerinde kan bağına

dayalı yapının, hiyerarşik düzenin ve babalık kavramının nasıl bir anlam taşıdığını şu şekilde özetlemiştir:

Bir kimsenin kendisine kan bağı ile bağlı olan bütün yakınları, aile kavramı içerisine girmektedir. O kimsenin kendisine kan bağı ile bağlı olan yakınının uzakta olması, aile elemanı olmasına engel teşkil etmez. Aile, o kimsenin baba tarafından bütün soyunu kapsayacak şekilde genişletilmesidir. Bir başka deyişle aile, genişletilmiş bir kabile anlamına gelmektedir. Oluşturulan aile geleneği, kutsallık vasfı verilen bir babalık kavramıyla bütünleştirilmiş, baba sıfatını alan kimseye, yabancıları da aileye dâhil etme yetkisi verilmiştir. Ancak aileye yabancı sıfatıyla katılan kimseler, ne kadar önemli işler yaparsa yapsın, tam üye sıfatını kazanamamışlardır. Aile babası sıfatını alan kimse, aile bünyesinde oluşan bütün uyuşmazlıkları çözmüştür. Aile, hiyerarşik bir şekilde organize olmuş, babanın himayesinde bulunan bütün kimselerin, babaya karşı mutlak bir itaat gösterme yükümlülüğü altında olduğu kabul edilmiştir (Abadinsky, 1991, s. 9).

Organize suç oluşumlarına kaynaklık eden 19. yüzyıldaki mafya olgusunun, aile kavramına yükledikleri anlam çerçevesinde sosyal yönünün çok daha ağır bastığı ve önemli sosyal görevleri bulunan bir yapı olduğunu söylemek mümkündür (Beşe, 2002, s. 155).

Bu çerçevede, mafya olgusunun önce ABD ve sonrasında Dünya'ya kaynaklık edecek adımını modern organize suçun babası kabul edilmiş İtalyan kökenli Amerikan Gangster olarak tanınan Lucky Luciano atmıştır. İtalya'da yaşanan sömürüler nedeniyle ABD'ye göç ederek özellikle New York merkezli *Cosa Nostra* yapılanmasının güçlenmesine öncülük etmiş ve bu yapıyı mafya olgusunun temel referans noktalarından biri hâline getirmiştir (Arslan, 2020, s. 28).

Çünkü ABD'nin küresel ekonomide belirleyici bir güç olması, mafya yapılanmaları için bu ülkeyi cazip kılan temel etkenlerden biri olmuştur. Ayrıca, suç ekonomisinin gelişmesine elverişli, görece denetimsiz ve kırılgan yapılar yalnızca ABD'de değil, benzer özellikler taşıyan ve gelişmekte olan ülkelerde de mafya örgütlerinin faaliyetlerini daha rahat şekilde sürdürebilecekleri uygun ortamlar sunmuştur.

20. yüzyıldaki mafya olgusunun organize suç örgütlerine evrimleştiği ve yeni yüzyılın organize suç örgütleri için altın çağı olduğu söylenebilir. Çünkü herhangi bir ülkede uygulanan yasak, suç örgütleri için ekonomik fırsat anlamı taşımaktadır. Konuya büyük ölçekte kaynaklık eden 1920 yılında ABD'nin alkol tüketimi, satışı ve taşınmasının yasaklanması örneğidir. Yasak, alkol kaçakçılığı suçunu ortaya

çıkartarak, kaçakçılık yapan suç örgütlerinin elde ettikleri kazançlarla profesyonelleşmesini sağlamıştır. Ekonomik gücü elde eden suç örgütleri, ABD’de giderek kök salmış, rüşvet, şiddet ve kaçakçılık ağlarını geliştirmişlerdir. Bu nedenle, mafya teriminin ilk kez organize suç örgütü olarak değerlendirilmesi 1920’de ABD’de ortaya çıkmıştır. Yeni bir suç türünün doğuşu, en başta kamu kurumları ve araştırma enstitüleri olmak üzere, birçok sosyal bilimci, suç bilimci ve akademisyenin araştırma konusu olmuş, ilgi alanına girmiştir (Ersoy, 2005, s. 25,26).

Kaçakçılık suçu yalnızca alkol ile sınırlı kalmamıştır. 19. ve 20. yüzyılda silah, uyuşturucu ve türevleri maddelerin tüketimi, üretimi, taşınması ve kullanımına karşı yine ABD’nin yoğun çalışmaları mevcuttur. 1930 yılında yasaklı maddeler ve kaçakçılığı önlemek adına kurulan ABD Federal Narkotik Bürosu - *Federal Bureau of Narcotics*, ABD’nin köklü adımlarından birisi olarak değerlendirilebilir. Büronun yürütmüş olduğu çalışmalar ve topladığı raporlarda, yalnızca Lucky Luciano yer almamaktadır. Söz konusu Büro, o dönemdeki tüm kaçakçılık faaliyetleri ve suç ağlarının karanlık yüzünü ortaya çıkarmayı başarmıştır (Gingeras, 2024, s. 112).

1933 yılında alkol yasağı kaldırılmış ve kaldırılmasından 6 yıl sonra (1939), II. Dünya Savaşı’nın başlaması ve ABD’nin İtalyan mafyalarıyla ortak iş birliği içerisinde olması, özellikle kaçakçılık faaliyetleriyle organize suç örgütüne evrimleşen mafya olgusunun mikro sınırlarının dışına çıkarak uluslararası arenada kendi varlığını sürdürmesini sağlamıştır (Arslan, 2020, s. 28).

1945 yılında II. Dünya Savaşı’nın bitmesiyle, etnik kökeni ve sosyal yönüyle ağır basan geleneksel mafya olgusu zamanla evrimleşerek 1960’lı yıllarda tam anlamıyla *mafya* ve *organize suç* terimleri eşanlamli iki kavram olarak kullanılmaya başlanmıştır (Fırat, 2010, s. 2).

Ancak belirtilmesi gerekir ki, her mafya yapılanmasını organize suç grubu olarak değerlendirilebilmek mümkün iken, her organize suç grubunu mafya yapılanması olarak nitelendirebilmek mümkün değildir (Sazak, 2018, s. 10).

Bu çerçevede, organize hale gelmiş ve işin sokak boyutundan yasa dışı işlere dâhil olarak güç zehirlenmesi yaşayan modern anlamda mafyanın, geleneksel mafyadan ayırt edilmesi hususu, tarihini anlamak açısından önem taşımaktadır (Sazak, 2018, s. 11).

Geleneksel mafya sadece Sicilya kökenli suç gruplarının gelenek ve değerlerini yansıtır ve bu bağlamda faaliyetleri sınırlıdır (Geleri, 2003, s. 23). Geleneksel mafyanın içerisinde belirtildiği gibi bir alt kültür bulunur ve belirli kesime hitap eden, o kesimin faydası için daha çok çete boyutunda olduğunu, devlet ile toplum arasında tampon görevi gören bir yapı olduğunu ifade etmek daha doğru olacaktır. Yardıma muhtaç, sorunlarına kısa yoldan etkili çözüm arayan kişiler, yasa ya da gerekli mercilere başvurmak yerine şiddet ve tehdit yoluyla mafya oluşumuna başvurmaktadır. Bu durumun onlar için daha kısa sürede en etkili çözüm yolu olduğu görüşü vardır (Sazak, 2018, s. 11).

Organize suç ve mafya kavramlarının günümüzde sıklıkla eş anlamlı olarak kullanılmasının temel nedeni, modern mafya olgusunun ortaya çıkmasıdır. Zaman içinde küreselleşme, ulaşım ve haberleşme imkânlarının gelişmesiyle birlikte organize suç örgütlerinin yapıları daha geniş ve karmaşık hâle gelmiştir. Bu gelişmelerin etkisiyle, yalnızca etnik köken ve geleneksel değerlere dayalı olarak faaliyet gösteren geleneksel mafya yapıları, yerini daha profesyonel ve uluslararası ölçekte faaliyet gösteren modern mafya yapılanmalarına bırakmıştır. Böylece, modern mafya yapısı günümüzün organize suç örgütleri ile özdeşleşmiş ve bu iki kavram zamanla birbirinin yerine kullanılmaya başlanmıştır.

20. yüzyıl sonları ve 21. yüzyıl başlarında organize suç olgusu modernleşmenin ve Dünya’da yaşanan gelişmelerin etkisiyle kendilerine pay çıkararak sınırları dışına çıkmış, gayri safi yurt içi hasılası düşük olan ve gelişmekte olan ülkelerin liyakatsiz yönetim anlayışlarından faydalanarak ev sahibi ülkelerde söz sahibi olmak için çeşitli faaliyetler göstermiştir.

21.yüzyılda ise organize suç olgusu, *sınır aşan örgütlü suçlar* terimi ile kullanılarak gündeme gelmiştir. Çünkü günümüzde suç örgütleri sınırlarını aşarak tüm Dünya’da yasadışı faaliyet yürütür durumdadır (Yıldız F. , 2020, s. 277).

Günümüzde organize suç örgütleriyle mücadele ve yürütülen faaliyetler artırılmış ve uluslararası düzeyde birçok birim kurulmuş, denetimler sıklaştırılmıştır. Bu kurumlardan başlıca olanları INTERPOL, Europol, UNODC olarak yer almaktadır. Ulusal düzeyde ise, ABD’de kurulmuş DEA, FBI, HSI, Türkiye’de ise KOM, Jandarma Genel Komutanlığı KOM Daire Başkanlığı ve MASAK yer almaktadır.

Ulusal ve uluslararası düzeyde elbette pek çok kurum ve kuruluş vardır. Ancak direkt organize suç örgütleri ile ilgilenen önde gelen kurumlar sözü geçenlerdir.

2.1.3. Organize Suçun Tanım ve Farklılıkları

Organize suç, kriminolojik açıdan bakıldığında diğer suç türlerine göre oldukça karmaşık ve çözülmesi özel çaba gerektiren bir yapıya sahiptir (Beşe, 2001, s. 23). Siyasal ve ekonomik şartlarla doğrudan ilişkilidir ve sosyal bir olgudur. Çok yönlü faaliyet alanları ve çeşitleri bulunması sebebiyle, kriminoloji biliminden sosyologlara kadar konu ilgi çekici hale gelmiştir ve ne kadar evrensel olsa da tanım açısından ortak bir kanıya varılamaması dikkat çekmektedir. Ancak organize suç tanımlamanın, kanun çerçevesinde araştırma ve soruşturmaların yürütülmesinde belirleyici etken olduğu düşünüldüğünde büyük önem taşıdığı görülmektedir (Argün, 2013, s. 8).

Bu çerçevede organize suçun uluslararası hukuk çerçevesinde yapılan ve günümüzde de geçerliliğini sürdüren tanımlarını belirtmekte fayda vardır. Örgütlü suçlara karşı BM'nin Palermo Sözleşmesi tanımına göre:

Örgütlü suç grubu doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri var olan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup anlamına gelir (T.C. Adalet Bakanlığı, 2020).

Avrupa Konseyi'nde uzmanlar grubunun organize suç tanımlamada kullandığı kriterler ise, bu karmaşık yapıları daha anlaşılır kılmaktadır; “*üç ya da daha fazla kişinin iş birliği, belirsiz zaman süreci, ciddi suçları işlemekten tutuklanmak ya da hüküm giymek, menfaat ya da güç sağlama amacı*” (Fincenauner, 2005, s. 70) olarak belirtilmiştir.

INTERPOL'ün resmî web sitesinde organize suç; “*organize suç şebekeleri birçok suç alanında faaliyet gösteren milyar dolarlık işletmelerdir ve organize suç örgütlerinin üyeleri genellikle coğrafi, etnik veya kan bağı gibi ortak bağlara sahiptir*” (Interpol, t.y.) şeklinde ifade edilmiştir.

FBI organize suç, kısmen ya da tamamen yasadışı yollarla yüksek gelir elde eden, tek bir hiyerarşik yapıya sahip olmamakla birlikte hücreler, klanlar ve ağlar şeklinde örgütlenebilen, faaliyetlerini şiddet, yolsuzluk ve uluslararası ticaret yoluyla sürdüren,

ulusal sınırları aşan bir örgütsel yapıya sahip gruplar olarak tanımlamaktadır (Federal Bureau of Investigation, t.y.).

KOM birimi tarafından organize suçlar:

Dünyada ve ülkemizde, ulusal ve uluslararası düzeyde illegal bir organizasyon yapısı oluşturmaktadır. Faaliyet gösterdikleri coğrafyanın iktisadi ve idari yaşantısını düzenleyen yasalara aykırı biçimde, haksız menfaat ve yüksek kazanç sağlamak amacıyla, ekonomik veya idari yapıyı doğrudan veya dolaylı olarak kontrol etme veya ele geçirme çabasıyla var olan ve çözülmesi için uzun süreli hassas çalışma gerektiren suçlar, organize suçlar olarak adlandırılmaktadır (KOM, 2021, s. 87).

Organize suç tanımlarken akademik ve kriminolojik perspektiften dönemsel değerlendirilmeler de yapılmıştır. Bu bağlamda en fazla kabul gören Abadinsky'nin tanımlanmasına göre:

Organize suçlar; legal ve illegal yöntemlerle para ve gücü ele geçirmek maksadıyla, en az üç seviyeli (rütbeli) hiyerarşik bir yapı sergileyen ve belirli bir grup hiyerarşik disiplini içinde hareket eden ancak ideolojik amaçlı olmayan kişilerin yapmış olduğu eylemlere denir (Abadinsky, 1991).

Geleri'ye göre organize suç; *“iki veya daha fazla kişinin gizlice bir araya gelerek iş birliği yapmak suretiyle devamlı bir şekilde kazanç sağlamak amacıyla suçların işlenmesidir”* (Geleri, 2003, s. 20).

James Finckenauner'in organize suç örgütünü tanımlarken sunmuş olduğu nitelikler, bu yapıların ne olduğu ile ilgili genel bir çerçeve çizmiştir. Bu nitelikler; *“ideoloji (olmaya da bilir), yapı/ organize hiyerarşi, süreklilik, şiddet, kısıtlı üyelik, illegal girişimler, yasal işlere girme, rüşvet”* (Fincenauner, 2005, s. 65) olarak sıralanmıştır.

David Southwell, *“yasa dışı faaliyetleri ilerletmek için bir araya gelen suç grubu”* (Southwell, 2009) olarak tanımlamaktadır.

Tüm bu tanımlar birlikte değerlendirildiğinde, organize suçun yalnızca yasa dışı faaliyetlerle sınırlı olmayan, ekonomik, sosyal ve yönetsel yapılar üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkiler yaratabilen çok boyutlu bir olgu olduğu görülmektedir.

Ulusal ve uluslararası düzeyde farklı kurumlarca yapılan tanımlar, bu yapıların hiyerarşik örgütlenme biçimlerine, süreklilik arz etmelerine, yüksek kazanç elde etme hedeflerine ve çoğunlukla şiddet, yolsuzluk ve rüşvet gibi yöntemleri araç olarak

kullanmalarına dikkat çekmektedir. Bu bağlamda organize suç, yalnızca ceza hukuku açısından değil, aynı zamanda kriminoloji, sosyoloji, ekonomi ve uluslararası ilişkiler gibi çeşitli disiplinler çerçevesinde de ele alınması gereken, dinamik ve küresel bir tehdit olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.1.4. Organize Suç Örgütlerinin Özellikleri

Organize suç örgütlerinin temel özellikleri, ortaya çıktıkları dönemin sosyo-politik ve ekonomik koşullarına bağlı olarak zaman içerisinde değişiklik göstermektedir. Uygulanan yasaklar, güvenlik açıkları ve yeni suç işleme fırsatları, bu örgütlerin taktik ve yapılanmalarını sürekli olarak revize etmelerini gerekli kılmaktadır (Europol, 2021, s. 10). Bu hızlı adaptasyon süreci özellikle iki temel alanda belirginleşmektedir; ilki, *örgütlerin yapılanma biçimleri*, ikincisi ise *suç faaliyet alanlarının çeşitlenmesidir*.

Her ne kadar organize suç yapıları dönemin şartlarına göre evrilseler de birkaç temel özelliklerini ilk ortaya çıktıkları dönemden günümüze kadar korudukları görülmektedir. Bu değişime dirençli bazı suç örgütlerinin, doğdukları toplumun geleneksel yapıları ve kültürel normlarıyla olan sıkı bağlarından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu bağlamda, organize suç örgütlerinin karakteristik yapılarını tanımlamak adına aşağıdaki temel unsurlar öne çıkmaktadır:

- Belirli yapıları vardır, oluşturdukları yapılar minimum 3 kişiden oluşmaktadır.
- İdeolojik amaçlarla değil, çıkar elde etme amacıyla faaliyet gösteren suç örgütleridir.
- Üyelik için belirli kurallar vardır, etnik köken, akrabalık, aynı değer ve inançlar ya da aynı motivasyon unsuruna sahip olma, emri yerine getirme ve gizliliğe önem verilmesi genel olarak üye kabulünde dikkat edilen kriterlerdir.
- Organize suç örgütlerinin şiddet, şiddet tehdidi, rüşvet verme eğilimleri fazladır.
- Görev dağılımı ve iş bölümü vardır, örgütün her üyesine farklı görevler verilir ve yerine getirmesi beklenir.
- Örgüt içerisinde kurallar vardır ve emre itaatsizlik ya da suç örgütünü riske atacak herhangi bir girişimde bulunan üyeye uygulanan cezalar vardır (Lokmanoglu ve diğerleri, 2023, s. 1633).

Bazı suç örgütlerinde, geleneksel yapıya uygun biçimde güçlü bir otoriteye dayalı, hiyerarşik bir yapı gözlemlenir. Bu tür örgütlere katılımın ve ayrılmanın oldukça zor olduğu, üyelerin örgüte tam sadakat ile bağlı olmaları beklendiği bilinmektedir. Ancak günümüzde bu yapı istisnai hale gelmiş, daha gevşek örgütlenme biçimleri ön plana çıkmıştır. Yeni nesil suç yapıları, sabit bir hiyerarşi yerine, geçici çıkar ilişkilerine dayalı suç ağları şeklinde organize olmaktadır (Fincenauner, 2005, s. 65).

Bu yapılar genellikle birkaç ana aktör, onlara hizmet sağlayan alt gruplar ve araçlardan oluşan esnek bir bilgi sistemi üzerinden faaliyet göstermektedir (Europol, 2021, s. 10). Özellikle sosyal medyanın yükselişiyle birlikte, suç örgütü liderleri; lüks araçlar, gösterişli yaşam tarzı, silahlar ve sınırsız para gibi imgeleri kullanarak gücü simgelemekte ve bu yaşam tarzını benimsemeye hevesli genç kitleler üzerinde etkili olmaya çalışmaktadır (Kara M. , 2024, s. 519).

Bu doğrultuda, suç örgütlerinin yalnızca ekonomik değil, itibar açısından da güç kazanma arayışında oldukları görülmektedir. Toplumda ne kadar çok görünürlük ve saygınlık kazanırlarsa, yeni üyeler kazanma ve faaliyet alanlarını genişletme potansiyellerinin de o kadar artacağı düşünülmektedir. Bu nedenle yeni düzende sosyal medyada oluşturdukları imaj, örgüt liderleri açısından stratejik bir öneme sahiptir.

İtibar arayışı yalnızca dijital platformlarla sınırlı kalmamakta, suç örgütleri siyasi ve bürokratik alanlara da nüfuz etmeyi hedeflemektedir. Bu noktada *partito ilişkileri* devreye girmektedir. Partito, organize suç örgütlerinin siyasetçiler, kamu görevlileri ve devletin üst düzey yöneticileriyle kurdukları çıkar temelli ilişkilere işaret etmektedir (Kahya, 2006, s. 9). Çünkü bilinir ki, bir organize suç yapılanmasının siyasetten veya kamudan güç almadan tek başına uzun süre faaliyet göstermesi ve ayakta kalması mümkün değildir (Beşe, 2005, s. 23).

Partito ilişkilerinin bir diğer işlevi ise yasal yaptırımlardan kaçmak, soruşturma dosyalarını kapattırmak ya da kamu kurumlarının sağladığı meşruiyet zeminini kullanarak topluma yasal bir yapı izlenimi vermektir. Bu bağlamda kamu kurumlarından ziyade, bazı bireysel kamu görevlileriyle kurulan ilişkiler olarak adlandırmak yerinde olacaktır. Bununla birlikte, son yıllarda terör örgütlerinin de benzer partito ilişkileri geliştirdikleri görülmektedir. Dolayısıyla bu tür yapılar, yalnızca suç ekonomisine değil, siyasete ve yönetime de müdahale etme arzusundadır.

Organize suç örgütlerinin yalnızca kriminal değil, aynı zamanda sosyo-psikolojik bir olgu olarak ele alınması gerekmektedir. Terör ya da adi suçlar gibi dışsal müdahalelerle tamamen ortadan kaldırılabilmesi mümkünken, organize suç yapılarının geleneksel toplumlarda yaşam tarzı ve hatta prestij kaynağına dönüşmüş olmaları, onları toplumda iç içe geçmiş, dirençli yapılar haline getirmektedir. Bu nedenle varlıklarının sona erdirilmesi oldukça uzun zaman alabilmektedir.

Örgütlerin temel amacı, işledikleri suç türlerinden bağımsız olarak, kısa sürede yüksek gelir elde etmektir. Bu amaç doğrultusunda, yasa dışı faaliyetlerin yanı sıra, yasal işler aracılığıyla da faaliyetlerini meşrulaştırma eğilimindedirler. Örneğin, uyuşturucu ticareti, tefecilik ve yasa dışı kumar gibi faaliyetlerden elde edilen gelirler, lüks restoranlar, eğlence mekanları ya da barlar aracılığıyla aklanmaktadır. (Fincenauner, 2005, s. 66). Böylece hem kara para aklanmakta hem de sosyal statü kazanılmaktadır.

Bazı toplum kesimlerinde bu statü, güven ve koruma algısıyla ilişkilendirilmekte ve halk, örgüt liderlerini *mahalle büyüğü* olarak görmeye başlamaktadır. Bu tür lider figürleri zamanla küçük çete yapılanmaları kurarak, özellikle bölgesel uyuşturucu satıcılığında bu gruplar birer *alt ayak* olarak kullanılmaktadır (Kahya & Karakaya, 2014, s. 150).

Organize suç örgütlerinin bir diğer temel özelliği ise şiddet ve şiddet tehdidine başvurmalarıdır. Her ne kadar meşru şiddet tekeline başvurma hakkı devlete ait olsa da suç örgütleri devlet otoritesiyle doğrudan değil, dolaylı bir rekabet içine girme ve kendi alanlarında alternatif bir otorite inşa etmeye çalışmaktadır (Argün, 2013, s. 24).

Günümüzde bu örgütlerin hâlâ partito ilişkileri kurdukları, yasa dışı gelirleri aklamak için yasal yatırımlar yaptıkları, toplum nezdinde prestij ve güç kazanmaya çalıştıkları ve şiddet/şiddet tehdidine başvurdukları bilinmektedir. Bununla birlikte, son yıllarda geleneksel faaliyet biçimlerinden uzaklaşarak, siber suçlar gibi yeni alanlara yöneldikleri gözlemlenmektedir (Kaplan, 2023).

Özellikle yapay zekâ, blockchain ya da kuantum bilişim gibi teknolojilerin gelişmesi ve günümüzdeki jeopolitik gerilimlerin artması gibi faktörler bu yapıların daha gevşek, esnek ve sınır ötesi (transnasyonal) boyutta faaliyet göstermelerine zemin hazırlamıştır (Europol, 2025, s. 11).

Bu perspektifte, yalnızca teknolojik fırsatların artması değil, aynı zamanda devletlerin iç sorunları ve devletlerin sosyal zafiyetleri de suç örgütleri için birer fırsat alanına dönüşmektedir. Bu yapıların toplumsal boşlukları doldurarak yeni militanları oluşturma süreçlerinin giderek kolaylaştığı da göz ardı edilmemelidir.

2.1.5. Organize Suç Örgütü Yapılanması

Organize suç örgütlerinde yapılanma genel perspektifte farklı karakteristik unsurlara sahiptir. Bunun nedeni ülkelerin dinamiklerine ve toplum yapısına göre değişkenlik göstermektedir. Sayıca fazla olmaları ve oluştukları toplum normlarının ve çevresel unsurların farklı özelliklere sahip olmaları sebebiyle tüm oluşumları temsil eden tek ortak yapılanmaya sahip değildir.

Bu çerçevede, Shaw'a göre organize suç örgütleri temelde dört yapıya ayrılmaktadır:

- a) Aile temelli; mafya olgusunu temsil eder.
- b) Irk ya da etnisite temelli; İtalyan Cosa Nostra en belirgin örneğidir. Göç yoluyla yerleşilen ülkede aynı etnik kimliği taşıyan bireylerin bir araya gelmesidir.
- c) Dil bağlantılı; Dünya çapında işlenen suçlar bazında İngilizce, İtalyanca konuşan Latin gruplar örnektir.
- d) Yaş grubu temelli; Mara Salvatrucha örneğindeki gibi aynı eğitimi ya da deneyimi paylaşan kişilerden oluşur (Shaw, 2008, s. 45).

Bu noktada bazı organize suç örgütlerinin yapılanmalarını yakından incelemek, konunun derinliğini anlamak açısından yerinde olacaktır. Örneğin Rus mafyası, yapısal bütünlükten yoksun bir örgütlenme biçimi sergilemektedir. Tahminlere göre 200'ün üzerinde farklı yapılanmanın varlığı, bu yapının örgütsel olarak tespit edilmesini oldukça güçleştirmektedir. Rus mafyasını dikkat çekici kılan en önemli özelliklerinden biri ise, üyelerinin eğitim düzeyidir. Türkiye, İtalya gibi sosyal yönü daha belirgin olan ülkelerdeki suç yapılanmalarının aksine; Rus mafyasında iyi eğitilmiş, teknoloji bilgisi yüksek bireylerin ve özellikle eski KGB ajanlarının yer aldığı bir üye profili görülmektedir (Çakmak, 2011, s. 68).

Rus mafyasına mensup kişilerin büyük bir kısmı, üniversitelerin özellikle fizik, ekonomi, mühendislik gibi bölümlerinden mezun bireylerden oluşmaktadır. Örgütlenme yapısı açısından her grubun başında bir şef, onun altında iki alt şef ve bir ajan yer almakta; en alt kademede ise fiziksel güçten sorumlu kişiler yani kas gücü bulunmaktadır. Çete gruplarının büyüklüğüne göre şef sayısı değişkenlik gösterebilir.

Örgütsel faaliyetler dört aşamalı bir planlama süreciyle yürütülür. En üst tabaka elit kadro olarak adlandırılır ve strateji üretiminden sorumludur. Bu grupta ideologlar, yöneticiler ve işletmeciler yer alır. İkinci kademe, belirli bir grup için suç planı oluşturur ve faaliyeti gerçekleştirecek uygun elemanları belirler. Üçüncü kademe, güvenlikten sorumludur. Son kademede, yani en altta, fiili suç eylemlerini gerçekleştiren bireyler yer alır (Çakmak, 2011, s. 69).

Rus mafyasının etnik yapısı da oldukça çeşitlidir; Ermeni, Çeçen ve Çerkes kökenli üyelerin varlığı bilinmektedir. Örgütler, belirli bir plana bağlı olarak bir araya gelir ve eylem tamamlandıktan sonra genellikle dağılır. Bu durum, yapılanmaların profesyonel ve aksiyon odaklı, aynı zamanda geçici nitelikler taşıdığını göstermektedir. Ayrıca örgüt içinde bireysel zafiyete yol açabilecek akrabalık, evlilik gibi bağlar tamamen engellenmiştir. Üyelere, devlet ve kanunlara karşı olunması gerektiği yönünde telkinler verilmekte, bu da yapılanmaların yer yer terör örgütü yapısına benzerlik gösterdiği şeklinde yorumlanmasına neden olmaktadır. Örgütün yapısı yatay bir örgütlenme modeli şeklindedir (Çakmak, 2011, s. 70).

Triad ve Tong yapılanmaları ise gasp, cinayet, fuhuş, kumar, tefecilik ve silah kaçakçılığı gibi suçlarla tanınmakla birlikte, gelirlerinin büyük bir kısmını göçmen kaçakçılığı faaliyetlerinden sağlamaktadırlar. Bu yapıya katılım, hiyerarşik rütbede üst konumda bulunan bir üyenin referansı ile mümkün olmaktadır. Üyelik ritüelleri arasında kan içme gibi sembolik eylemler de yer almaktadır. Yapılanmalarında numaralandırma sistemi bulunmakta ve her numara farklı bir anlam taşımaktadır. Rus mafyasındaki gibi çok sayıda çete ve yapılanma bulunsa da faaliyet sonrası dağılma bu örgütlerde görülmemektedir. Triad ve Tong'lar, klasik anlamda bir organize suç örgütüne benzetilemezler. Her ne kadar Hong Kong gibi belirli bir merkezleri bulunsa da çetelerin eylemleri liderlik ya da merkezi otorite tarafından doğrudan yönetilmemektedir. Örgüt içi düzene bağlı kalmakla birlikte, lider ile doğrudan ve sıkı bir iletişim içinde olmadıkları söylenebilir (Çakmak, 2011, s. 65,66).

Kolombiya Uyuşturucu Kartelleri ise Triad ve Tong'lardan farklı olarak, standart bir hiyerarşik düzene sahiptir. Başlıca iki büyük kartel olan Medellin Karteli ve Cali Karteli, emir-komuta zinciriyle faaliyet gösterirler. Örgüt üyeleri doğrudan liderden gelen talimatlar doğrultusunda hareket ederler (Çakmak, 2011, s. 72,73).

Türkiye’deki organize suç yapılanmaları ise genel olarak dört temel model altında sınıflandırılmaktadır. İlki *aile tipi yapılanma*, ikincisi *hemşehri temelli yapılanma*, üçüncüsü *cezaevi arkadaşlığına dayalı yapılanma* ve dördüncüsü *aynı siyasi görüş etrafında şekillenen yapılanma* (Fırat, 2010, s. 79,83).

Tüm bu modellerde, İtalyan mafyasına benzer şekilde sosyal ilişkilerin güçlü olduğu görülmektedir (Fırat, 2010, s. 79). Ancak İtalyan mafyasından farklı olarak, Türkiye’de suç örgütü kuran ailelerde, aile üyeleri olan kadınlar ve çocuklar genellikle suç faaliyetlerinden uzak tutulmaktadır (Beşe, 2005, s. 187).

Hemşehri tipi yapılanmalar, özellikle kırsal bölgelerden büyük şehirlere olan iç göç sonucu ortaya çıkmıştır. Bu tür yapılanmalarda, aynı ilden gelen, akrabalık ya da ortak kültürel bağlara sahip bireylerin, ticaretin yoğun olduğu metropol bölgelerde bir araya gelerek örgüt kurdukları gözlemlenmektedir (Kahya, 2006, s. 59).

Cezaevi arkadaşlığı temelli yapılanmalarda ise, aynı suçlardan hüküm giymiş örgüt liderlerinin cezaevinden çıktıktan sonra kurdukları ortaklıklar üzerinden organize yapılar gelişmektedir (Fırat, 2010, s. 83).

Son olarak, siyasi görüş temelli organize suç yapılanmaları, yalnızca aynı ideolojik görüşe sahip bireylerin bir araya gelmesiyle sınırlı değildir. Bu yapılarda aynı zamanda hemşehrilik ilişkileri ve cezaevi deneyimleri de güçlü bağlayıcı unsurlar olarak rol oynamaktadır. Siyasi görüşe dayalı bu tür yapılanmaları diğerlerinden ayıran temel özellik, bazı durumlarda devletle iş birliği içinde olmaları ya da öyle bir izlenim vermeleridir. Bu yapıya örnek olarak, yaklaşık 1989 yıllarında ortaya çıkan *ülkücü mafyalar* gösterilebilir. Cezaevinden çıkan ve geçmişte ülkücü hareket içinde yer almış bazı kişiler, cezaevinde kurdukları ilişkiler ve ortak hemşehrilik bağları üzerinden organize suç faaliyetlerine yönelmişlerdir. Bu kişiler zamanla ülkücü mafya olarak anılmaya başlamışlardır. Bu yapılanmalar içinde en fazla öne çıkan isimlerden biri, günümüzde de bazı siyasilerle ilişkileri dolayısıyla sıkça medyaya yansıyan Alaattin Çakıcı’dır (Erdinç, 2024, s. 247,248).

2.1.6. Organize Suç Teorileri

Organize suç davranışını, suça iten nedenleri ve buna bağlı çözüm yolu aramak için, organize suç olgusunun analizini iyi yapmak sorunun çıkış kaynağını bulmak açısından önemlidir. Ortaya çıktığı ilk zamanlardan itibaren doğasını anlayabilmek amacıyla birçok teori ve yaklaşım ortaya konulmuştur.

Bu teorilerden bazıları şu şekildedir:

2.1.6.1. Yabancı Komplosu Teorisi

Teori, organize suçlara ilişkin şüpheli bir bakış açısı sunmaktadır ve ülkede yaşanan ekonomik, siyasal ve sosyal sorunlara ek olarak organize suç olgusunun kaynağını da dış etkenlere bağlamaktadır. Etnisite kavramını merkeze koyar ve ABD'deki organize suçun doğuşu ve palazlanmasının Sicilyalı mülteciler tarafından olduğu, *La Cosa Nostra*, *Wise Guys* ya da *Made Man* olarak anılan bu ailelerin, ABD'deki organize suçun sebebinin Sicilyalı mültecilerde aranması gerektiğini savunur (Çakmak, 2011, s. 24).

Bu teori, birçok kriminolog tarafından etnisite kavramına aşırı vurgu yaptığı gerekçesiyle eleştirilmiştir. Ancak Haller'in 1990 yılında yaptığı bir araştırma, organize suç örgütlerinin en kârlı suç alanlarını hedeflerken öncelikle akrabalık bağları ve etnik kimlikleri temel alarak hareket ettiklerini; bu ortak özellikler doğrultusunda ise ortak hedefler ve ihtiyaçlar etrafında ittifaklar kurduklarını öne sürmüştür.

Yabancı komplosu teorisine yöneltilen bir diğer eleştiri, ABD'deki organize suçun kökeninin İtalyanlar ya da diğer göçmen topluluklara bağlanmasının yanlış olduğudur. Bu eleştiriye göre, organize suç zaten Amerika'da var olan sosyal, kültürel ve ekonomik koşullar içinde gelişmiş; İtalyan aileler ve diğer göçmenler ise bu mevcut yapıya sonradan entegre olmuştur (Çakmak, 2011, s. 24).

2.1.6.2. Rasyonel Tercih Teorisi

Rasyonel tercih teorisinin temelleri Adam Smith tarafından atılmış, geliştirilmesi ise neoklasik iktisatçılar tarafından yapılmıştır. Teorinin temelinde ekonomik koşullar yer almaktadır. Bireylerin kâr maksimizasyonu için bazı tercihlerde bulunduğu anlatılmaktadır.

Bu perspektifte rasyonel tercih teorisi, bireylerin bencil tercihlerinin olduğu ve kârlarını maksimize etme istekleri doğrultusunda akılcı seçimlere yöneldiklerini ortaya koymuştur. Teorinin suç ile ilişkilendirilen kısmı, bireylerin suç karşılığında alacakları cezai yaptırımlar ve risklerin rasyonel şekilde karşılaştırılıp öncesinde göze alındığıdır. Kişi ya da kişiler, işlenen suçun muhtemel yaptırımlarını öncesinden göze almış olmaktadır (Yıldız F. , 2020, s. 149,151).

2.1.6.3. *Chambliss'in Suç Ağı Teorisi*

William Chambliss, organize suçları kurumsallaşmış bir ilişkiler ağı olarak tanımlar. Ona göre bu yapılar, ekonomik, politik ve sosyal koşullara uyum sağlayabilen; kendi iç kontrol mekanizmalarına sahip sistemlerdir.

Chambliss, örgüt içerisindeki güçlü ve yönetici figürlerin kumar, fuhuş gibi yasadışı faaliyetleri yalnızca bireysel çıkarlar doğrultusunda değil, bazı iş insanları, bazı kolluk görevlileri ve devlette belirli konumlarda bulunan kişilerle kurdukları ilişkiler aracılığıyla yürüttüklerini ifade etmektedir (Baltacı, 2004, s. 67,68).

Bu teori çerçevesinde, günümüzde uyuşturucu ve silah kaçakçılığı gibi organize suç faaliyetleri örnek olarak gösterilebilir. Zira bu tür faaliyetlerin gerçekleşebilmesi için çoğunlukla sınır geçişleri, gümrük işlemleri ve diğer denetim mekanizmalarının bazı kişi veya gruplar üzerinden aşılması gerekmektedir. Bu durum, suç örgütlerinin belirli kamu görevlileriyle çıkar ilişkileri kurma çabalarını açıklamaktadır; ancak bu durumun tüm kamu kurumlarına veya görevlilerine genellenemeyeceği açıktır

2.1.6.4. *Cressey'in Bürokratik Modeli*

Donald Cressey tarafından geliştirilen teoriye göre organize suç örgütleri tıpkı hükümet yönetimi gibi yapılara benzetilmektedir. Yasadışı faaliyetleri gerçekleştirirken, özellikle yüksek öğrenimli kişiler tarafından hükümet görevlisi gibi hareket edilerek emir-komuta zinciri oluşturulmuş biçimde faaliyetler yürütülür (Steffensmeier & Martens, 2001, s. 2932).

Bu bağlamda, askerî ve emniyet teşkilatları gibi resmi devlet kurumlarının örgütlenme biçimleriyle organize suç örgütleri arasında bazı *yapısal* benzerlikler bulunduğu ileri sürülmektedir. Bu benzerlikler; hiyerarşik bir yapı, belirli bir iş bölümü, kişilere özel tanımlanmış yetki ve görev alanları, görevlerin kişisel inisiyatifinden bağımsız şekilde

yürütülmesi ve kurallara dayalı bir işleyiş gibi unsurları içermektedir (Baltacı, 2004, s. 62,63).

2.1.6.5. Albini'nin Patron-Müşteri Modeli

Joseph Albini, organize suç örgütlerinin, stratejik konumdaki kişiler ve kritik görevlerde bulunanlarla bağlantı kurarak faaliyetlerini sürdürdüğünü belirtmektedir. Bu örgütler, yalnızca dışarıdan kurdukları ilişkilerle değil; aynı zamanda kendi çıkarlarını gözetmek amacıyla kamu ya da özel kurumlara yerleştirdikleri bazı kolaylaştırıcı kişiler aracılığıyla da etkilerini artırmakta ve yasadışı faaliyetlerini derinleştirmektedir (Baltacı, 2004, s. 66).

2.1.6.6. Smith'in Girişim Modeli

Dwight Smith, organize suçların yasadışı faaliyetlerini, yasal ticaretin karşılayamadığı ihtiyaçların bir sonucu olarak değerlendirmektedir. Yasal piyasalarda müşteri taleplerinin yeterince karşılanamaması, başka bir deyişle arz-talep dengesinin kurulamaması, suç örgütlerinin bu boşluğu yasadışı yollarla doldurmasına zemin hazırlamaktadır (Baltacı, 2004, s. 67).

2.1.7. Organize Suç Örgütlerini Ortaya Çıkaran ve Yayılmalarını Hızlandıran Etkenler

Organize suçun gelişimini etkileyen unsurlar genellikle iç içe geçmiş ve birbirini besleyen bir sistem oluşturur. Yoğun göç alan bölgelerde sosyal dengenin bozulması, işsizlik, etnik temelli gerilimler ve gelir dağılımındaki eşitsizlik silsile şeklinde ortaya çıkmaya başlamaktadır. Bu unsurlar, yolsuzluk ve rüşvet gibi suistimallerin artmasına neden olmakla birlikte devletin denetim ve güvenlik mekanizmalarının zayıflaması, vatandaşlar arasında kamu otoritesine yönelik güvenlik duygusunu derinleştirir. Demokraside adaletin işleyememesi bireyleri kendi çözüm yollarını aramaya yönlendirerek toplumu suça daha yatkın hale getirebilmektedir.

Yasadışı yollarla göç etmiş etnik azınlıkların, sosyal ve ekonomik dışlanmayla mücadele etme stratejileri geliştirirken, organize suç yapıları (özellikle diaspora ağları ve akrabalık ilişkileri üzerinden) bir tür yeniden örgütlenme ve dayanışma kanalı sağlayabilir. Bu süreç, yasadışı göç ve *failed states – başarısız devletler* söz konusu

olduğunda yalnızca bireysel bir kimlik meselesi olmadığını, aynı zamanda toplumsal dışlanma ve örgütlenme ile bağlantılı dinamiklerle ele alınması gerektiğini gösterir.

Bu tür etnik temelli marjinalleşmenin organize suç örgütlerine katılım ve yayılmalarını hızlandıran etkenlerden birisi olmasında nasıl bir rol oynadığını anlamak için, Birleşik Krallık'ta yürütülen bir araştırma dikkat çekicidir. Araştırma, organize suç örgütlerine üyeliğin daha sık görüldüğü bireylerin sıklıkla aynı etnik ya da ulusal kökene sahip olduklarını ortaya koymuştur (Campana & Varese, 2022).

Ayrıca toplumsal düzen teorileri bazında, şehir çevrelerinde etnik heterojenlik, yoksulluk ve sosyal düzensizlik gibi yapılandırıcı faktörlerin, organize suçun yayılmasını kolaylaştırdığına dair güçlü ampirik kanıtlar bulunmaktadır. Bu perspektif, etnisitenin sosyal kontrol, dayanışma ve göç ağlarının dinamikleriyle ilişkilendirerek ele alınması gerektiğini vurgulamaktadır (Lymperopoulou ve diğerleri, 2022).

Göç ve etnisite dışında organize suçun ortaya çıkışını etkileyen ve kök salmalarını hızlandıran diğer temel olgular şu şekilde anlatılabilir:

Ekonomik krizlerin doğrudan suç örgütlerinin sayısını artırdığı söylenemese de bu yapılar kriz dönemlerinde faaliyet alanlarını genişletme imkânı bulmaktadır. Özellikle tüketicilerin alım gücünün düştüğü zamanlarda sahte ve düşük maliyetli ürünlerin ticareti ve temin edilmesine yönelik suç örgütleri, bu tür ticaretlerle kârlarını artırabilir (Europol, 2013, s. 11). Aynı şekilde, ekonomik krizler kamu görevlilerinin maddi baskılarını artırarak yolsuzluk ve rüşvet vakalarının artmasına neden olur. Bu durum, devlet kurumlarında yozlaşmayı tetikler ve organize suç örgütlerinin etkisinin artmasına neden olur (Argün, 2013, s. 26).

Küreselleşme de organize suçun yayılmasında rol oynayan başlıca etkenlerden biridir. Küreselleşme, siyasi, coğrafi, ekonomik, güvenlik, teknolojik, kültürel ve iletişimsel boyutları olan, ülkeler arası bağımlılığı artıran bir süreçtir. Özellikle 1980 sonrasında öne çıkan *küresel yönetim* anlayışı, devletlerin bağımsız hareket edebilme kapasitesini sınırlandırmıştır. Ortak küresel pazarların oluşması, suç örgütlerinin sınır ötesi ticaret yapabilmesine olanak tanımış, zayıflayan sınır kontrolleri ve teknolojik gelişmeler de tespit ve müdahale sürelerini uzatmıştır (Gökbunar, 2014, s. 3). Küreselleşme aynı zamanda finansal denetimi zorlaştıran, döviz dalgalanmaları ve

kara para aklamaya uygun ortamlar yaratan bir yapı da sunmuştur (Altan & Arslan, 2016, s. 76).

Terör örgütlerinin etkin olduğu bölgelerde politik baskılar, etnik ve akrabalık ilişkileri ile şekillenen karar alma süreçleri de suç örgütleri için elverişli bir ortam yaratmaktadır. Devletin temel hizmetleri sunmakta yetersiz kaldığı durumlarda halk, ihtiyaçlarını karşılamak için bu yapılara yönelebilir. Bu örgütler toplumun uzun vadeli faydalarını gözetmediğinden, sosyal yapıyı daha da zayıflatır ve giderek yozlaşmalar görülebilir (Beşe, 2001, s. 23,24).

Teknolojik gelişmeler organize suçun ortaya çıkışı hususunda etkili olmamakla birlikte yapılarını dönüştüren temel etkenlerden biridir. Bu gelişmeler suç örgütlerine özellikle iletişim, ulaşım ve üretim alanlarında avantajlar sağlamıştır.

Özellikle silah ve mühimmat üretiminde elverişli koşullar sağlamış, bunun yanında sahte pasaport ve kimlik gibi belgelerin üretimi konusundaki teknolojiler, organize suç örgütlerinin yüksek kâr elde ettiği gelir kaynağı haline gelmiştir. Bir başka boyutuyla, sahte pasaport ve evrakları kendileri için de kullanarak, organize suç örgütü üyelerinin yakalanma ve tespit edilme sürecini zorlaştırmaktadır (Gökbunar, 2014, s. 4).

Ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler sayesinde, organize suç örgütleri hem üyelerini hem de yasa dışı mallarını kısa sürede küresel ölçekte farklı noktalara taşıyabilir hâle gelmiştir (Altan & Arslan, 2016, s. 76).

İletişim teknolojilerindeki gelişmeler, organize suç örgütlerinin dijital alana kaymasını kolaylaştırmış ve bu durum tespit edilmelerini zorlaştırmıştır. Özellikle siber suçlar, organize suç yapılarının faaliyet alanlarından biri haline gelmiş, bu örgütler, emekliler, çocuklar ve dijital kullanıcıları hedef alarak çeşitli dijital dolandırıcılık yöntemleri geliştirmiştir. Oyunlar, sahte reklamlar ve zararlı yazılımlar aracılığıyla banka bilgileri ele geçirilmekte, sanal kimliklerin kullanımı tespit sürecini daha da karmaşık hale getirmektedir (Europol, 2025, s. 17).

Bunun yanında organize suç yapıları, ileri düzeyde teknik bilgiye sahip hacker gruplarını kullanarak, devletlerin güvenlik sistemlerini aşmakta ve kritik bilgi ve belgelere erişim sağlayabilmektedir (Euronews, 2024).

Ayrıca paravan şirketler aracılığıyla kara para aklanmakta ve mali sistemler manipüle edilmektedir. Artan sanal kimlik kullanımı, suç soruşturmalarında zaman kaybına neden olmaktadır (Altan & Arslan, 2016, s. 76).

Yolsuzluk ise organize suç örgütlerinin ortaya çıkışı ve faaliyet alanlarını genişleten en belirgin etkenlerden biridir. Bazı kamu görevlilerinin suç örgütleriyle iş birliği içinde olması, cezai yaptırımlardan kaçınmalarına neden olur. Denetimin zayıf olduğu toplumlarda yolsuzluk yaygınlaşır ve bu durum suç örgütlerinin cesaretini artırır (Gediz Oral & Gökbnar, 2017).

Özellikle gümrük kapılarındaki yolsuzluklar, kaçak malların ülkeye rahatlıkla girişine olanak sağlar (Gökbnar, 2014, s. 5). Bu kısımda Türkiye'ye değinmek yerinde olacaktır. Türkiye'de bazı limanların suç örgütleri açısından stratejik konumda olduğu açıktır. Büyük limanlara yanaşabilen büyük gemiler, büyük yük kapasiteleri ile yasa dışı malların tek seferde ülkeye ulaştırılmasını kolaylaştırır ve bu da yakalanma riskini azaltır.

İktidar boşluğu da suç örgütlerinin güç kazandığı bir diğer önemli unsurdur. Devlet otoritesinin meşruiyetini kaybettiği durumlarda örgütler, toplumda alternatif bir otorite gibi hareket ederek halk desteğini kazanabilir. Örneğin, Sicilya'da devletin etkisini yitirmesi organize suç örgütlerinin *koruyucu devlet* rolünü üstlenmesine yol açmıştır (Gökbnar, 2014, s. 5). Ancak bu durumun ortaya çıkabilmesi için ülkede iç karışıklığın sürekli hale gelmiş olması ve devlet meşruiyetinin ciddi biçimde sarsılmış olması gerekir. Afganistan örneğinde, uyuşturucu baronlarının bu boşluktan yararlanarak güç kazandığı bilinmektedir (Kariman & Işığışok, 2022, s. 464).

Diaspora toplulukları da organize suçun yayılmasında etkili olan diğer unsurdur. Etnik bağların hâkim olduğu bu yapılar, suç örgütlerine sınır ötesi lojistik ve altyapı desteği sağlayarak ulus-ötesi faaliyetlerini kolaylaştırmaktadır (Europol, 2013, s. 13).

Son olarak, ülkelerde uygulanan yasaklar suç örgütleri için önemli gelir kaynağıdır. Yüksek kâr getirisi olan uyuşturucu, silah, insan ticareti, fuhuş, kara para aklama, siber suçlar ve tarihi eser kaçakçılığı gibi alanlar, yasal boşluklardan beslenerek örgütlerin faaliyet alanlarını genişletmektedir. Türkiye'nin jeopolitik konumu, Asya, Avrupa ve Afrika arasında bir geçiş noktası haline getirerek suç örgütleri için stratejik bir transit ülke konumuna yükseltmektedir (Aktaş, 2015, s. 8).

Bu durum yalnızca büyük kaçakçılık faaliyetlerine değil, aynı zamanda küçük ölçekli kaçak malların da (çay, sigara) iç ticaret, vergi gelirleri ve dış ticaret dengesi açısından ciddi zararlar vermesine neden olmaktadır.

2.1.8. Terör Örgütlerinin Organize Suç Örgütleri Yoluyla Terörizmi Finanse Etmesi

Modern çağın ilerlemesi ile birlikte devletlerin etkinlikleri sınırlandırılmış, ulusal sınırları zayıflamış, özerk ancak dışa bağımlı yapı haline gelmişlerdir. Bu durum en kârlı suç alanlarını hedef alan organize suç örgütleri için oldukça geniş imkânlar sunmuş, örgüt haline gelmeleri, güçlenmeleri ve yayılmalarına imkân sağlamıştır.

Küreselleşmenin olumsuz yönlerinden birisi de milli güvenlik sorunun artması ya da organize suç örgütleri gibi terör örgütlerinin de imkânlarının artarak, organize suç örgütleri ve terör örgütleri arasındaki sınırın bulanıklaşmasıdır. Bu perspektiften değerlendirildiğinde, organize suç örgütlerinin kavramsal çerçevesini oluştururken, terör olgusuna da kısaca değinilmesi yerinde olacaktır.

Terör olgusunu organize suç örgütleri ile birlikte incelerken, kelime anlamı olarak terör ve terörizm arasındaki farkı da vurgulamak gerekir. Terör ve terörizmin aynı anlam taşıdığı düşünülse de organize suç tanımlamadaki kavram kargaşasının benzeri ile karşılaşılmaktadır.

Terör bir eylemi ifade ederken, *terörizm* eylemin sürekliliğini ve aynı zamanda siyasi amacı barındıran bir ifadedir. Terör faaliyetleri stratejik eylem çerçevesinde değerlendirilirken, terörizm stratejik söylem olarak ifade edilir. Köpek terörü, gasp terörü, uyuşturucu terörü gibi ani oluşabilecek kısa süreli korku durumları terör olarak nitelendirilirken, süreklilik arz eden amaç ve düşünce barındıran eylemler terörizm olarak ayrılır (Kazan, 2016, s. 111,112).

Terör örgütlerinin eylem ve düşünlerini devam ettirebilmeleri için gerekli olan maddi desteğe ihtiyaç duyulmaktadır. Bu desteği illegal yöntemlerle ya da kendisini destekleyen farklı devletlerin fonlarıyla sağlayabilirler. Nitekim en çok bilinenler arasında organize suç örgütlerinin kendi içerisindeki uyuşturucu ve silah ticaretinden terör örgütlerinin payını almasıdır. Bu noktada yaptıkları ticaretler hem organize suç örgütlerini hem de terör yapılanmasını beslemektedir. Türkiye’de de bu çeşit

fonlanmalara rastlanması oldukça fazladır. Devlet politikaları çerçevesinde özellikle Türkiye Cumhuriyeti, terörle mücadele kapsamında uyuşturucuyla mücadele etme politikalarını sürdürerek hem organize suç örgütlerinin hem de terör yapılanmalarının önünü kesmeyi hedeflemektedir.

Yeterli finansal kaynağı sağlayamayan terör örgütleri hem propaganda ve örgütlenme anlamında hem de terör faaliyetleri için gerekli olan teçhizatın temini anlamında sıkıntılarla karşılaşabilmektedir. Bu da terör örgütlerini organize suç örgütlerine bağımlı hale getirmektedir.

Türkiye tarihinde organize suç yapıları ile terör örgütleri arasındaki iş birliğine dair örneklerden biri, Kürt kökenli uyuşturucu kaçakçısı Behçet Cantürk'ün uyuşturucu kaçakçılığından elde ettiği gelirle PKK'ye silah temininde bulunduğu ortaya çıkmasıdır. Cantürk'ün sorgusu sırasında verdiği bilgilere göre, Karadeniz kökenli bir diğer suç örgütü aktörü olan İsmail Hacısüleymanoğlu (kamuoyunda bilinen adıyla Oflu İsmail) da devlet aleyhine faaliyetlerde bulunmakla ilişkilendirilmiştir. (Gingeras, 2024, s. 382,383).

Bu bağımlılığın devamlılığı örgütlerin genişlemesine ve çoğalmasına sebep olurken aynı zamanda da terör faaliyetlerinin de sürekliliğini kapsamaktadır. Silah ve uyuşturucu ticareti yapan organize suç örgütlerinin ise pazar alanlarını genişletmeleri terör gruplarıyla olan iletişimlerini güçlendirmelerinden geçmektedir.

2.1.8.1. Terör Örgütleri ile Organize Suç Örgütlerinin Benzer Noktaları

Sanderson'a göre organize suç örgütleri ve terör örgütleri aynı çerçevede faaliyet göstermektedir.

Her ikisinde de;

- 1- İllegal aktiviteler ve sıklıkla aynı malzemelere ihtiyaç duyulmaktadır,
- 2- Adam kaçıрма, suikast ve haraç toplama suçları işlenmektedir,
- 3- Gizlilik içerisinde hareket edilmektedir,
- 4- Devlete ve hukuka meydan okunmaktadır (devlet tarafından beslenmedikçe),
- 5- Yedek liderleri ve askerleri vardır,
- 6- Dönemin şartlarına uyum sağlanmakta, yeniliklere açık ve esneklik söz konusudur,
- 7- Küresel güvenlik tehdit edilmektedir,

8- Örgütleri terk etmek *eski üyeler için* ölümcül sonuçlar doğurmaktadır (Sanderson, 2004, akt. Roth & Sever, 2015, s. 288).

Makarenko'ya göre ise organize suç örgütleri ve terör örgütleri arasındaki benzerlikler:

ağ yapı ve hücre yapısı kullanma, ulusal-bölgesel- sınır aşan faaliyetler yapma, güvenli bölgelere ihtiyaç duyma, diaspora azınlıkları kullanma, hedef tespiti ve yerleşmede aynı teknikleri kullanma, istihbarat ve karşı istihbarat faaliyetlerine ağırlık verme, hükümet ve halkla ilişkiler faaliyetlerini programlama ve son olarak mali olarak dış kaynaklara bağımlı olma (Makarenko,2002, akt. Arslan, 2009, s. 67) olarak belirtilmiştir.

Terör örgütleri ve organize suç örgütlerinin en büyük ortak özellikleri toplumsal korku yaymak ve bu doğrultuda amaçlarına ulaşmayı hedeflemektir. Bu amaçlara ulaşabilmek için birbirlerine ihtiyaç duyarlar.

Benzerliklerinin yanı sıra kendi örgütlerinin devamlılığı önemlidir. Bu devamlılık ise örgütlerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan finans desteğiyle elde edilir. Terör örgütleri ve organize suç örgütleri bu anlamda illegal yöntemlerle kendi örgütlerini finanse ederler. Nitekim bu bağıllık ise aralarında geliştirdikleri ticaretlerle ilerlemektedir. Yukarıda bahsi geçen birçok eylemin temelini ise bu ticaretin sağladığını söylemek mümkündür.

Bununla birlikte örgütlenme anlamında manipülasyon yetenekleri de her iki örgüt için gelişmiştir. Maddi ya da manevi bazı hırsların temelinde gerçekleştirilen caydırma ve manipüle faaliyetleri kendi içlerinde de büyümeyi ve örgüte üye kazandırmayı hedeflemektedir.

Bu iki örgütün arasındaki benzerlikler temel çerçevede değerlendirilmektedir. Nitekim terör örgütleri makro düzeyde faaliyetler yürüterek etnik, dini, kültürel ya da ideolojik değerlerle toplumsal bir baskı kurmayı hedeflerken, organize suç örgütlerinin toplumsal normların düzenini bozmak ya da toplumsal faaliyetler yürütmek gibi bir amacı yoktur.

Nitekim organize suç örgütleri, faaliyetlerini kolektif bir yapı içerisinde yürütmekte, bu süreçte etnik, dinî ya da ideolojik kimlik ayrımı gözetmeksizin, esas olarak operasyonel süreklilik sağlamak ve finansal çıkar amacı gütmektedir.

2.1.8.2. Terör Örgütleri ile Organize Suç Örgütleri Arasındaki Farklar

Calvani'ye göre terör örgütleri ve organize suç örgütleri arasındaki farklar benzerliklerine kıyasla azdır.

- 1- Motive edici unsurlar,
- 2- Terör örgütlerinin suçları üstlenmesi ancak organize suç örgütlerinin genellikle bundan kaçınması,
- 3- Terör örgütleri ülkelerle yoğun mücadeleye girerken organize suç örgütlerinin terör örgütü ile iş birliği yapanlar hariç açıkça mücadeleye girmemeleri,
- 4- Terör mağdurlarının organize suç örgütü mağdurlarına kıyasla daha fazla imtiyaz sahibi olmaları (Calvani, 2001, s. 6) öne çıkan farklar olarak belirtilebilir.

Organize suç örgütleri, terör örgütleriyle gerek faaliyet gerekse yapılanma anlamında benzerlikleri taşımakla birlikte, her iki suç türü ve örgütlenmesini birbirinden ayıran en temel fark, terör örgütlerinin eylemlerini belirli bir ideoloji adı altında siyasi hedeflerine ulaşmak için yürütmesidir. Bu hedef çerçevesinde organize suç işlenmektedir. Ancak organize suç örgütlerinde istisnalar hariç ideolojik görüş yoktur, yalnızca ekonomik güç kazanmak adına faaliyet yürütülmektedir. Çünkü organize suç örgütlerinin birinci hedefi ekonomik güç, terör örgütlerinin ise birinci hedefi ideolojiktir.

Terör örgütleri ellerindeki maddi kaynakları yeni silah temini, biyolojik silah, uyuşturucu madde, elemanlarının eğitimi ya da giderleri, sempatizanlar için sadece kendileri adına kullanırken, organize suç örgütleri bu maddi imkânlarını daha fazla para kazanmak için harcamaktadır.

Terör örgütleri, tıpkı organize suç örgütlerinin ulus-devlet anlayışını fırsat bildikleri gibi, ülkeler içerisindeki karmaşıklığı da fırsat bilirler. Konuya örnek olarak özellikle son yıllarda kontrolsüz göç alan ve sınırları belirsizleşmiş ülkelere kaçak yollarla sızarak, ülke sınırları içerisine gerek etnik kimlik çatışmalarından dolayı gerekse ekonomik anlamda zayıf düşmüş göçmenleri tespit edip (genellikle sosyal medya yoluyla), menfaat aracı olarak kullanılmaktadırlar. Bu durum, terör örgütlerinin faaliyet yürütmek konusundaki imkânlarını genişletmiş ve kolaylaştırmıştır.

Faaliyet yürütme anlamında farklılıkları söz konusu olsa da hiyerarşi olarak her ikisinde de lider olması, bu lider etrafında sempatanları ve militanları olması, yeraltı teşkilatları bulunması dikkat çekmektedir. Özellikle son zamanlarda terör örgütleri ile organize suç örgütlerinin arasında bir ilişki olup olmadığı daha çok sorgulanır hale gelmiştir (Kartal, 2014, s. 14).

2.2. Türkiye’de Organize Suç Olgusu

2.2.1. Türkiye’de Organize Suçun Tarihsel Gelişimi

Türkiye’de organize suç olgusu, Osmanlı Dönemi’ne kadar uzanmaktadır. Özellikle idari istikrarsızlıkların yaşandığı dönemlerde ortaya çıkan otorite boşlukları, suç örgütleri tarafından toplumda kabul görmek adına fırsata çevrilmiş ve eşkıyalık, kabadayılık, külhanbeylik ile çetecilik gibi yapılar ortaya çıkmıştır. Mafya benzeri yapılanmaların temeli; kırsal bölgelerde eşkıyalık faaliyetlerine, kentlerin yeni gelişen alanlarında ise kabadayılık ve külhanbeylik pratiklerine dayanmaktadır. Kırsal eşkıyalar, çoğu zaman kendi çıkarları doğrultusunda hareket etmekle birlikte, yoksul ve ezilen kesimlerin talepleri ile devletin otoritesi arasında dolaylı bir konumda yer almışlardır.

Osmanlı topraklarında afyon üretimi, çete faaliyetleri ve kabadayı kültürü bağlamında değerlendirildiğinde, günümüz Türkiye’sindeki organize suç, devlet-mafya ilişkileri ve narko-terörizm olgularını anlamamıza ışık tutacak temel yapı taşları ortaya çıkmaktadır. 17. yüzyıl başlarında iç karışıklıklar, halkın altından kalkamadığı yüksek vergiler, artan nüfus ve göç dalgalarının yol açtığı toplumsal çalkantılar eşkıyalığa zemin hazırlamış, eşkıyaların da halkı ayaklandırması ile köylülerin de bu hareketlere katılması, Osmanlı’nın meşruiyetini ve otoritesini ciddi boyutta sarsmıştır (Gingeras, 2024, s. 54).

18. yüzyılda Osmanlı’nın eşkıyaları büyük askeri seferlere dâhil etmesi, onların hem kontrol altına alınması hem de askeri güç olarak kullanılması amacını taşımıştır. Esasen bir eşkıya olan Yahyanlı Ali Paşa’nın baş ayan olarak görev yapmış olması bu stratejinin çarpıcı bir örneğidir (Gingeras, 2024, s. 55).

Bu perspektiften bakıldığında günümüzde sorgulanan devlet-mafya ilişkilerinin o zamanlardan gelen devlet stratejisi olduğu görülmektedir.

19. yüzyıla gelindiğinde, eşkıyalığın yerini çete faaliyetlerine bırakması niteliksel bir fark yaratmasa da *siyasi eşkıyalık* kavramı bu dönemde önem kazanmıştır. Bu bağlamda, 1890'larda Osmanlı, Yunan, Sırbistan ve Bulgaristan arasındaki toprak mücadelesi sırasında ortaya çıkan IMRO, siyasi çeteleşmenin ilk örneklerinden biri olarak öne çıkmıştır. Osmanlı'nın bu siyasi çeteleşme gelişmelerine karşı, İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin Teşkilat-ı Mahsusa'yı kurması, devletin çeteciliği bir istihbarat ve operasyon aracı olarak benimsediğini göstermektedir (Gingeras, 2024, s. 59,63).

İttihat ve Terakki Cemiyeti destekli oluşan Müslüman çeteler, herhangi bir işsiz, çoban, tarım işçisi ya da halktan herhangi birisinin gönüllülüğü ile oluşurken, günümüzdeki çete algısının ve oluşumlarının sabıka kaydı, silah ya da uyuşturucu kaçakçısı olması çete üyesi olmak için gerekli unsurlar haline gelmiştir (Gingeras, 2024, s. 64).

Öyle ki, İttihat ve Terakki Cemiyeti bünyesinde kurulmuş Teşkilat-ı Mahsusa'nın, günümüzde gizemini koruyan *derin devlet* algısının Osmanlı'daki kökeni olarak söylenir ve MİT ile bağdaştırılmış bir algı söz konusudur.

19. yüzyılın İstanbul'unda şehirleşmenin artmasıyla birlikte kabadayılık kültürü gelişmiş, kabadayılar kent sokaklarında hâkimiyet kurarak kahvehane ve meyhane tarzı iş yerleri açma, sokaktaki çetelere sözünü geçirerek koruma sağlama, haraç gibi konularda etkin olmuşlardır. Kendi bölgelerinde söz sahibi olan bu kişiler, bireysel duruşları ve giyim tarzlarıyla öne çıkarak toplum nezdinde *onurlu ve saygın* kişiler olarak benimsenmişlerdir (Demirtaş, 2010, s. 113,141).

İç göçle İstanbul'a gelen Laz, Arnavut ve Kürt gibi etnik gruplar ise, hemşehrilik ve akrabalık bağlarıyla çok katmanlı suç ağları kurmuşlardır. Türkiye'nin afyon tüketiminden elde ettiği gelir, bir dönem çiftçi ve ülke ekonomisinin temel kaynaklarından biri olmuştur. Ancak Çin ve ABD'de artan bağımlılık nedeniyle Türkiye'nin afyon ticareti üzerinde uluslararası baskılar artmış, bu da ürünlerin kâr marjını yükselterek yasadışı yollara kapı aralamıştır (Gingeras, 2024, s. 112).

Osmanlı topraklarında yetişen afyonun ithalat ve ihracatını özellikle Amerika'nın engelleme çabaları, Osmanlı'nın son dönemlerinde kaçakçılık çerçevesinde silah ve uyuşturucu kaçakçılığını oldukça kârlı girişimler haline getirmiş, günümüz Türkiye'sindeki organize suç örgütlerinin seyrini değiştirmiştir. Çünkü Türk

afyonunun yüksek morfin içeriği, Dünya'daki diğer tüm rakiplerini geride bırakarak yabancı uyuşturucu kaçakçılarının (Elieopoulos kardeşler, Lucky Luciano, Rotsthein) odak noktası haline getirmiştir (Gingeras, 2024, s. 127).

20. yüzyılda Türkiye'de kaçakçılık ve karaborsacılık organize suçun ana unsurları olmuştur. Organize suç gruplarının sayısı artmış ve yaşanan ekonomik kriz ile birlikte iş insanlarının borçlarını ödeyemez ve alacaklarını tahsil edemez duruma gelmesi, alacaklı kişilerin borçlarını kısa vadede tahsil etmek amacıyla organize suç gruplarına başvurmuştur (Kara A. , 2001, s. 23,28).

Yaşanan kriz ortamı, organize suç örgütleri için getirisi yüksek rant ortamı oluşturmuş ve başta gıda olmak üzere temel ihtiyaçlara ulaşım sağlanamaması, karaborsa mallardan elde edilen gelirlerin yüksek olmasına, bununla birlikte suç örgütlerinin faaliyet alanlarını cazip hale gelmesine neden olmuştur (Şenol, 2007, s. 4,5).

20. yüzyılın 1970 ve 1980'lerine gelindiğinde organize suçun, kendilerine siyasi arenada faaliyet yürütebilme ve günümüz siyasetinde söz sahibi olabilmelerinin birçok örneğinin de bu yıllarda görülmesi mümkündür.

Yaşanan terör ve anarşi ortamının had safhaya ulaşması ve sağ-sol çatışmaları, Irak, İran ve Türkiye'deki Kürt isyancıların kullandığı silahlara artan talep yüksek kar elde etmelerine yol açmıştır (Gingeras, 2024, s. 389).

Türkiye'deki organize suç örgütleri ile terör örgütleri arasındaki iş birliği ve ticaretin tarihine bakıldığında narko-terörizm olgusunun da 1970 ve 1980'lerde ortaya çıktığı söylenebilir. İstanbul'da uyuşturucu kaçakçılığı ile kök salmış kabadayılar da sağcılar ve solcular olarak ayrılması, yeni kurulan MHP lideri Alparslan Türkeş'in sağcı kabadayı ve çeteleri eğitmek için komando kampları kurdurduğu, solcuların ise Suriye'deki *fedailerden* eğitim aldıkları kayıtlara geçmiştir (Gingeras, 2024, s. 365).

1990'larda yaşanan siyasi ve ekonomik krizler, organize suç örgütlerinin alanlarını genişletmesiyle sonuçlanmıştır. Uyuşturucu ve silah kaçakçılığı Türkiye'nin kabadayı kültürüne katılmak için en temel unsurlardan birisi haline gelirken, çek-senet mafyacılığı, ihale, insan kaçakçılığı, işçi simsarlığı, kara para aklama gibi eylemler yaygınlaşmıştır. Bazı organize suç örgütlerinin üst düzey devlet görevlileri ile iş birliği

içerisine girdiği, kurulan iş birliğinin en yaygın konusunun devlete vergi vermemek olduğu da değerlendirilmiştir (Kara A. , 2001, s. 24).

Bu iş birlikleri yalnızca vergi kaçırmakla sınırlı kalmamış, uyuşturucu ve silah kaçakçılığının kolluk kuvvetleriyle koordinasyon içinde gerçekleştiği, bu nedenle gerekli müdahalelerin yapılmadığı anlaşılmıştır. Örneğin ABD’de kurulan FBN kayıtlarına geçen ifşaatlar sonucu, Refik Koraltan’ın yeğeni bürokrat Kemal Aygün’ün devletin çeşitli kritik yerlerinde görev aldıktan sonra, Emniyet Genel Müdürlüğü’ne atanmış ve görev süresince başta uyuşturucu ve silah kaçakçılığı soruşturmalarını engellediği, FBN ajanlarını yanlış yönlendirdiği, uyuşturucu ticaretinden rüşvet aldığı ve çok sayıda yolsuzluklarından bahsedilmiştir (Gingeras, 2024, s. 260,293).

Oluşan tabloda Türkiye’de organize suçun devlet ile iş birliği, İstanbul’un kabadayı kültüründe derinleşmiş, 1970 ve 1980’li yıllarda yaşanan çatışmalarla güç kazanmış, 1996’daki Susurluk Kazası ile kamuoyunun dikkatini çekerek bürokrat-kolluk kuvvetleri-aşiret-mafya ilişkisi irdelenmeye başlamıştır (Beşe, 2002, s. 153).

Devlet-mafya ilişkisini medya yönüyle ortaya çıkaran husus, aynı araçta Abdullah Çatlı, İstanbul Emniyet Müdür Yardımcısı Hüseyin Kocadağ, eski Türk manken Gonca Us, Urfalı Kürt aşiret lideri Sedat Bucak’ın bir araya gelmesi ve aynı araç içerisinde ne sebeple bulunduklarıydı. Araçta bulunan sahte kimlik ve pasaportların üst düzey devlet yetkilileri tarafından verilebileceği ve yüksek rütbeli EGM memurluğundan sonra İçişleri Bakanı olan Mehmet Ağar tarafından verildiği anlaşıldığında davaya Mehmet Ağar’ın da ismi dâhil olmuştur (Gingeras, 2024, s. 408).

MİT tarafından derinleştirilen Susurluk Skandalı’ndaki soruşturmalara başka isimlerin de bağlantısı olduğu ortaya çıkmıştır. Soruşturmada adı geçen Sami Hoştan, Türk Jandarma Teşkilatı Generali Veli Küçük, kumarhane işletmecisi Ömer Lütfi Topal, JİTEM’in suikastçısı olarak tanımlanan Mahmut Yıldırım Susurluk soruşturmasında mercek altına alınan diğer isimler olmuştur (Gingeras, 2024, s. 409,410). İsmi geçenlerin geçmişlerine, etnik kökenlerine ve faaliyetlerine bakıldığında, Osmanlı’dan günümüze kadar devletin çetecilik yapılarını operasyonel amaçlarla kullandığını göstermektedir.

Sonuç olarak, tarih boyunca iktidar boşluklarının, ekonomik krizlerin, göç dalgalarının ve hukuki adaletsizliklerin organize suç ve terör örgütlerinin büyümesine yol açtığı, devletin bu örgütlerle zaman zaman iş birliği yaparak kontrol sağlamaya çalıştığı, fakat bu sürecin çoğu zaman kontrol dışına çıkarak derin krizlere neden olduğu görülmektedir.

2.2.2. Türk Hukuku'nda Organize Suç Tanımı

Organize suçlarla mücadeleye ilişkin Türkiye'deki hukuki süreç, 1999 yılında yürürlüğe giren 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu ile belirginlik kazanmıştır. Belirtmek gerekir ki bu mücadele, söz konusu kanundan önce de çeşitli ceza normları ile kolluk kuvvetlerinin yürüttüğü faaliyetler çerçevesinde sürdürülmüştür. 4422 sayılı Kanun, organize suç olgusunu daha önceki mevzuattan farklı olarak sistematik biçimde ele almış, çıkar amaçlı suç örgütlerini, bu örgütlerin yapısal özelliklerini ve faaliyet alanlarını açık biçimde tanımlayarak, Türkiye'de bu alandaki ilk kapsamlı yasal düzenleme olma niteliğini kazanmıştır.

Bu yönüyle 4422 sayılı Kanun, çıkar amaçlı suç örgütleriyle mücadelede uygulanan hukukî çerçevenin kurumsallaştırılmasına katkı sağlamış ve sonraki yasal düzenlemelere temel teşkil etmiştir.

Bu bağlamda 1999 yılında çıkarılmış 4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanununun 1. Maddesinde suç örgütlerinin faaliyet alanları ve suç işleme biçimleri şu şekilde belirtilmiştir:

Doğrudan veya dolaylı biçimde bir kurumun, kuruluşun veya teşebbüsün yönetim ve denetimini ele geçirmek, kamu hizmetlerinde, basın ve yayın kuruluşları üzerinde, ihale, imtiyaz ve ruhsat işlemlerinde nüfuz ve denetim elde etmek, ekonomik faaliyetlerde kartel ve tröst yaratmak, madde ve eşyanın azalmasını ve darlığını, fiyatların düşmesini veya artmasını temin etmek, kendilerine veya başkalarına haksız çıkar sağlamak, seçimlerde oy elde etmek veya seçimleri engellemek maksadıyla zor veya tehdit uygulamak veya kişileri kendilerine tâbi kılmaya zorlamak veya mensupları arasında her ne suretle olursa olsun açık veya gizli işbirliği yapmak suretiyle yıldırma veya korkutma veya sindirme gücünü kullanarak suç işlemek için örgüt kuranlara veya örgütü yönetenlere veya örgüt adına faaliyette bulunanlara veya bilerek hizmet yüklenenlere sadece bu nedenle üç yıldan altı yıla kadar; örgüte üye olanlara iki yıldan dört yıla kadar ağır hapis cezası verilir (Türkiye Büyük Millet Meclisi, 2023).

4422 sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu, 2004 yılında kaldırılarak onun yerine 2004 yılında kabul edilmiş olan 5237 sayılı TCK'ye dâhil edilmiş, suç örgütleri için alınacak tedbirler ise özel kanun kapsamında çıkarılarak 5271 sayılı CMK'ye dâhil edilmiştir.

Buna göre organize suç örgütünün çerçevesini çizerek cezai müeyyide ve tanımı hakkında detaylı bilgi veren 5237 sayılı kanunun 220. Maddesine göre örgütlü suç aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

- 1) Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.
- 2) Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.
- 3) Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır.
- 4) Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.
- 5) Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.
- 6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.
- 7) Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dâhil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.
- 8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır (Türkiye Cumhuriyeti , 2004).

Yürürlükten kaldırılan 4422 sayılı kanun örgüt kurmanın, yönetmenin ve örgüte katılmanın suç teşkil ettiğini açıkça belirterek, çıkar amaçlı suç örgütlerine müdahale konusunda kolluk kuvvetlerine verilen yetkileri detaylandırmıştır.

4222 sayılı Kanun ile 5237 sayılı TCK'nin 220. maddesi karşılaştırıldığında, Türkiye'deki organize suç örgütleriyle mücadele yaklaşımların zaman içerisinde sistematik temele dayandırılarak kapsamlı yaptırımlar uygulandığı görülmektedir. 4222 sayılı Kanun daha çok faaliyetler üzerine odaklanırken, 5237 sayılı TCK ise

organize suç örgütlerini yalnızca fiili faaliyetleri çerçevesinde değil, niyet ve yapı olarak da tanımlayarak geniş kapsamda ele almaktadır. 5237 sayılı kanunun en önemli içeriği yalnızca organize suç örgütlerini değil, aynı zamanda organize suça yardım eden ve işlenen suça dolaylı yoldan dâhil olan görünmeyen aktörleri de cezai sorumluluğa tâbi tutmuş olmasıdır.

2.2.3. Türkiye’deki Organize Suç Örgütlerinin Karakteristik Özellikleri

Türkiye’deki organize suç örgütlerinin karakteristik özellikleri konusunda aşağıdaki tespitler yapılmaktadır:

- Kalabalık nüfuslu şehirler, turistik bölgeler, ekonomik ve ticari yoğunluğu yüksek olan bölgelerde bulunmaktadır (Beşe, 2005, s. 132).
- Özellikle 1970, 1980 ve 1990’lı yıllardaki organize suç yapılanmalarında, geçmişteki kabadayılık kültürünün izlerini taşıyan bir liderlik anlayışının sürdüğü gözlemlenmektedir. Bu dönemde örgüt liderleri, bir suç örgütü elebaşı olarak değil; daha çok saygı duyulan, rehberlik eden bir figür olarak konumlandırılmakta ve toplumsal bellekte bu şekilde algılanmaktadır.
- Yürütülen yasadışı faaliyetleri perdeleyecek yasal yatırımlar ya da STK’lar aracılığı ile yürütülen faaliyetler gerçekleştirilmektedir.
- Devletin kurumları özellikle kolluk kuvvetlerine karşı saygı gösterilmekte ve zaman zaman kolluk kuvvetlerinin yanında olduklarını özellikle sosyal medya aracılığı ile dile getirilmektedir.
- Örgüt liderlerine karşılıksız biat edilmekte, üyeler liderlere genellikle *abi-patron* gibi lakaplarla hitap etmektedir.
- Sürekli yasal boşlukları tespit etme ve değerlendirme çabaları mevcuttur.
- Hüküm giymiş olmak ve cezaevi geçmişinin olması üye ve liderlere statü kazandırmaktadır. Çünkü bu durum *suçta kariyer* olarak görülür.
- Örgüt liderlerinin üzerinde doğrudan herhangi bir mal varlığı bulunmamaktadır. Örgüte ait taşınır ya da taşınmaz varlıklar, genellikle örgüt üyeleri dışındaki kişilerin; liderlerin eşi, kuzeni ya da güvendikleri üçüncü şahısların adına kayıtlıdır.
- Yürütülen faaliyetlerden sürekli kâr amacı güderek gizli kalma gayeleri mevcuttur (Çokaklı, 2020, s. 57,58).

Bahsedilen özelliklerden yola çıkarak; Türkiye’deki organize suç örgütlerinin, toplumların insani ve vicdani değerlerini kullanarak, yürüttükleri faaliyetleri milli beka sorunu gibi lanse etmelerinden de söz edilebilir. Algı oyunları neticesinde, toplumlara güven duygusu aşılayıp halk kahramanı görüntüsüne bürünerek, toplumları kolay yönlendirilebilir hale getirdikleri değerlendirilebilir.

Örneğin Sedat Peker’in 6 Ocak 2016 tarihinde Diyarbakır’ın Sur ilçesinde şehit olan bir askerin, geçim problemi yaşayan ailesine ev alması (Yeni Akit Gazetesi , 2016) suç örgütü liderlerinin topluma ve devlete hoş görünme çabası gerçekte yürüttükleri faaliyetlerin toplum nezdinde yozlaşmaya yol açarak giderek normal karşılanmasını sağlamaktadır.

Bunun yanında etnik kimlik çeşitliliği yanında gelenek ve hemşehrilik rolünün yoğun yaşandığı Türkiye’de tutuculuk olarak tabir edilen tavır oldukça yaygındır. Kişisel aidiyet duygusunun yanında, kişisel ego olarak da *biz* ve *onlar* duygusuyla kişiye cesaret aşılması Türkiye yapılanmalarında oldukça yaygın bir tutumdur.

Örneğin Karadeniz kökenli suç örgütleri *biz* algısında daha çok milliyetçi ve vatansever duygularıyla kendilerini ön plana çıkarırken, Kürt kökenli suç örgütlerinin terör örgütleri ile bağlantıları yoruma açık ve sorgulanır durumdadır. Bu çerçevede düşünüldüğünde Türkiye’deki organize suç örgütlerinin akrabalık bağlarını ve hemşehrilik ilişkilerini önemseyen, aynı değer ve kültür etrafında şekillenen, oldukça homojen oluşumlar olduğu bu örnekler ile desteklenebilir (Kahya, 2006, s. 57).

Sonuç olarak ise Türkiye’deki organize suç örgütleri Durkheim’ın tabiriyle *mekanik dayanışma oluşturmak*, yer edinebilmek, kökleşmek ve tutunabilmek adına Merton’un tabiriyle *icat etme* ya da Tönnies’in tabiriyle *kırsal cemaat* çerçevesinde oluştuğu sonucuna varılabilir.

2.2.4. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Ortaya Çıkış Nedenleri

Türkiye’de organize suç örgütlerinin ortaya çıkma nedenlerinde etkili olan başlıca nedenler şu şekildedir:

- İdeolojik yapılanmalar,
- Siyasi otorite boşluğu,

- Ekonomik istikrarsızlık, (uzun süreli ve yüksek enflasyon, para piyasalarındaki suni dalgalanmalar, yolsuzluk, gelir dağılımındaki adaletsizlik)
- Toplumun sosyolojik yapısı,
- Hemşehrilik/Aşiret yapısı,
- Rüşvet almak ve vermek,
- Sosyal adaletsizlik,
- Ceza adaleti sistemindeki eksiklikler,
- Psikolojik çarpıklıklara/kavram kargaşası,
- Ülkenin jeopolitik konumu,
- Lüks yaşam arzusu,
- Organize suç ihraç eden ülkelerin etkisi,
- Medyada özendirici yayınlara yer verilmesi,
- Toplum bünyesine uygun olmayan sosyal, hukuki ve siyasi değişimler
- İdari ve adli denetimsizlik (Çokaklı, 2020, s. 59,60).

Belirtilen nedenler Türkiye’de organize suç örgütlerinin ortaya çıkması için pek çok iç ve dış etkenin bir araya gelerek yapısal bir zemin oluşturduğu göstermektedir. Organize suç örgütlerinin, Türkiye’nin tarihinden itibaren eşkıya, külhanbeyi, kabadayı, mafya, çete ve son aşamada organize suç örgütleri ile iç içe geçmiş tarihe sahip bir ülke olarak toplum açısından kabul görmeleri ve durumun normalleştirilmesi zor olmamaktadır (Aydın, 2014, s. 64).

Oral ve Gökbnar’a göre, devletin zayıflığı ve bürokratik yolsuzluk, Türkiye’de organize suç örgütlerinin ortaya çıkması ve ekonomik faaliyetlerini sürdürebilmesi için uygun zemin hazırlamaktadır. Kurumsal çürüme, güvenlik güçlerinin siyasallaşması ve cezasızlık kültürü, bu örgütlerin beslendiği başlıca etkenlerdir. Türkiye’de yolsuzluk, özellikle kara para aklama faaliyetlerinde organize suç örgütleri tarafından yoğun biçimde kullanılmaktadır. Çünkü yolsuzluk, hem bu yasadışı faaliyetlerin sürdürülebilirliğini sağlamakta, hem de belirli alanlarda tekel oluşumlarına imkân tanımaktadır (Gediz Oral & Gökbnar, 2017, s. 95,97).

Türkiye’deki işsizlik ve gelir dağılımlarındaki bozukluk da suç oluşumları üzerinde önemli bir etkindir. Yüksek gelirli kesimin rant ile daha yüksek gelirler elde ederken, belirli bir geliri olmayan ya da düşük gelirli kesimin ise bu rant altında ezilerek aynı

ülke sınırları içerisinde aralarında uçurum fark oluşmasıyla görülebilir. Gelirin az olmasının bazı kaynaklara göre suç ile doğrudan ilişkisi olmadığı yönündedir (Gökpınar, 2005, s. 19).

Ancak göçlerin artmasıyla, özellikle sağlık ve barınma gibi temel hizmetlerin kamu tarafından yeterince karşılanamamasına yol açmaktadır. Bu durum, yerli toplum ile göçmen ve mülteciler arasında gerilimi artırarak, toplumda güvenlik kaygılarının yükselmesine ve dolayısıyla suç oranlarının artmasına neden olmaktadır. Bunun yanında göç olgusunun yarattığı işsizlik oranlarındaki artış, işsiz kalan kesimin her işi yapacak mecburiyette olmaları, en başta organize suç örgütlerine fayda sağlamaktadır. Bununla da sınırlı kalmayıp, kamu sektöründe çalışanların ücretlerini yetersiz görmeleri sonucu yeraltı ekonomisi gelişmekte, bir ileri boyutunda da yetersiz kalan kamu hizmetlerinden kimlerin daha hızlı ve etkin yararlanabileceği konusunda rüşvet, yolsuzluk gibi olgular belirlemektedir (Gökpınar, 2005, s. 17).

Bunun yanında kamu hizmetlerinin yetersiz kalması, memurlara yeterli ücret verilmemesi, işsizliğe çözüm bulacak kamusal hizmetlerin halka açılması için yeterli çalışmalar yürütülmemesi döngüsü bu problemlerin sürekliliğini sağlamaktadır. Bu durum, yeraltı ekonomisi ile sınırlı kalmayıp, işsiz kesimin suça ve illegal işlere yönelmesine olanak sağlamaktadır (Gökpınar, 2005, s. 20). İşsizliğin arttığı toplumlarda işsizliğe oranla suç da artmaktadır.

Son olarak günümüzdeki sosyal medyanın rolü, organize suç örgütleri için en çok kullanılan araç ve suça teşvik etme yöntemi haline gelmiştir. Gül Esra Atalay, suç örgütlerinin sosyal medyayı kullanma amaçlarına ilişkin bazı analizlerde bulunmuştur:

Suç örgütleri özellikle yeni üyeler toplamak için sosyal medyayı aktif olarak kullanıyor. Popüler platformlarda suç örgütlerine katılmayı cazip hale getiren içerikler üretiliyor ve gençler; özellikle toplumun daha kırılgan kesimindekiler bu yasadışı grupların bir üyesi olmaya özendiriliyor. Rakip grupları ya da ihtilaflı oldukları bireyleri itibarsızlaştırmak için de sosyal medya kullanılıyor. Sosyal medya üzerinden mesajlar göndererek gözdağı vermek gibi bir kullanım biçimi görüyoruz. Bazı suç örgütleri ise yasa dışı faaliyetlerine meşru bir kılıf olarak sosyal medyayı kullanabiliyor (Hamsici, 2024).

Organize suç örgütlerinin medya yolu ile üye kazanma, rakip gördükleri örgütler ile aralarındaki anlaşmazlığı sosyal medya yoluyla itibarsızlaştırma politikası izleyerek

tehdit etme hem yasadışı işlerine kılıf bulmak hem de toplum nezdinde meşruiyet kazanmak amacıyla kullanmaları, toplumlarda ciddi yozlaşmalara neden olmaktadır.

Bunun yanı sıra, dizi ve filmlerde sergilenen özendirici yaşam tarzı ile suça teşvikin artırılması da suç örgütü mensuplarının toplum nezdinde halk kahramanı olarak algılanmasına neden olan faktörler arasında yer almaktadır. Özellikle *Deli Yürek*, *Kurtlar Vadisi* ve *Eşkya Dünyaya Hükümdar Olmaz* gibi yapımlarda, ana karakterlerin güçlü, toplum tarafından saygı duyulan, yasa dışı yöntemlerle yüksek gelir elde eden ve şiddet yoluyla adalet sağlamaya çalışan iyi figürler olarak sunulması, izleyicinin gerçeklik algısını gölgeleyerek, özendirici hale getirmektedir.

Bu bağlamda en dikkat çekici örnek, 2003–2005 yılları arasında yayımlanan *Kurtlar Vadisi* dizisidir. Dizide yer alan ana karakterlerden birisi olan *Süleyman Çakır*, toplum nezdinde dizideki kurgusal karakterden biri olmaktan ileri boyuta geçerek, dizideki ölüm yıl dönümüne ithafen temsili cenaze törenleri düzenlenmekte ve Süleyman Çakır figürünün dizideki ölüm yıl dönümü, gerçek yaşamda geniş kitleler tarafından anılmaktadır (İzmir'de Son Dakika, 2025).

Dizi/filmlerdeki mafya karakterlerinin, toplumların gerçeklik ile kurgu arasındaki sınırları bulanıklaştırarak bir *akım* haline gelmesi, mafya temalı dizi ve filmlerin toplumlar üzerindeki olumsuz etkileri bakımından dikkatle ele alınması gereken bir husus olarak öne çıkmaktadır.

2.2.5. Türkiye’de Organize Suç Örgütlerinin Faaliyet Alanları

Türkiye’de organize suç örgütlerinin en yaygın faaliyetleri şu şekildedir:

- Borçlular ve alacaklılar arasında şiddet ve tehdit yoluyla aracı görevi üstlenerek, alacaklıların borçlarını tahsil etmek (Çek-senet tahsilatçılığı ve Tefecilik).
- Özellikle park yerleri olmak üzere boş arazileri sahiplenip, işletme haline getirerek haksız kazanç elde etmek.
- Akdeniz bölgesinde oteller, diğer bölgelerde ise eğlence mekânları başta olmak üzere işletmelerin tehdit ve şiddet yoluyla el değiştirmesini sağlamak.
- İhalelere katılarak sonucu değiştirmek suretiyle fitne karıştırmak.
- Türkiye’nin jeopolitik konumunu, Avrupa’ya geçmek isteyen göçmen ve mülteciler üzerinden göçmen kaçakçılığı yaparak kullanmak.

- Etnik bağlar ve diaspora ilişkilerini kullanarak Türkiye'nin özellikle Güneydoğu Anadolu bölgesinden petrol, silah, uyuşturucu kaçakçılığı faaliyeti yürütmek.
- Futbol oyunlarında kulüp yönetimlerini elde ederek rant sağlamak. (Yıldırım Kaygılı , 2023, s. 29).

Bu faaliyetler, organize suçun yalnızca belirli alanlarla sınırlı kalmadığını, toplumsal ve kurumsal yapılar üzerinde çok yönlü etkiler yarattığını göstermektedir. Örneğin borç tahsilatı ve tefecilik faaliyeti, adeta bir *gölge adalet sistemi* gibi işleyerek hukuki yolların dışında çözüm arayan bireyler için illegal bir seçenek oluşturmakta, bu da suç örgütlerini alternatif bir güç odağı hâline getirmektedir.

Benzer şekilde, kamuya ait sahipsiz alanların işgali ve rant sağlama faaliyetleri, yerel yönetimlerin meşruiyetini ve otoritesini sarsmaktadır.

Ayrıca spor kulüpleri gibi popüler kültüre ait alanlar üzerinden halkla yakın temas kurulması, suç örgütlerinin meşruiyet üretme stratejilerinin bir parçası olarak değerlendirilebilir. Bu durum, organize suçun sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyo-kültürel bir tehdit haline geldiğini de göstermektedir.

Nitekim Küresel Organize Suç Endeksi 2023 raporuna göre, Türkiye organize suç seviyesi açısından Avrupa'da 1., dünya genelinde ise 12. sırada yer almıştır (Kansu, 2023). Raporda, Türkiye'de yaygın olarak görülen diğer organize suç faaliyetleri arasında insan ticareti, göçmen kaçakçılığı, fidye ve koruma rüşveti, silah kaçakçılığı, sahte ürün ticareti, uyuşturucu kaçakçılığı, çevre suçları ve mali suçlar yer almaktadır (Global Organized Crime Index, 2023).

3. GÖÇ, ETNİSİTE VE SOSYO-EKONOMİK ETKİLERİ

Göç ve etnisite olguları, suç ağlarının oluşumunda iki önemli etken olarak karışımıza çıkmaktadır. Göç, özellikle göç alan bölgelerdeki toplumların dinamiklerini etkileyen bir süreçken, etnisite aidiyet duygusunu şekillendiren ve toplumsal yapının nasıl evrimleşeceğine dair önemi ipuçları taşıyan bir unsurdur. Bu perspektiften değerlendirildiğinde, çeşitli nedenlerde göç eden toplulukların taşıdığı kültür, işlenen suç ve oluşan suç örgütlerinin ortaya çıkış nedenlerinde önemli rol oynayabilmektedir. Göç tarihi, çeşitleri, nedenleri ve sonuçları ile oldukça uzun ve geniş bir konudur. Bu bağlamda çalışma çerçevesi, göçün neden olduğu düşünülen güvenlik sorunlarına ve etnik kimliğin göç ve organize suç ilişkisindeki rolü çerçevesinde ele alınacaktır.

3.1. Sosyal ve Kriminal Boyutlarıyla Göç

3.1.1. Göç Kavramı

Göç olgusu kavramsal açıdan yer ve mekân değiştirmeye karşılık gelmektedir (Ekici & Tuncel, 2015, s. 11). Göç kavramının kapsamı dünyadaki ilk canlıların varlığına kadar eskiye götürülebilmekte ve tüm canlıları kapsaması nedeniyle oldukça geniş bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Örneğin ilk çağlarda avcı-toplayıcı topluluklar, yiyecek bulabilmek ya da zorlu iklim şartlarında yaşamlarını sürdüremedikleri için göç ederken, yerleşik hayata geçiş ile birlikte oluşan mekân olgusu, göç hareketlerinin amaç, sonuç ve dinamiklerini yeniden şekillendirmiştir.

Mekân olgusu göç kavramında önemli bir yer teşkil etmektedir. Çünkü mekânlar, kimlik oluşumları ve aidiyet duygusunun gelişimi açısından önemli bir etkidir. Bir diğer şekliyle aile, inanç, etnisite, devlet, vatan, toplum gibi sosyal ve siyasal bütünleşmenin hem ayrışmasında hem de oluşmasında mekânlar rol oynamaktadır (Ekici & Tuncel, 2015, s. 12).

Bu perspektifte değerlendirildiğinde, birey ya da toplumların yaşadıkları mekânları özellikle süresiz olarak terk ederek başka toplumlara yerleşmesi çağdaş dönemde göç hareketlerini karmaşık hale getirmiş ve daha çok olumsuz sonuçlar ortaya çıkarmıştır. Göç olgusunun yarattığı etkiler ve değişen göç nedenleri birçok disiplinin ilgi alanına girmiş ve tarihsel anlamda ne kadar eskiye götürülebilse de göç hakkındaki detaylı çalışmalar 20. yüzyılda başlamıştır (Uslu Ak, 2021, s. 1750).

Göç hareketleri ülkelerin etnik yapısı ve ulusal güvenlikleri başta olmak üzere, ekonomi gibi birçok dinamiği etkileyebilmektedir. Göçün yarattığı değişimleri kimi görüşler modernlik gibi düşünse de diğer bazı görüşlere göre kültür yozlaşmasından başka bir şey değildir (Terzi & Koçak, 2012, s. 166). Göç konusuna olan yaklaşımlar ve görüş farklılıkları, kavram ve tanım yelpazesini genişletse de özellikle son on yıl içerisinde yaşanan değişimler göç hareketlerini önemli bir güvenlik sorunu haline getirmektedir.

Giderek karmaşılaşan göç olgusu, yaşanan savaşlar sonrası meydana gelen göçler, göç veren ülkelerden daha çok göç alan ya da transit konumda bulunan ülkelerde yasa dışı ticaretin ve suç oranlarının yükselmesine zemin hazırlamaktadır. Bu durum en çok organize suç örgütleri ve terör örgütlerinin işine yaramakta, göçmen ve mültecileri hedef alarak kendi çıkarları doğrultusunda kullanmalarına yol açmaktadır. Bir diğer olgu olarak sınır kapılarının göçmen ve mültecilere açık olduğu durumlarda, çıkar amaçlı suç örgütlerinin mevcut üyeleri de göç alan ya da transit konumda bulunan ülkelerde daha rahat faaliyet gösterebilmekte ve tespit edilmeleri zorlaşmaktadır.

Göç ve güvenlik konusunda odaklanılması gereken kısım, göçmen ve mültecilerin yaşadığı dışlanma, uyum sorunları ve suç ile olan ilişkileri bağlamında olmalıdır. Göçmen ve mültecilerin yaşadığı problemler çıkar amaçlı suç örgütleriyle olan etkileşimlerini de etkileyebilmektedir. Özellikle organize suç örgütleri ve terör örgütleri, ekonomik ve güvenlik açısından zor durumda olan göçmen ya da mültecileri kendilerine çekerek faaliyetlerine dâhil edebilmektedir. Bu durum suç ve göç arasındaki ilişkiyi daha da karmaşık hale getirmektedir.

3.1.2. Hukuki ve Sosyal Boyutlarıyla Göç, Göçmen ve Mülteci Tanımları

Literatürde göç ile ilgili pek çok tanım bulunmaktadır. Örneğin Everett Lee, göç olgusunun tek motivasyon nedeni ile oluşmayacağını, birey ya da toplumların bulundukları yer ile gitmeyi tercih ettikleri yer için oluşan pek çok itme ve çekme unsurlarının olabileceğini ileri sürmüştür (Lee, 1966, s. 49).

Bu çerçevede göç olgusu düşünüldüğünde, yalnızca göç eden bireyler için değil, göç alan ve göç veren bölgeler için de çok yönlü etkileri bulunmaktadır. Bu çok yönlülüğün sonucu olarak ise her bilim göç olgusunu kendi çerçevesi dâhilinde incelemiştir. Örneğin sosyologlar göç olgusunun neden ve sonuçlarına önem verirken, ekonomistler

göç alan ve göç veren bölgelerin ekonomisi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bir diğer örnek ile coğrafyacılar göçü zaman ve mekân şartları ile değerlendirip tanımlamaktadır (Özcan, 2017, s. 186).

Bu nedenle göç olgusunun, organize suç tanımında olduğu gibi tek tip tanımı bulunmamaktadır. Ancak evrensel nitelikte kabul gören ve göç ile ilgilenen Birleşmiş Milletler'e bağlı Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) yayımladığı göç terimleri sözlüğünde göç:

Bir kişinin veya bir grup insanın uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmesi. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mültecilerin, yerinden edilmiş kişilerin, ekonomik göçmenlerin, aile birleşimi gibi farklı amaçlarla hareket eden kişilerin göçü de dâhildir (International Organization for Migration, tarih yok, s. 35).

şeklinde tanımlanmıştır. Göç olgusunun literatürde yer alan diğer tanımları ise şu şekildedir:

Terzi'ye göre; *“coğrafi mekân değiştirme sürecinin ekonomik, kültürel, sosyal ve siyasi yönleriyle toplum yapısını değiştiren nüfus hareketidir”* (Terzi & Koçak, 2012, s. 165).

Oral'a göre göç; *“insanların bulundukları yerden ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel nedenlerden dolayı başka bir yere hareket etmelerine verilen genel bir ad olarak tanımlanabilir”* (Oral, 2017, s. 1).

Yıldız'a göre:

bir kimsenin sosyal, siyasal, ekonomik, etnik köken, dini inanç, doğal afet ve savaş gibi nedenlere bağlı olarak ortaya çıkan sorununu gidermek için ve ayrıca barış, huzur, mutluluk ve yüksek refah seviyesine kavuşmak ve böylece daha fazla maddi ve manevi çıktıya erişmek için gerçekleştirdiği ikamet değişikliği (Yıldız A. , 2017, s. 1827,1828) olarak tanımlanmıştır.

Demir ise; *“zamansal ve mekânsal boyutu bulunan dinamik bir olgu”* (Demir E. , 2023, s. 1407) olarak genel tanımda bulunmuştur.

Kurşun'a göre göç:

basit anlamıyla, belirli bir amaç ve hedef gözeterek ya da belirli bir amaç olmaksızın bir yerden başka bir yere yönelen coğrafi insan hareketleridir. Geniş anlamda ise göç, coğrafi mekân değiştirme sürecinin sosyoekonomik, siyasi ve

kültürel boyutlarıyla toplum yapısını değiştiren nüfus hareketleri olarak tanımlanabilir (Kurşun, 2021, s. 25).

Yapılan tanımlardan anlaşılacağı üzere göç olgusunun niteliği; birey ya da toplumların hukuki statüsünün belirlenmesinden, göç edilen ülke ya da bölgelerdeki gerek ekonomik gerek siyasal ve gerekse toplumsal boyutlarıyla yarattığı etkilerin incelenmesinde belirleyici etken olmaktadır.

Göçmen tanımı ise, uluslararası hukukta yer almamaktadır. Bunun yerine göç eden bireylerin savaş, zulüm ya da siyasi nedenler haricinde kendi istekleriyle daha iyi ekonomik şartlar ve yaşam koşulları çerçevesinde yaşam alanlarını geçici ya da süresiz olarak terk eden bireyler için genel bir terim olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır.

Göçmen tanımına evrensel nitelikte IOM değinmiştir. IOM'a göre göçmen, herhangi bir zorlama olmaksızın, kişinin kendi iradesiyle daha iyi yaşam koşulları, yüksek standartlar, sosyal ve ekonomik açıdan gelecek vadeden fırsatlar doğrultusunda, tek başına ya da aile fertleriyle birlikte bir bölgeye ya da başka bir ülkeye gitmeleri durumunda göçmen statüsüne girmektedirler (International Organization for Migration, tarih yok, s. 22).

Mülteci tanımı ise evrensel nitelikte kabul gören 1951 Cenevre Sözleşmesi Madde 1'de yapılmıştır:

Irkı, dini, tâbiyeti, muayyen bir içtimai gruba mensubiyeti veya siyasi kanaatleri yüzünden takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu memleket dışında bulunan ve işbu memleketin himayesinden istifade edemeyen veya mezkûr korkuya binaen dönmek istemeyen şahıs; Birden fazla tâbiyeti olan bir şahıs hakkında vatandaşı olduğu memleket tabiri tâbiyetini haiz olduğu memleketlerden her birini kasteder. Haklı bir korkuya müstenit muteber bir sebep olmaksızın, vatandaşı olduğu memleketlerden birinin himayesinden istifade etmeyen şahıs, vatandaşı olduğu memleketin himayesinden mahrum sayılmaz (Türkiye Büyük Millet Meclisi , 1961).

ABÖ (Afrika Birliği Örgütü), 1951 Cenevre Sözleşmesi'ndeki mülteci tanımını aynen kabul ederek tanımı genişletmiştir. Afrika Birliği Örgütü Mülteci Sorunlarının Özel Yönlerini Düzenleyen Sözleşme'nin Madde 1 in 2. Paragrafına göre:

Kendi menşei ülkesinin ya da vatandaşı olduğu ülkenin bir bölümünde ya da tümünde, dış saldırı, işgal, yabancı egemenliği ya da kamu düzenini ciddi biçimde bozan olaylar nedeniyle, menşei ülkesi ya da vatandaşı olduğu ülke dışında bir başka yerde sığınma aramak için daimî ikamet ettiği yeri terk etmeye zorlanan herkes için geçerli olacaktır (Madde14, t.y.).

Orta ve Güney Amerika'daki birçok ülkenin iç hukukuna dâhil ettiği 1984 Cartagena Mülteciler Bildirisi'ne göre Cenevre Sözleşmesi ve Afrika Birliği'nin tanımları kabul edilerek tanım genişletilmiştir. Buna göre:

Yaygın şiddet, dış saldırı, iç çatışmalar, yaygın insan hakkı ihlalleri, ya da kamu düzenini ciddi olarak bozan diğer durumlardan dolayı hayatları, güvenlikleri, ya da özgürlükleri tehdit altında olduğu için ülkelerinden kaçan kişileri de kapsayacaktır (Madde14, t.y.).

Fakat Cartagena Mülteciler Bildirisi'nin antlaşma olmaması nedeniyle hukuki bağlayıcılığı yoktur. Belirtmiş olduğu mülteci tanımını birçok Orta ve Latin Amerika ülkelerinin iç hukukuna yansıtılarak uygulama kapsamına alınmıştır (Ganiyeva, 2014, s. 55).

Bu bağlamda, göçmen ve mülteci kavramları hem tanımsal kapsamaları hem de hukuki statüleri bakımından birbirinden ayrılmaktadır. Göçmenler, temel olarak savaş, zulüm ya da siyasi baskı gibi zorlayıcı sebepler olmaksızın, daha iyi yaşam koşulları elde etme amacıyla gönüllü olarak yer değiştiren bireyler olarak tanımlanırken, mülteciler uluslararası belgelerde özellikle 1951 Cenevre Sözleşmesi'nde belirtildiği üzere, yaşam ve özgürlükleri ciddi tehdit altında olduğu için ülkelerini terk etmek zorunda kalan bireylerdir.

Afrika Birliği Örgütü ve Cartagena Bildirisi gibi bölgesel belgeler mülteci tanımını genişleterek çatışma, dış saldırı ve kamu düzeninin bozulması gibi nedenlerle kitlesel yerinden edilmeleri de bu statüye dâhil etmiştir.

Buna karşın, göçmen tanımının uluslararası hukukta evrensel ve bağlayıcı bir karşılığı bulunmamakta, daha çok Uluslararası Göç Örgütü'nün tanımlamaları çerçevesinde sosyoekonomik bağlamda değerlendirilmektedir. Dolayısıyla, bu iki kavram arasında hem hukuki bağlayıcılık hem de korunma mekanizmaları açısından önemli farklar mevcuttur ve bu farklar, uluslararası göç rejiminin yapı taşlarını oluşturmaktadır.

3.1.3. Göç Çeşitleri

Göç çeşitlerinin 5 grupta incelenmesi mümkündür. Bunlar:

- 1- Coğrafi açıdan; iç göç (yurtiçi göç) ve dış göç (uluslararası göç),
- 2- Göçün nedenlerine bağlı olarak; gönüllü göç ve zorunlu göç,

- 3- Süresine bağılı olarak; geçici göç ve kalıcı göç,
- 4- Hukuki statüsüne bağılı olarak; yasal göç, yasadışı ya da düzensiz göç,
- 5- Niteliklerine göre ise; işgücü göçü, beyin göçü, eğitim göçü, iklim göçü ya da etnik göç olarak belirlenebilir.

Konu çerçevesinde odaklanılan kısım göç ile beraberinde artan etnik çatışma ve suç olgusu olması sebebiyle, göç çeşitlerinde suç ile görece daha fazla ilişkilendirilen konular üzerinde durulacaktır. Bu perspektifte başlıca göç çeşitleri şu şekildedir:

3.1.3.4. İç Göç ve Dış Göç

Genel bir tanımla iç göç ve dış göç olguları “*bir ülke sınırları içerisinde gerçekleşiyorsa iç göç, ülke sınırını aşıyorsa dış göç (uluslararası göç) olarak isimlendirilir*” (Bostan, 2017, s. 1)

Şen’e göre iç göç olgusu, “*belli bir zaman aralığı içerisinde belli bir yerleşme alanında yaşayanların kendi istek ve arzularıyla yaşam yerlerini söz konusu yerleşme alanı dışına taşıyanların miktarı*” (Şen, 2014, s. 233) olarak tanımlanmıştır.

Keleş, iç göç olgusunu daha açıklayıcı biçimde, “*bir ülke içinde bölge, kent, kasaba ve köy gibi yerlerin birinden diğerine yerleşme amacıyla yapılan hareket*” (Keleş, 1998, s. 40,63) olarak ifade etmiştir.

Bu çerçevede iç göçler ülke sınırları içerisinde gerçekleştirilen ve şehir nüfusunu etkileyen genellikle bireysel ya da aile düzeyinde kalan çok kalabalık olmayan gruplar halinde gerçekleştirilen göç türüdür. Diğer bir şekilde köyden kente ya da kentten kente olan hareketlerdir. İstisnai durumlarda kentten köye de göçler olabilmektedir, ancak iç göç hareketleri yalnızca şehirlerin nüfus dağılımlarını etkilememekle birlikte, aynı zamanda göç alan bölgelerin de sosyal, ekonomik ve etnik kimlik üzerine yapılarını değiştirmektedir.

Dış göç olgusu ise; “*çeşitli sebepler nedeniyle yaşanan ülke sınırları dışına ve başka bir ülkede yaşamak için yapılan uzun süreli geçici ya da kalıcı göçlerdir*” (Şahin, 2018, s. 6).

3.1.3.5. Gönüllü ve Zorunlu Göç

Göç hareketinin gönüllü ya da zorunlu olduğunu belirlerken göç hareketine neden olan etkenler önemlidir. Sürgün, savaş, zulüm, iç karışıklık, siyasi nedenler gibi insan hayatına doğrudan müdahale eden konularda birey ya da toplumların yaşam alanlarını genellikle plansız biçimde terk etmek zorunda kalmaları zorunlu göç olarak tanımlanmaktadır (Yılmaz, 2014, s. 1686).

Gönüllü göç ise tam tersi olarak planlı biçimde daha iyi yaşam standartları olduğunu düşündüğü durumlarda yaşam yerini süreli ya da süresiz terk etmesidir (Yılmaz, 2014, s. 1687). Gönüllü göç olgusunun bazı durumlarında iyi yaşam koşullarından ziyade akraba toplulukları ve etnik bağlarla bir araya gelmek birey ya da toplumlar için gönüllü göç nedeni olabilmektedir.

3.1.3.6. Yasal Göç ve Yasadışı (Düzensiz) Göç

Göç eden birey ya da toplumların gittikleri ülkelerdeki statülerini de belirleyen olgudur. Yasal göç, bireylerin genellikle ekonomik nedenlerle bulundukları ülkeyi terk ederek yasalar ve kurallar çerçevesinde, ilgili kurumların izni ile ülkelere göç etmesidir ve göçmen statüsüne dâhil olurlar. Yasadışı (düzensiz) göçte ise tersi durum söz konusudur. Bireyler ya da toplumların izinsiz ve yasadışı yollarla ülkelere girmesi yasadışı (düzensiz) göç anlamına gelmektedir. Bazı durumlarda ise, geçici oturma izni almış kişilerin oturma süreleri bittikten sonra ülkelerine tekrar dönmek için oturma izni dolan ülkede gizlice barınıyor olması da yasadışı (düzensiz) göç alanında değerlendirilmektedir ve bunlar yasadışı göçmen statüsüne girerler (Deniz, 2014, s. 177).

3.1.4. Göç Nedenleri

Göç nedenlerine sayısız örnek verilebilir. Ancak her göç nedeni suç ve etnisite ile ilişkilendirilemeyebilir. Çünkü göçün nedeni, göç eden birey ya da toplulukların hedef ülkedeki statülerini belirleyen önemli bir etkidir. Aynı şekilde göçün zorunlu ya da gönüllü gerçekleşme şekli de göçmenlerin hedef ülkedeki başta ekonomik durumları üzerinde belirleyici bir etken olarak, suça karışma ihtimallerini etkileyen durumdur.

Örneğin birey gönüllü olarak eğitim ya da iklim şartları nedeni ile ülkesinden göç ediyorsa, birey ya da toplulukların suça karışma oranı; savaş, sürgün, terör gibi zorunlu

nedenlerle göç eden birey ya da toplulukların suça karışma oranından düşük olduğu değerlendirilebilir. Çünkü gönüllü göç eden birey ya da toplulukların ekonomik şartları, zorunlu göç eden birey ya da toplulukların ekonomik şartları ile görece eşit sayılamayabilir.

Bu çerçevede düşünüldüğünde, özellikle savaşın, rejim baskınının, terörün, iç karışıklığın neden olduğu zorunlu göçlerdeki hayatta kalma ve yaşam sürdürme çabası; eğitim ve iklim şartları gibi birey ya da toplulukların kararına bağlı gönüllü göçlerdeki hayatta kalma çabası ile eşit sayılamayabilir.

Sonuç olarak, hayatta kalma ve yaşam sürdürebilme gayesi içerisinde gerçekleştirilen göçlerin suça karışma, organize suç ve terör örgütleri tarafından istismar edilebilme oranları görece daha yüksek değerlendirilebilir. Bu nedenle göçün nedenleri, suç ve etnisite ile ilişkilendirilebilecek kısmı ile sınırlı tutulmuştur.

3.1.4.1. Göç Nedenlerinin Kuramsal Yaklaşımları

3.1.4.1.1. Ravenstein'in Göç Kanunları

George Ravenstein tarafından 1885-1889 yılları arasında geliştirilen göç çalışmalarına göre, ekonomik koşullar göç sebeplerinin başlıca nedenini oluşturmaktadır. Bireylerin altından kalkamayacağı ağır vergiler, baskıcı yasalar ve iklim koşulları başlıca göç sebepleri olabilirken, sanayileşmenin göç sürecini hızlandırdığını öne sürmektedir (Ravenstein, 1889, s. 286).

Bu çerçevede 7 göç kanunu ortaya koyarak göçlerin genellikle merkezi yerlere ve ticaret merkezlerine yönelik olduğunu, yoğun göç alan yerlerin aynı zamanda yoğun göç veren yerler olduğunu, kırdan kente göçün, kentten kıra oluşan göç olgusundan yüksek olduğunu ve erkeklerin göç eğilimlerinin daha fazla olduğunu belirtmiştir (Ravenstein, 1885, s. 198,199).

3.1.4.1.2. İtme Çekme Kuramı

Everet Lee tarafından 1966 yılında oluşturulan itme-çekme kuramına göre, bireyin yaşadığı bölgede yaşamlarını olumsuz etkileyecek eksilerin bulunması itici faktör, göç etmeyi düşündükleri yerdeki artılar ise çekici faktör sayılmaktadır (Lee, 1966, s. 49).

Bu durum bireyin rasyonel tercih içerisinde değerlendirme yapıp göç kararı verdiğini göstermektedir.

3.1.4.1.3. Petersen'in Beş Göç Tipi Kuramı

William Petersen, Everet Lee'nin itme çekme kuramından yola çıkarak göç edenlerin neden göç ettiği, göç etmeyenlerin ise neden göç etmediği konusuna yoğunlaşmış ve bireysel eşitsizlik ve farklılıkların göçü etkileyen birer faktör olduğunu ileri sürmüştür.

Sonuç olarak ise Petersen, merkeze ekonomik şartları koyarak beş göç tipi geliştirmiştir. İlki ilkel göçlerdir ve ilkel göçlerde bahsedilen illiklikten kasıt, göçün coğrafi nedenlerle ve iklim koşullarıyla olabileceğini belirtmiştir.

İkinci ve üçüncü olarak mecburi ve yönlendirilen göç tipleridir. Mecburi göçte göçe karar vermek toplulukların elinde olan bir durum değildir. Yönlendirilen göçte ise, toplumun bireye olan baskısı ön plandadır ve toplum baskısı güçlü bir itici neden oluşturduğu için göç kararı nispeten bireylerin elindedir. Ancak genel perspektifte her iki tipte de toplum baskısı yükündür.

Dördüncü olarak serbest göç tipinde tamamen bireyin kendi tercihi ile göçe karar vermesine vurgu yapılır ve beşinci kitlesel göç tipinde ise öncesinde göç etmiş bireylerin göç ettikleri bölgelerdeki çekici faktörleri ve göç etme yöntemlerini öncesinden tecrübe edilmiş biçimde göç edecek kitlelere aktarması hem kitlesel göç oluşturmakta hem de göçü artırmaktadır (Petersen, 1958, 258, akt. Çağlayan, 2006, s. 75,77).

3.1.4.1.4. İlişkiler Ağı (Network) Kuramı

İlişkiler ağı kuramı eski göçmen, yeni göçmen ve göç etmeyi düşünen birey ya da topluluklar arasındaki ilişkiyi incelemektedir. Özellikle uluslararası göçlerde özendirici olan göçmen ağı ilişkisi göç etmeyi düşünen bireylerin aynı etnik kimlik ya da akrabalık ilişkisi bulunan önceden göç etmiş kişilerle iletişim kurarak aynı bölgeye yerleşmek hedeflenmektedir. Kurama göre bu ilişkilerin sağladığı ulaşım, sosyalleşme, yabancılık yaşamama ve ekonomik kolaylıklar mevcuttur. Bu perspektifte ise göçmenler öncesinde göç etmiş özellikle aynı soydaki kişilerden bölge hakkında bilgi alarak göç etmeye karar vermektedir (Özcan, 2017, s. 202).

Bu perspektifte ilişkiler ağı kuramının göç etmeyi düşünen birey ya da topluluklar için aynı soydan ya da etnik kimlikten bir göçmenin bulunmasını öngörmüş olması şu nedenlerle açıklanabilir:

- Göçün verdiği ekonomik tahribat, göç etmiş kişilerin yardımı ile azami seviyeye indirilebilir.
- Göç eden kişilerin yabancılık çekmemesini sağlayarak, oluşturdukları topluluk ile kendi kültürleri ile yaşayabilirler.
- Göçü gerçekleştirirken harcanan süre, göç etmiş kişilerin yönlendirmesi ile kısalabilmektedir (Çağlayan, 2006, s. 88).

3.1.4.2. Göç Olgusunun Diğer Nedenleri

Göçün insanlık tarihi kadar eski bir olgu olduğu düşünüldüğünde, nedeni ne olursa olsun son bulmayacak bir olgu olduğu kesindir. Ancak son yirmi yıl içerisinde göç olgusunun nedenlerinin gündeme gelmesi, önemli bir güvenlik sorunu oluşturması ve suç ile ilişkilendirilerek karmaşık bir hal alması en başta yanlış göç politikalarının sonucu olarak değerlendirilebilir (Kılınç, 2025, s. 83).

Bu perspektifte değerlendirildiğinde savaş, iç karışıklık ve terör unsurlarının neden olduğu ulusal sorunlar, ekonomik kriz ve yoksulluğun neden olduğu iktisadi sorunlar, devlet güvensizliği ve yolsuzluğun neden olduğu siyasal sorunlar ve sosyo-kültürel nedenler son yirmi yıl çerçevesinde en önemli göç nedenleri görünmektedir.

3.1.4.2.1. Ekonomik Kriz ve Yoksulluk

Ekonomik kriz ve yoksulluğun neden olduğu iktisadi sorunlar özellikle günümüzde oldukça güncel bir konudur ve kapitalist düzen çerçevesinde, göç ve yoksulluk birbirini tetikleyen iki unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Birey ya da topluluklar yaşam alanlarındaki iktisadi yetersizliklerden dolayı göç etmektedir ancak göçün de iktisadi sorun haline gelmesi yanlış ya da eksik uygulanan politikalar ile bütünleşince hem göç eden birey ya da topluluklar, hem de göç edilen ülke için önemli sorunlar ortaya çıkarmaktadır. Çünkü yoksulluk nedeniyle göç eden birey ya da toplulukların, göç ettikleri bölgelerde yoksulluğun bir türü olan yoksunluğa düşmeleri, marjinalleşme, dışlanma, gettolaşma gibi olgularla karşı karşıya kalmalarına neden olmaktadır (Kariman, 2023, s. 65).

İktisadi nedenlerin yol açtığı göç olgusuna günümüzde göç dalgalarını sürdüren Venezuela örnek gösterilebilir. 2014 yılında şiddetlenen ekonomik kriz günümüze kadar derinleşerek temel gıda ürünlerine ulaşım zorluğu nedeniyle beslenememe, sağlık sektöründe bütçeden ayrılan payın azalması ve sağlık koşullarının yetersizliği, buna bağlı olarak en başta bebek ölümlerinin artması, oluşan yoksulluk ortamının etkisi ile hırsızlık, gasp, organize suç ve şiddetin topluma yayılması kaos ortamı oluşturmuştur. Oluşan kaos ortamında en başta polise ve devlet kurumlarına güven azalarak ayaklanmalar ortaya çıkmış ve iç karışıklık ortamına terör örgütü müdahaleleri de dahil olmuştur. Bu tabloda ise Venezuela'dan yıllardır süren kitlesel göçler meydana gelmiş ve zorunlu göç eden toplulukların güvencesiz ve tehlikeli yöntemlerle ülkeden ayrılarak organize suç ve terör örgütleri tarafından istismar edilme durumları artmıştır (Çelen, 2021, s. 1683,1685).

Sonuç olarak ekonomik kriz ve yoksulluğun göç olgusuna etkileri aşağıdaki parametreler ekseninde incelenebilir:

3.1.4.2.2. Sosyo-Kültürel Nedenler

Göç olgusunun sosyo-kültürel nedenleri derin ve çok yönlüdür. Sosyo-kültürel nedenlerde toplum yapısı, eğitim, din ve etnisite olgusu gibi başlıca etkenler ön plandadır. Sosyo-kültürel nedenlerin eğitim etkeninde, daha iyi eğitim imkânları ve gelecek olduğu düşünülen ülke ya da şehirler tercih edilmektedir. İç göç çerçevesinde kırdan kente, dış göç çerçevesinde gelişmiş ülkelere göç hareketleri gerçekleşmektedir (Tamer, 2020, s. 2812).

Din ve etnisite temelli etkenlerde baskı ve toplumsal kutuplaşma göçe iten nedenler olmaktadır. Örneğin Ağustos 2017'de başlayıp günümüzde de devam eden Rohingya Müslümanlarının, Budist çoğunluğun baskısına maruz kalarak etnik temizlik adı altında ve ordu eşliğinde zulüm ve şiddete uğraması, Myanmar'dan başta Bangladeş ve Güneydoğu Asya ülkelerine göç etmelerine neden olmaktadır (BBC News, 2020).

3.1.4.2.3. Devlet Güvensizliği ve Yolsuzluk – Savaş ve İç Karışıklık

Savaş, iç karışıklık ve terör unsurlarının neden olduğu ulusal sorunlar ile devlet güvensizliği ve yolsuzluğun neden olduğu siyasal sorunların göç hareketlerine olan nedenleri ise karmaşık, güncel ve önemli bir konudur.

Devlet güvensizliği ve yolsuzluğun neden olduğu siyasal sorunların tek başına göç nedeni oluşturmamasından daha çok, ülkenin iç ve dış güvenliği başta olmak üzere neden olduğu toplumsal sonuçlar bireysel ve kitlesel göçler meydana getirmektedir. Yolsuzluk nedeniyle zayıflamış devlet yapıları hukuksuzluk, adaletsizlik, gelir eşitsizliği gibi sonuçları ortaya çıkartmakta ve bu durum devlet güvensizliği oluşturmaktadır. Güvenlik sorunlarının ve devlet otoritesinin bu noktada ciddi zafiyete uğradığı devletler bugün *başarısız devletler – Failed States* olarak nitelendirilmektedirler.

Toplumun devlete olan güvensizliği ise suç ve şiddet davranışının toplumda yayılmasına neden olarak iç karışıklık ve ayaklanmalara yol açabilmektedir. Bir ülkedeki iç karışıklık tek başına göç nedeni olabilmekte iken, oluşan iç karışıklık ortamına terör ve organize suç örgütlerinin müdahaleleri gecikmemektedir. Bu tür ulusal sorunlar beraberinde daha büyük savaşlara yol açmakta ve savaşıların yol açtığı tahribat ise özellikle zorunlu göç hareketlerini büyük boyutlara taşıyabilmektedir. Bu perspektifte değerlendirildiğinde, son yirmi yıl içerisinde yaşanmış iki spesifik örnek ile göç nedenlerinin daha iyi anlaşılması mümkündür.

Son yirmi yılda dünyada göç veren ülkeler arasında en çok dikkat çekenler Afganistan ve Suriye örnekleridir. Dikkat çekici olmasındaki neden Suriye ve Afganistan’da yaşanan kitlesel göçlerin sınır ülkelerindeki iç dengelerini de son derece etkilemiş olmasıdır. Araştırmalara göre dünyada kitlesel zorunlu göç gerçekleştiren ülkelerin birinci sırasında Afganistan, beşinci sırada ise Suriye yer almaktadır (Çelik, 2023, s. 65).

Afganistan siyasi istikrarsızlığın yoğun yaşandığı bir ülkedir. İçerisindeki kültürel, dinsel ve etnik farklılıkların keskin olması, farklı etnik kimliğe sahip grupların birbirleriyle yaşadıkları sert iktidar kavgaları, Afganistan tarihinde neredeyse her dönem siyasi istikrarsızlığa ve iç çatışmalara neden olmuş ve Afganistan’dan göçlerin birçok çeşitli nedenlerini ortaya çıkartmıştır (Kariman & Işığışok, 2022, s. 463).

Yaşanan iç karışıklıklar haricinde Afganistan’dan gerçekleşen en önemli göç nedenlerinden bir diğeri DEAŞ ve El-Kaide gibi terör örgütlerin kuruluş bölgesi olmasıdır. Terör unsurlarına ev sahipliği yapan Afganistan’ın din ve ideolojik odaklı yönetim anlayışı, ülkedeki savaş aktörlerinin ve uyuşturucu baronlarının hükümette

söz sahibi olarak yüksek mevkilere gelmelerine neden olmuş ve özellikle 2021 yılında ABD'nin 11 Eylül saldırılarını gerekçe göstererek Afganistan'a olan dış müdahalesi sonlandığında Taliban hükümetinin yönetimi tekrar ele alması yönetime duyulan güvensizlikten tekrar kitlesel göç dalgasına neden olmuştur (Kariman & Işığışok, 2022, s. 464).

Suriye'de ise benzer durum görünmektedir. 2010 yılının sonlarında Tunus'ta başlayan demokrasi ve rejim değişikliği talepleri, kısa sürede Kuzey Afrika ve Ortadoğu ülkelerine sıçrayarak iç karışıklıklara yol açmış ve bu süreç *Arap Baharı* olarak adlandırılmıştır (Salmaşur & Şahin, 2020).

Arap baharı sürecinde yaşanan iç çatışmaların büyümesinde, tarafların dini ve etnik farklılıkları önemli bir etken olmuştur. Esad Rejimine politik baskılarından dolayı duyulan güvensizlik ve hükümetin ayaklanmalara karşı aldığı askeri önlemler göstericilerin silahlanmasına yol açarak demokrasi arayışında başlayan eylemlerin giderek kanlı bir savaş haline dönüşmesine neden olmuştur. DEAŞ ve El-Kaide gibi terör örgütleri ise bu durumu fırsat bilerek Suriye'nin kuzey kısmına konuşlanmışlardır. PYD/DEAŞ gibi terör örgütlerinin zaman içerisinde Esad Rejimi ile güçlü ilişkiler kurması, halk tarafından kaçınılmaz göç hareketine neden olmuştur (Salmaşur & Şahin, 2020, s. 89,90).

3.1.4.2.4. Yasadışı Pazar Arayışı

Ülkelerde uygulanan yasaklar kamu düzeni ya da toplumsal güvenliği sağlamak adına uygulansa da toplumun bazı kesimlerince talep edilen mal ve hizmetlerin uygulanan yasaklar sonrası karşılanamaması, organize suç yapıları için uygulanan alternatif faaliyet alanı oluşturmaktadır (Gökbunar, 2014, s. 232).

Nitekim küreselleşme ve jeopolitik gerilimler beraberinde artan göç hareketleri, organize suç yapıları için uygulanan yasakları fırsata çevirerek uluslararası arenada varlık gösterebilmeleri için süreci kolaylaştırıcı başlıca etkenler olmuştur (Gökbunar, 2014, s. 232,233).

Konunun tarihte güçlü bir örneğini daha önce bahsedilen İtalyan suç örgütü *Cosa Nostra* oluşturmaktadır. Lideri Lucky Luciano'nun İtalya'dan ABD'ye göç ederek organize suçun ilk modern adımını atan kişi olarak tarihe geçmesi, ABD'nin

uyguladığı yasaklar (alkol yasağı) ve küresel ekonomiye hükmeden ülke konumunda olmasını stratejik biçimde kullanarak, bugün hala mücadele içerisinde olunan İtalyan suç örgütü Ndrangheta'ların önünü açmıştır.

3.1.5. Göçün Sonuçları

3.1.5.1. Güvenlik Sorunları

Göçün oluşturduğu güvenlik sorunları günümüzde ciddi boyutlara ulaşmakta ve suç örgütleri için açık alan yaratmaktadır. Göçün yarattığı güvenlik sorunu, özellikle açık kapı politikası izleyen ülkelerin güvenlik sorunları ile daha fazla karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Bu perspektifte mücadele etmeleri gereken başlıca sorunları ise terör ve organize suç örgütleri oluşturmaktadır.

Terör mensupları iç ve dış göç hareketliliğinde, göçmenlerin arasına katılarak fark edilmeden hedef bölgeye ulaşabilmektedir. Diğer taraftan ise mülteci kamplarında ya da başka ortamlarda bir araya gelen göçmen ya da mültecilerin terör mensupları tarafından suistimal edilerek terör sempatzanı haline gelmeleri hem göçmen ve mülteciler hem de hedef ülkeler için ciddi sorun oluşturmaktadır (Kılınç, 2025, s. 91,92).

Oluşan tablo göçmenlerin birer terör sempatzanına çevrilmesi ile sınırlı kalmayıp, özellikle savaş ve iç karışıklık nedeni ile yasadışı göç gerçekleştirmiş toplulukların yaşamlarını idame ettirecek pek çok koşuldan yoksun kalmaları, sınırda bekledikleri alanlarda terör örgütlerinin göç eden toplulukların yoksunluklarına karşı yaptıkları teklifleri kabul etmek zorunda kalarak bunun karşılığında terör eylemlerine yardım eden birer suçlu durumuna gelmektedirler.

Bu durum ise genellikle şu şekillerde gelişir: Yasadışı göç gerçekleştiren mülteci ya da göçmenler, terör örgütlerinin göçmen ve uyuşturucu kaçakçılığı için tuttıkları rotalardan ağlarına düşmektedir. Göçmen ya da mültecilerin kırılganlık ve dışlanmışlık ya da çaresizlik durumu, terör örgütlerinin tekliflerini kabul etmek zorunda kalarak sonuçlanmaktadır. Göçmen nüfuslarda yaşanan radikalleşme ve organize suç örgütü ya da terör örgütlerinin bünyesine dâhil olma durumu sosyal dışlanmanın en net belirtisi olarak görülür (Kılınç, 2025, s. 92).

Göç ve organize suç örgütü çerçevesinde terör örgütlerine de sık sık değinilmektedir. Özellikle Ortadoğu ve Doğu Avrupa ülkelerinde hala devam eden savaşların organize suç ve terör örgütleri için uygun koşulları sağlayarak aralarındaki çizginin artık belirgin olmamasından kaynaklanmaktadır. Organize suç ve terör örgütlerinin sistematik olmayan fırsatçı nedenlerle kurdukları ilişkiler başta göçmen, uyuşturucu ve silah kaçakçılığında kullandıkları güzergâhların ortak olmasından kaynaklanmaktadır (Europol, 2025, s. 79).

Bu perspektifte değerlendirildiğinde, bir organize suç örgütü kendi çıkarları için ne kadar göçmen ve mültecileri suistimal ediyorsa aynı nedenle terör örgütleri de suistimal etmektedir. Sonuç olarak görülmektedir ki, göçün yarattığı en tehlikeli sonuçların düzensiz (yasadışı) ve zorunlu gerçekleştirilen göç ile olduğu yaygın bir gerçekliktir.

Son dönemde ilerleyen yapay zekâ ve gelişen teknoloji ile insan ticareti ve göçmen kaçakçılığı ile uğraşan organize suç örgütleri mülteci ve göçmenleri, ağlarını genişleterek artık sosyal medya yoluyla tuzağa düşürmektedir. Organize suç örgütleri dijitalleşmeyi yalnızca işe alım, para transferi ya da iletişim için değil, aynı zamanda göç etmek zorunda kalan topluluklara profesyonel reklam stratejileri ile geliştirdiği konaklama hizmetleri, sözde güvenli gösterdikleri geçiş güzergâhları ile sağladıkları hizmetleri insanlara açıkça tanıtır hale gelmişlerdir. Bu suç örgütleri ileri boyutta sahte belge düzenleyerek, ülkelere kaçak yöntemlerle ulaştırdıkları düzensiz göçmenlere sahte kimlik, sahte pasaport ya da sahte izin belgeleri teslim ederek statülerini değiştirmektedir (Europol, 2025, s. 51).

Ülkeye yasadışı yollarla giren mültecilerin, sahte belgelerle oturma izni olan göçmen statüsüne geçirilmesi; ekonomi, güvenlik, sosyal ve siyasi anlamda ciddi boyutta sorunlara yol açmaktadır. Oluşan bu tabloda terör örgütlerinin devlet karşıtlığı ve zarar verme çabaları su götürmez bir gerçek olsa da organize suç örgütlerinin de devlete verdiği zararın en az terör örgütleri kadar olduğu değerlendirilebilir.

3.1.5.2. *Gettolaşma*

Türkçeye Fransızcadan geçen getto kelimesi (Ghetto), ilk olarak Avrupa ülkelerinde Yahudilerin toplumdan ayrı tutulması, izolasyon sağlamak ve kontrol altında tutmak

amacıyla yerleştirildikleri mahalleler olarak ortaya çıkmıştır (Gürbüz, 2022, s. 110,111).

Modern zamanda kentlerde özellikle göç yoluyla artan nüfus, etnik çatışmalar ve heterojen toplumlar meydana getirerek güvensizlik ve yabancılaşma ortamı oluşturmaktadır. Oluşan güvensizlik ortamı, özellikle yüksek gelire sahip kesimler tarafından kendilerini güvenceye almak adına özelleştirilmiş mekânlarda, daha korunaklı ve izole yapılarda yaşamlarını sürdürmelerine yol açmaktadır. Diğer boyutu ile özellikle mülteci ve göçmen statüsünde olan kesimin dışlanma ve yoksulluk durumu bir o kadar korunaksız ve sınırları belirsiz olan (gecekondu) mekânlarda yaşam sürdürmelerine neden olmaktadır. Her iki durum, gettolaşma ve mekânsal ayrışmayı fizikselleştirerek, göçmenler ve yerliler arasında gözle görülür farklara neden olmaktadır (Osmanlı, 2019, s. 669,671).

Suçlu alt-kültürü bağlamında bu ayrışma, getto mahallelerde hedeflerini gerçekleştirmek ve standartlarını yükseltmek isteyen göçmen ya da mültecilerin, kamusal alanlara erişim kısıdının da etkisiyle çalışarak kazanmanın ve zengin olmanın mümkün olmadığına inanarak, yasadışı yollardan para kazanma yöntemine başvururlar (Kahya, 2015, s. 169).

Sonuç olarak yoksul göçmenler ana hedefleri yasadışı yollardan para kazanmak olan organize suç örgütlerinin hem bünyesine dâhil olmakta hem de birer potansiyel organize suç örgütü liderlerine dönüşmekteledir.

3.1.5.3. Kayıt Dışı İstihdam

Kayıt dışı istihdamın özellikle kitlesel göçlere maruz kalan ülkelere negatif etkisi bulunmaktadır. Kayıtsızlık denetime tâbi tutulamadığı için, oluşan katma değer ve kâr vergiye tâbi tutulmamakta ve ülkenin vergi geliri düşmektedir. Vergi gelirlerinin düşmesi ülkenin istihdamına doğrudan negatif etki olarak yansımakta ve ülkenin giderlerine ekstra yük olmaktadır. Bu durum, zamanla vergilerin artmasına sonuç olarak ise kamu otoritesine olan güvenin sarsılmasına neden olmaktadır (Akbulut, 2020, s. 135,136).

Artan kitlesel göçler sonucunda özellikle gelişmiş ülkelerdeki yerel halk işten çıkarılmalara maruz kalarak yerine kayıt dışı istidam ile göçmen ve mülteciler

alınmaktadır. İş sahiplerinin yerel işçileri işten çıkarmasının başlıca nedeni, yüksek ücretli ve vergiye tâbi tutulmak zorunda olmalarıdır. Göçmen ve mültecilerin göç olgusunun doğal bir parçası olarak ekonomik problemlerini fırsata çeviren iş sahipleri, göçmen ve mültecileri asgari tutarın da altında çalıştırarak başta vergi ve sigorta olmak üzere çeşitli yasal yükümlülüklerinden kaçmaktadırlar (Çirci, 2022, s. 52,53). Sonuç olarak yerli işçilerin göçmen ve mültecilerin ucuz istihdamından kaynaklı işten çıkarılması, sosyal ve etnik gerilimleri artırmaktadır.

3.2. Türkiye’de Göç Olgusu

3.2.1. Türk Hukuk ve Kanunlarda Göç, Göçmen ve Mülteci Tanımları

Göç, Türk Dil Kurumu (TDK) sözlüğünde “*ekonomik, toplumsal, siyasi sebeplerle bireylerin veya toplulukların bir ülkeden başka bir ülkeye, bir yerleşim yerinden başka bir yerleşim yerine gitme işi; taşınma, hicret, muhaceret*” (TDK, 2023) olarak tanımlanmıştır.

TÜBİTAK Ansiklopedisinde göç tanımı “*insanların ikamet ettikleri yerden farklı bir yere belirli bir süreliğine ya da tamamen yerleşmek için gerçekleştirdiği hareketi*” (Keyman, 2022) olarak ifade edilmektedir.

Göçmen, Türk Dil Kurumu’na göre göçmen tanımı “*kendi ülkesinden ayrılarak yerleşmek için başka ülkeye giden (kimse, aile veya topluluk)*” (TDK, 2023) olarak yapılmıştır.

Türk hukukunda ise göçmen tanımı 5543 sayılı İskân Kanunu (Madde 3) de düzenlenmiştir. Göçmen “*Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye’ye gelip bu Kanun gereğince kabul olunanlardır*” (Türkiye Cumhuriyeti , 2006).

Türk hukukunda *Mülteci* tanımı ise 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nin tanımı esas alınarak, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 61. Maddesinde düzenlenmiştir. Ancak Türkiye, söz konusu sözleşmeyi coğrafi sınırlama ile kabul ettiği için, bu tanım yalnızca *Avrupa ülkelerinden* gelen yabancıları kapsamaktadır.

Bu bağlamda, 61. maddeye göre bir kişinin *mülteci* statüsünü kazanabilmesi için, Avrupa Konseyi üyesi bir ülkede meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, milliyeti,

belirli bir sosyal gruba mensubiyeti ya da siyasi görüşleri sebebiyle zulüm görme riski taşıması ve bu nedenle ülkesini terk etmiş olması gerekmektedir.

Söz konusu kanunun 62. maddesinde ise Avrupa ülkeleri dışından gelen yabancılar için farklı bir statü öngörülmüştür. Buna göre, Cenevre Sözleşmesi'nde yer alan mülteci tanımına uyan ancak Avrupa dışındaki ülkelere gelen kişiler, Türkiye'de *şartlı mülteci* olarak kabul edilmektedir. Bu kişiler, üçüncü bir ülkeye yerleştirilinceye kadar Türkiye'de geçici olarak kalabilmekte, ancak tam mülteci statüsüne sahip olamamaktadır.

Buna göre 6452 sayılı kanunun 61. Maddesine göre *mülteci* tanımı:

Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında mülteci statüsü verilir (Türkiye Cumhuriyeti , 2013) olarak yapılmıştır.

Madde 62'de *şartlı mülteci* ise:

Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen yabancıya veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen vatansız kişiye statü belirleme işlemleri sonrasında *şartlı mülteci* statüsü verilir. Üçüncü ülkeye yerleştirilinceye kadar, *şartlı mültecinin* Türkiye'de kalmasına izin verilir (Türkiye Cumhuriyeti , 2013) şeklindedir.

Tanımlar, özellikle göçmen ve mülteci olgularının farklı hukuki statülerle nasıl ele alındığını ve göçmen ile mültecinin ayrımını göstermektedir. Aynı zamanda bu hukuki tanımlar, birey ve toplumların hukuki hakları açısından da önem taşımaktadır. Türkiye'nin özellikle mülteci tanımını Avrupa merkezli olarak sınırlaması, özellikle göç yönetimi konusunda sorunlara yol açabilir. Çünkü göç olgusunun yalnızca yer değiştirme olarak düşünülerek, nedenleri çerçevesinde sınırlı tutulup statü belirlenmesi, politik ve güvenlik açısından oluşan olumsuzluklarda hukuki açıdan uygulanabilecek yaptırımlar konusunda eksikliklere neden olabilir.

3.2.2. Türkiye’de Göç Nedenleri

3.2.2.1. Türkiye’ye Göç Nedenleri

3.2.2.1.1. Jeopolitik Konum

Türkiye’nin bulunduğu jeopolitik konum, bir taraftan komşu ülkelerde yaşanan istikrarsızlıkların Türkiye’de güvenlik zafiyetlerine yol açma riskini barındırırken, diğer taraftan stratejik önemi sayesinde bölgesel ve küresel avantajlar sağlayabilecek kadar kritik bir noktada yer almaktadır.

Türkiye’nin coğrafi olarak sorunlu bölgelerin ortasında yer alarak, siyasi ve ekonomik istikrarsızlık yaşayan ülkelerle komşu olması (Doğru, 2021, s. 7), göçmen ve mülteciler için ülkeyi transit geçiş konumuna da getirerek pek çok kaçakçılık suçlarının hedef konumuna getirmektedir.

3.2.2.1.2. Açık Kapı Politikası ve Sınır Kontrolünün Zayıflığı

Türkiye’nin Ortadoğu, Afrika ve Asya’da ekonomik ve siyasi istikrarsızlık yaşayan ülkelere yakın konumda bulunması, bölgede yaşanan olumsuz koşullardan daha fazla etkilenmesine neden olmaktadır. Avrupa’ya geçişte transit ülke olarak kullanılırken, gelişmekte olan ülke olmanın verdiği avantajlar son yıllarda çoğu göçmen ve mülteci için Türkiye’yi hedef konum haline gelmiştir (Zorlu & Yetim , 2020, s. 337).

Türkiye tarihi boyunca kitlesel göçlere maruz kalan bir ülke olarak, göç ile ilgili en zor sınavı şüphesiz Suriyeli göçmenler ile başlamıştır. Pek çok ülkeye tanıdığı kolay vize imkânı, açık kapı politikası ve coğrafi özelliklerinin sınır kontrollerine olan negatif etkisi ile mücadele edilmesi gereken göç sorunu haline gelmiştir. Özellikle doğu sınırlarının kış mevsiminde etkin sınır kontrolü sağlamaya elverişli olmaması, yasadışı göçlerin kolay gerçekleşmesi için zemin hazırlamaktadır (Zorlu & Yetim , 2020, s. 337).

3.2.2.1.3. Düzensiz Göçmen İçerisindeki Suç Aktörleri

2011 yılında Suriye savaşının başlaması ile düzensiz göçmenlerin arasında Türkiye’ye giriş yapan Esed rejiminin istihbarat elemanlarının kalabalığa karışarak giriş yaptığı ve eylem gerçekleştirecekleri analistler tarafından tespit edilmiştir. Bunun yanında

üçüncü ülkelerden ajanların da mülteci görünümünde Türkiye'ye giriş yaptığı ve göçmenlerin içine karışan El-Muhaberat rejim ajanlarının IŞİD militanları ve örgütlere ait yapıların, Türkiye'nin uyguladığı açık kapı politikasını eylem için fırsata çevirdikleri tespit edilmiştir (Kılınç, 2025, s. 93).

Oluşan tablonun bir diğer boyutuyla, Türkiye'de son zamanlarda artan iç çatışmalar ve sosyal gerginlik, ülkeye sızan ajanların eylem yapabilmesi için en uygun kalabalık ortamları sunmaktadır. Resmî olmayan bazı haberlerde, Türkiye'de son birkaç ayda yaşanan iç karışıklık neticesinde toplanan yerli grupların arasına, halkı galeyana getirmek ve olayları körüklemek için MOSSAD ajanlarının karıştığı yayımlanmıştır (El-Aziz, 2025).

Haberlerin doğru olduğu resmî kurumlar tarafından henüz onaylanmadığı için, anlık süreçte doğruluğu kesin olmayan haberlerin de sosyal medya ve sitelere hızlıca servis edilme çabası, halkı daha fazla galeyana getirerek iç karışıklığın ileri boyutlara taşınmasını amaçlamaktan başka bir durum görünmemektedir. Bu perspektiften değerlendirildiğinde, Türkiye'de yaşanan talihsiz olayları terör örgütleri tırmandırırken, organize suç örgütleri ise kolluk kuvvetleri ve ilgili birimlerin kriz anını kontrol altında tutma meşguliyetinde faaliyetlerini gerçekleştirme riski göz önünde bulundurulmalıdır.

Suç aktörlerinin Türkiye'ye sızmasında göz önünde bulundurulması gereken bir diğer unsur ise, ülke içi meselelere karışan suç aktörlerinin eylemlerini yalnızca kalabalık ortamlardaki kanlı saldırıları çerçevesinde değil, sorun haline gelen göç olgusu neticesinde ülke içinde artan etnik çatışmaları tırmandırma riskleri de olmalıdır.

3.2.2.2. Türkiye'den Göç Nedenleri

Türkiye'den göç nedenleri eğitim, ekonomik nedenler, daha iyi yaşam arzusu ya da özellikle sanayi devrimi zamanında yurt dışına yerleşip bugün diaspora çerçevesinde Avrupa'da bulunan akrabaların yanına gitmek gibi nedenleri olabilir ancak organize suç ve etnisite çerçevesinde Türkiye'den gerçekleştirilen başlıca göç nedenleri şu şekilden şu şekilde bahsedilebilir:

3.2.2.2.1. Yasal Takipten Kaçış

Türkiye’den göç nedenlerinin en başında organize suç örgütlerinin yasal takipten kaçışı gelmektedir. Yetkililerin tespit ettiği organize suç örgütü liderleri, yakalanmamak ve suçlarını icra etmek adına uyuşturucu kullanımının yaygın, nüfusun yoğun ve suç oranlarının yüksek olduğu bölgeleri gizlenmek ve faaliyet gerçekleştirmek adına mesken edinmektedir.

Konuyla ilgili akademik kaynakların kısıtlı olmasıyla birlikte, devletin resmî kurumlarının yaptığı açıklamalar, sürecin nasıl işlediği konusunda bilgilendirmede bulunmaktadır. Özellikle İnterpol’ün kırmızı bülten sisteminde yer alan Türk isimler ve verilen temel bilgiler, Türkiye’den yasal takipten kaçmak için göç eden organize suç örgütü liderlerinin açıklayıcı tablosunu oluşturmaktadır.

Konu hakkındaki en dikkat çekici örnek 2022 yılında yaşanmıştır. Türkiye’de suç işlemek amacıyla örgüt kuran ve 23 ayrı suçtan aranan organize suç örgütü lideri Barış Boyun hakkında yakalama kararı çıktıktan sonra yasal takipten kaçmak adına yurtdışına kaçtığı tespit edilmiştir. Gürcistan sınırlarında tespit edildikten sonra oradaki yasal takipten de kaçmak adına İtalya’ya giriş yaptığı tespit edilmiştir. Roma ve Milano’da da faaliyetlerini devam ettirerek suç örgütü kurmuş ve 3 Ağustos 2022 tarihinde İnterpol-Europol ve İtalyan polisinin ortak yürüttüğü operasyon sonucunda yakalanmıştır. O dönemde iade süreci hakkında temaslar devam ederken, 17’si Türk 2’si İtalyan olmak üzere 19 kişinin yakalandığı 22 Mayıs 2024’de İçişleri Bakanı Ali Yerlikaya tarafından resmi olarak ilan edilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2022; İçişleri Bakanlığı , 2024).

Yakalanan suç örgütü liderinin yasal takipten kaçmak adına gittiği ülkedeki oluşturduğu suç örgütünde, İtalyan kökenli üyelerin olması dikkat çekicidir. Yakın tarihte yaşanan örnekten çıkarılan sonuçta, Türkiye’den yurtdışına göç olgusu suç örgütleri için aynı zamanda uluslararası suç örgütü bağlantıları kurarak ağlarını genişletmelerine olanak sağlamaktadır.

3.2.2.2.2. Güçlü Etnik Ağlar ve Suç Organizasyonu

Göç ve suç ilişkisinde diaspora ve etnik bağların varlığı, suçun yurtdışına yayılması ve kurulan ilişkilerin güvenilirliği açısından kolaylık sağlamaktadır. Yurtdışındaki etnik bağlar zemininde kurulan suç ilişkileri yeni bir olgu değildir.

Örneğin Türkiye stratejik konumu itibarıyla en başta uyuşturucu ve silah kaçakçılığının ayrılmaz parçası haline gelmiş durumdadır. Kaçak malları Orta Asya'dan Avrupa'ya ulaştırılırken tampon ülke görevi gören Türkiye'den geçirilmemesi kısmen imkânsızdır (Loannis, 2008). Duruma bu perspektiften bakıldığında Türkiye'nin jeopolitik konumu, uluslararası suç örgütlerinin ortak iş yürütmeleri için elverişli koşulları oluşturmaktadır.

Söz konusu çerçevede, etnisite ve diaspora ilişkilerinin organize suç üzerindeki etkisi, Arnavut ve Türk organize suç örgütleri arasındaki iş birlikleriyle geçmişte somut bir örnek teşkil etmiştir. Bu iki etnik gruba mensup suç örgütleri arasında kurulan ortaklıkların etnik köken, ortak kültürel geçmiş ve dini benzerlikler temelinde şekillendiği gözlemlenmiştir. Arnavut gruplar genellikle uyuşturucu tedarik zincirinin başında yer alırken, Türk gruplar bu maddelerin dağıtım ve kaçakçılık süreçlerinde rol üstlenmiş ve etnik bağlara dayalı güven ilişkileri üzerinden iş birlikleri geliştirmiştir. Bu iş birlikleri, zamanla suç örgütlerinin Türkiye dışına taşınmasına ve diaspora ağı üzerinden faaliyetlerini genişletmelerine olanak sağlamıştır.

Nitekim 2008 yılında yayımlanan bir çalışmada, Türk ve Arnavut organize suç örgütlerinin, uyuşturucu sevkiyatlarını kolaylaştırmak amacıyla Macaristan'da şirketler kurdukları bilgisine yer verilmiştir (Loannis, 2008). Bu örnek, etnisite temelli ilişkilerin geçmişte suç örgütlerinin yurt dışına yayılmasında nasıl bir rol oynadığını göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

3.2.3. Türkiye'de Göçün Yarattığı Sonuçlar

3.2.3.1. Kaçakçılık ve Sahtecilik Suçlarındaki Artış

Nargül'e göre, Türkiye'ye giren yasadışı göçmenlerin büyük bölümü kaçakçılar aracılığı ile giriş yapmaktadır. Aynı şekilde Türkiye'den başka ülkeye yasadışı gitmek için ise yine göçmen kaçakçılara başvurulmaktadır. Göçmen kaçakçılarının yapıları hakkında çalışmaların kısıtlı olması ile birlikte elde edilen bulgularda iki tipten

oluştukları bilinmektedir. İlki küçük ve esnek yapı halinde deniz yoluyla suçu icra edenler, ikincisi ise daha büyük çaplı olarak kaynak, transit ve hedef ülkedeki göçmen kaçakçılarıyla ortak ağ şeklinde çalışanlar olarak ayrılmaktadır. Oluşan bu tabloda hedef ülkeye ulaşmak isteyenler göçmen kaçakçılarından para karşılığında güvenli olmayan yöntemler dâhilinde hizmet satın almaktadır (Nargül, 2022, s. 56).

Ancak yasadışı gerçekleştirilen göçlerin çok yönlü zararlarına sıkça değinildiği üzere, göçmen kaçakçılarından her zaman beklenen hizmet alınamamaktadır. Örneğin geçmiş yıllarda Irak ve İran'dan Türkiye'ye gelen yasadışı göçmenler, kaçakçıların Türkiye'yi transit geçiş rotası olarak kullanıp asıl hedeflerin olan AB ülkelerine gitmek olduğunu belirtmişlerdir. Ancak kaçakçıların anlaşmaya uymayarak onları Türkiye'de bıraktıklarını ifade etmişlerdir (İçduygu, 2012, s. 18).

Konu yalnızca göçmen kaçakçılarıyla sınırlı kalacak kadar basit olmamaktadır. Irak ve Suriye'de yaşanan iç savaşlardan sonra, ülkelerinden ayrılan göçmen ve mülteciler AB ülkelerini hedef almış ve AB ülkelerinin sınırlı mülteci ya da nitelikli göçmen kabul etmesi şartı ise, ülkesinden kaçmak zorunda kalanları yasadışı yöntemlere itmiştir. Sonuç olarak, Türkiye'deki göçmen kaçakçılarının aynı rotaları kullanmaları nedeniyle terör mensubu ya da terör örgütlerine yardım eden organize suç örgütü olduğu göz önünde bulundurulduğunda, göçmen kaçakçılığında elde edilen gelirler, yine Türkiye'ye karşı hareket eden suç örgütlerinin faaliyetleri için kullanılmaktadır (Çetiner & Günay, 2021, s. 7,8).

Düzensiz göçmen ve mültecilerin Türkiye'de evrimleştiği son durumda, Türkiye'ye gelen göçmenlerin de göçmen kaçakçılığı yapmaya başladıkları ve göçmen kaçaklığı yapan organize suç örgütleriyle iş birliği içerisinde oldukları tespit edilmiştir. Örneğin Türkiye'nin İstanbul'dan sonra en çok mülteci ve göçmene ev sahipliği yaptığı bilinen sınır ili Kilis'te, sahte belge basımında matbaa olarak kullanılan bölgeye düzenlenen operasyonda ele geçirilen sahte Suriye Aile Cüzdanları ele geçirilmiştir (KOM, 2021, s. 34). İstanbul Mali Suçlarla Mücadele birimi tarafından yürütülen operasyonda ise Irak uyruklu kişilerin, PYD, DHKP/C ve DAESH gibi terör örgütlerine sahte pasaport temin ettiği tespit edilmiştir (KOM, 2021, s. 33,34).

Düzenlenen iki ayrı operasyonda Türkiye'deki göçün yarattığı iki önemli sonuç yer almaktadır. Kilis'teki örnekte etnik bağlar ve diaspora çerçevesinde Türkiye'ye gelen

düzensiz göçmenlerin istihdam sağlayamaması nedeniyle kendi etnik bağları üzerinden ilişkiler kurup en fazla göç alan bölgelerde kaçakçılık ağlarını genişleterek istihdam sağladıklarını göstermektedir.

İstanbul örneğinde ise diaspora ve etnik bağlar yolu ile, düzensiz göçmenlerin ülkede yarattığı güvenlik sorunu için önemli bir örnek teşkil etmektedir.

3.2.3.2. Kayıt Dışı Ekonominin Artışı

Kızıl'a göre Türkiye'deki kayıt dışı ekonominin artışı en fazla göç alan bölgelerde meydana gelmektedir. Göçmen ya da mülteciler ekonomik problemlerinden dolayı çalışmak zorunda kalarak, genellikle inşaat, tarım, tekstil sektörlerine yönelmektedir. Bu durum, yerli iş gücü ile rekabet oluşturmakta ve özellikle yarı zamanlı kadın çalışanların yerini Türkiye'ye göç etmiş erkekler almaktadır. Özellikle Gaziantep, Kilis ve Adıyaman bölgelerinde işsizlik oranları yerli halkın işsiz kalması ile artmış durumdadır. Konu yalnızca işsiz kalma perspektifinde değil, hali hazırda bulunan yerli çalışanların ise düşük ücretlerle çalıştırılmasına neden olmaktadır. Çünkü göçmen ve mültecilerin ucuz işgücü ve emek arzını artırması, yerli halkın ücret ve kazançlarını ise düşürdükleri yönünde tespitler mevcuttur (Kızıl, 2021, s. 195,196).

Kayıt dışı ekonominin artışının sonuçlarında etnik çatışmalar ve göçmen düşmanlığının artması ile birlikte, istihdam sağlamak amacıyla organize suç örgütlerine katılım artmaktadır. Örneğin toplumların göçmenlerden dolayı yaşadığı finansal problemler, tek başına finansal problem olarak kalmayıp devlete karşı güvensizlik ile sonuçlanmaktadır. Yasal çerçevede gelir elde edilemeyeceği düşüncesi oluştuğunda, bireyler kendi rızalarıyla organize suç yapılarına katılım sağlanmaktadır. Yoğun göç alan Gaziantep iline KOM tarafından gerçekleştirilen operasyonların ise ekonomik çalkantılar yaşandığı dönemde artırılması (Çokaklı, 2020) göçmenlerin neden olduğu işsizlik olgusunun organize suç örgütlerine fayda sağladığı gerçeğini destekler niteliktedir.

3.2.3.3. Etnik Çatışma ve Gettolaşma

Türkiye'de göç olgusu, çeteleşme ve organize suç risklerini artıran bir unsur olarak incelendiğinde, göç eden ve gittikleri bölgelere adapte olamayan bireylerin, yalnız ve dışlanmış hissetmeleri üzerine, sadece göç eden diğer gruplarla bağ kurma ve bu bağ

sonucu oluşturulan gruplardan destek almaya başlamaları araştırmalarla da desteklenmiştir. Bunun üzerine bulundukları bölgelerde oluşturdukları gruplarla etnik çatışmalara girme ve yerli halkı rahatsız etme boyutuna evrimleşmişlerdir (Yaşar & Delice, 2014, s. 7-10).

Vurucu' ya göre, halk ve göçmenler arasında güvenlik kaygıları nedeniyle oluşan siyasi kutuplaşma, göçmenlerin aralarında gruplaşarak kendi adalet ve güvenliklerini sağlama çabasına girmeleri, halk ve göçmen gruplar arasında oluşabilecek gerginlik sebebiyle özellikle göçmen erkeklerin kalabalık gruplar halinde dolaştıkları gözlemlenmiştir. Yabancı ve yerli grupların çatışmalarının neticesi olarak, her iki grubunda kendi içlerinde bağlılık ve dayanışmanın arttığını, dışa kapalı durumuna geldikleri gözlemlenmiştir (Vurucu, 2020, s. 503,504).

Bu durum; etnik çatışmaların artmasına, toplumsal bütünleşmenin sağlanamamasına ve ilerleyen süreçte daha ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu sorunlardan biri de yerli halkın göçmen gruplara istihdam olanağı sunmamasıyla ortaya çıkmaktadır. İstihdam ve geçim kaynağı bulamayan göçmenler, zamanla suça yönelmeye daha açık hâle gelebilmekte; özellikle organize suç örgütleri tarafından istismar edilerek yasa dışı faaliyetlerde kullanılabilecek bireyler durumuna düşebilmektedir.

3.3. Kriminal ve Sosyal Boyutlarıyla Etnisite

3.3.1. Etnisite Kavramı

19. yüzyıldan itibaren Marx Weber öncülüğünde araştırmalara konu olan etnisite kavramı din, mezhep, klan, ırk gibi kategorilerin birini oluşturmaktadır. *Etniklik* kavramı genel anlamda soy, tarih, dil, din kültür olgularını içinde barındıran ve diğer gruplardan farklılığı simgelerken; *etnik kimlik* kavramı soy, tarih, dil, din, kültür değerlerinin temsil edildiği sosyo-kültürel olgudur. Etnik kimlik ırksal bir olgu olmaması sebebiyle doğuştan edinilen değil, sonradan kazanılan bir unsurdur (Adıgüzel, 2024, s. 897). Bu nedenle ırk ile etnisite karıştırılmamalıdır. Çünkü etnisite, ırk gibi fizyolojik değil düşünsel ve kültürel bir olgudur.

Marx Weber, etnisite kavramını ilk inceleyen sosyolog olarak 1922 yılında yayımlanan bir çalışmasında etnik grupları şu şekilde tanımlamaktadır:

Etnik grup, fiziksel tip veya geleneklerin veya her ikisinin benzerlikleri veya kolonileşme ve göç hatıraları sebebiyle ortak bir kökene dair öznel bir inanç taşıyan insan gruplarıdır. Özellikle siyasal alanda grup oluşumunu kolaylaştıran bir olgu olan etnik gruba dâhil olmada “kan bağı”nın fazlaca bir önemi yoktur. Zamanla bu siyasal topluluk dağılsa bile etnik grup; fiziksel ve geleneksel yapısında bir farklılaşma meydana gelmezse, varlığını devam ettirmesi kuvvetle muhtemeldir. Zira o, akılcı düzenlemelerin ikinci plana atıldığı, yüksek topluluk bilincinin ön planda olduğu bir örgüt formasyonudur; siyasal toplulukların dağılmasına rağmen etnik grubun varlığını devam ettirmesinin temelinde yatan sebep de budur (Weber,1922, akt.Nişancı & Işık, 2012, s. 110).

Etnik gruplar aidiyet duygusunu şekillendiren ve nesilden nesille bu duyunun aktarılmasını sağlayan önemli bir toplumsal organizasyon olarak, kültürel ve coğrafi bütünlüğün muhafaza edilmesini sağlayan önemli bir etkidir. Kolektif bilinci temsil eden etnisite olgusunda, etnik grupların topraklarını korumak adına diğer etnik gruplarla sınırlar çizmiş olması kültürel birliktelik, koruyucu ve kontrolcü yaklaşımın göstergesi olarak değerlendirilmektedir (Adıgüzel, 2024, s. 897,898).

Özellikle siyasiler tarafından etnisite ile aynı anlamda kullanılan millet kavramı sıkça karıştırılmaktadır. Oysa etnisite ve millet aynı anlama gelmemektedir. Millet; coğrafi açıdan sınırları çizilmiş, siyasal olarak tanınmış bir anavatan içerisinde, anavatanı oluşturan toplumların tümüne verilen isimdir. Etnik gruplar ise milleti oluşturan toplumların her birisi için kullanılan terimdir. Diğer bir şekli ile devletin milleti oluşturan etnik gruplara tanıdığı haklar aynı ve eşit iken, etnik grupların üyelerine tanıdığı hak, başka bir etnik grupla eşit olmayabilir (Smith, 1993, s. 34).

3.3.2. Kuramsal Yaklaşımlar

3.3.2.1. İlkçilik (Primordialism)

Edvars Shils tarafından ilk kez 1957 yılında kullanılan Primordialism terimine göre etnik gruplar arasındaki bağ ve kültürel uyum doğuştan gelmektedir. Yani aile üyelerindeki iletişimin ve bağlılığın kurulan ilişkiler yoluyla değil, kan bağından geldiği savunulmaktadır. Kan bağı dolayısı ise *ilk olma* durumu etnik aidiyet inşasından önde tutmaktadır. Bu görüşü benimseyenler için doğuştan özerkliğe olmak, etnisitenin din, dil, kültür gibi etkenlerle açıklanamayacağı yönündedir (Taştan, 2010, s. 200).

3.3.2.2. İnşacılık (Constructivism)

İlkçilik kuramına tepki olarak ortaya çıkan inşacılık kuramına göre, etnisitenin kan bağı ile değil, sosyalleşme sonucu ortaya çıktığı görüşü hâkimdir. Etnik kimliklerin dinamik bir olgu olduğunu savunarak, esnek ve değişken olabileceğine dikkat çekmektedirler. En başta bireyin içinde bulunduğu toplumsal yapı, sonrasında birey ve toplum arasındaki etkileşimlerle din, dil, kültür gibi olguların etnik kimliği oluşturduğu düşüncesi vardır (Adıgüzel, 2024, s. 902).

3.3.3. Etnik Çatışma Nedenleri

Etnisite kavramının suç ile ilişkilendirildiği önemli nokta burasıdır. Toplumlar aidiyet hissettikleri ve benimsedikleri kültürleri korumak adına kendi sınırlarını çizerek kimliklerini kendiliğinden inşa etmektedir. Bu sınır doğal olarak çatışma çıkmaması ve kültür yapılarının korunması içindir. Bu perspektiften değerlendirildiğinde, bir bölgede etnik grup çatışmalarının oluşmasının altında tarihsel, siyasal, ekonomik ve sosyo-kültürel nedenler olabilmektedir.

3.3.3.1. Siyasal Nedenler

Geçmişte ve günümüzde yaşanan etnik çatışmalar, etnisitenin siyasallaşmasının ürünü olarak ortaya çıkmaktadır. Etnik çatışmalar ve marjinalleşme olgusunun, öncelikle yanlış ya da eksik uygulanan devlet politikaları ve siyasetle ilişkili olduğu belirtilmelidir. Örneğin hükümetin yürüttüğü yanlış göç politikası etnik grupların arasına yabancıların karışmasına neden olarak etnik çatışma ve marjinalleşme olgusu meydana getirebilmektedir. Bir diğer örnek ise siyasetçilerin çeşitli kimlikleri bünyesinde barındıran ülkelerde yalnızca bir etnik kimliği yüceltir biçimde attığı adımlar yine gruplar arası çatışmaya neden olmaktadır. Sonuç olarak etnisite kavramının ülkede yönetim hakkı olanlar açısından hassasiyet ve dikkatle yaklaşması gereken bir konu olduğu, tersi düşünüldüğünde toplumsal tahribata ve bu tahribatın sonucu olarak ülke içerisinde huzursuzluğa neden olacağı göz ardı edilmemelidir. Gruplar arası bir çatışmanın etnik çatışma adı altında değerlendirilebilmesi için hedeflerin etnik çatı altında planlanması ve saldırının etnik grup adına yapılması gerekmektedir (Demir C. K., 2019, s. 2).

3.3.3.2. Ekonomik Nedenler

Ekonomik temelli etnik çatışmalarda, etnik köken tek başına çatışma nedeni olmamaktadır. Mevcut durum, sosyo-ekonomik koşullarla birleştiğinde sorun derinleşerek terör faaliyetlerine kadar ilerleyebilmektedir (Mansurova, 2024, s. 42).

Özellikle az gelişmiş ülkelerde istihdam eksikliği nedeniyle iş verme yükü neredeyse yalnızca devlete aittir. Devletin ise yalnızca bir etnik kimliğe dayalı istihdam sağlama durumu etnik çatışmalar ortaya çıkarmaktadır. Bir diğer yönü ile ülkelerdeki ani zenginleşme kaynağına dönüşen ekonomi, etnik ayrılıkçı politikalara neden olabilmektedir. Örneğin petrol ya da elmas gibi kaynakların paylaşımında oluşan mücadelelerde Guetemala, Brezilya'nın kuzeyindeki çatışmalar ve İsrail-Filistin sorunlarının bu çatışmalarda rolü olduğu söylenebilir (Bayram ve diğerleri, 2017, s. 5,7).

3.3.3.3. Tarihsel Nedenler

Etnik çatışmaların nedenleri tarihte yaşanan olaylar nedeniyle bir ülkenin, başka bir ülke sınırları içerisinde toprak hakkı olduğunu savunması ya da soykırım gibi başlıca nedenler uzun yıllar süren tarihsel nedenli etnik çatışmalar meydana getirebilmektedir. Ermeniler ve Türkler arasında yıllardır süren sözde Ermeni Soykırımı iddiaları (Özdemir A. U., 2025) tarihsel neden perspektifinde etnik çatışmalara örnek verilebilir.

İkinci bir örnek olarak, bazı Avrupalı devletlerin Türkiye'deki Kürt kökenli azınlıkları, Türkiye'de toprak sahibi olabileceklerine inandırarak ve ayrılıkçı grupları destekleme sözü vererek bu inancı pekiştirmeleri; bu söylemleri benimseyen bazı Kürt grupların ise, Türkiye sınırları içinde etnik temelli ayaklanmalar ve propagandalar eşliğinde gerçekleştirdikleri kaçakçılıktan elde ettikleri gelirleri suç örgütlerine aktarmaları, Kürtler ile Türkler arasında süregelen toprak kavgalarıyla birleşerek, tarihsel nedenlere dayalı etnik temelli çatışmaları körüklemektedir (Kalkan Okur, 2024, s. 106).

3.4. Türkiye'de Etnisite Olgusu

Anadolu coğrafyasında Türklerin hâkimiyetinden önce Süryaniler, Rumlar gibi farklı topluluklar, bölgedeki etnik çeşitliliğin temelini oluşturmuştur. Türk akınları

sonrasında Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerinde Anadolu, Türk yurdu haline gelmiştir (Buran & Yüksel Çak, 2012, s. 293).

Türkiye, Lazlar, Zazalar, Ermeniler, Araplar, Kürtler ve diğer gayrimüslim azınlıklarla birlikte bin yılı aşkın süredir etnik çeşitliliğini korumaktadır. Ayrıca, son yüzyılda Çerkez, Gürcü, Arnavut, Boşnak, Bulgar, Sırp ve Hırvat gibi Türk kökenli olmayan etnik gruplar da Türkiye'ye göç etmiştir (Buran & Yüksel Çak, 2012).

Bu bağlamda, Türkiye'deki etnik yapının çeşitliliği açıkça ortaya çıkmakla birlikte, her etnik grubun organize suç olgusuyla ilişkilendirilmesi mümkün değildir. Bunun temel nedeni, bazı gruplar aile ve akrabalık bağlarını güçlü biçimde sürdürürken, bazılarının daha bireysel hareket etmeleridir. Nitekim, Türkiye'de organize suç olgusu ağırlıklı olarak sosyal temelli bir yapı arz etmekte olup (Beşe, 2002, s. 125); etnik, ailevi ve sosyal bağlarla daha sıkı şekilde bağlı grupların; iç karışıklıklar, zorunlu göç ve ekonomik yoksulluk gibi dışsal faktörlerden etkilenecek zaman içerisinde organize suç yapılanmalarına evrildiği gözlemlenmektedir (Gingeras, 2024, s. 215,216).

Türkiye'nin etnik yapısı, göç olgusu ile iç içe geçmiştir. Özellikle kırdan kente gerçekleşen göçlerde, dışlanma ve etnik çatışma dinamiklerinin belirginleşmesi, bazı etnik grupların organize suç yapılarıyla ilişkilendirilmesini artırmıştır. Bu bağlamda, Türkiye'deki etnisite ve suç arasındaki ilişkinin doğrudan göç ve sosyoekonomik koşullarla bağlantılı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Yaşanan göç hareketleri, Türkiye'nin etnik yapısını yeniden şekillendirmiş ve bu durum toplulukların sosyo-politik aidiyetleri ile suç ekonomilerindeki rollerini derinden etkilemiştir. Göçlerin sonucu olarak bazı etnik grupların aile ve kan bağına verdikleri önem artmış, bu bağlamda birbirlerine daha sıkı kenetlenmişlerdir.

Türkiye'de etnisite ve suç ilişkisinin görünürlük kazanması, özellikle 1980'li ve 1990'lı yıllarda belirginleşmiştir. Bu dönemde yaşanan etnik çatışmalar, büyük oranda iç göç hareketleriyle paralel gelişmiştir. Doğu bölgesinde faaliyet gösteren terör örgütlerinin yol açtığı güvenlik sorunları nedeniyle Kürt nüfusun batıya zorunlu göçü, 1950-1990 arasında gerçekleşen ekonomik temelli kitlesel göç hareketlerinden niteliksel olarak farklılaşmaktadır. 1990 sonrası dönemde Kürtlerin terör saldırıları sebebiyle zorunlu göçe maruz kalması (Taş & Özcan, 2013, s. 293), şehirleşme süreciyle birleşerek etnik çatışma ve suç dinamiklerini tetiklemiştir.

Araştırmalar, doğudan batıya zorunlu göç eden etnik grupların önemli bir bölümünün yoksulluk sınırının altında yaşadığını ve temel ihtiyaçlarını karşılamakta glk çektiğini ortaya koymaktadır (Taş & zcan, 2013, s. 294).

Bu durum, kentlerin fiziksel ve sosyal olarak izole çöküntü bölgelerine yoğun göç dalgalarının yaşanmasına neden olmuştur. Bu alanlar, yoksulluk ve toplumsal değerlerin aşınması sonucu giderek kriminal ve tecrit edilmiş mekanlara dnşmştir. Özellikle etnik azınlıkların yoğun yerleştiği gecekondu bölgeleri, zamanla radikal grupların, teröristlerin ve suç örgütlerinin faaliyet alanı olarak damgalanmıştır (Mısıroğlu, 2022, s. 4).

Batı kentlerine göç eden etnik gruplar; işsizlik, yoksulluk, ayrımcılık ve sosyal dışlanma gibi sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu durum, şehirlerde istihdam bulmalarını zorlaştırmış; çoğu zaman yalnızca ucuz iş gücü olarak sınırlı sektörlerde yer bulabilmelerine neden olmuştur. Sonuç olarak, göç eden etnik azınlıklar giderek yoksul tüketiciler hâline gelmiştir (Sağlam Sarıkaya, 2020, s. 126).

Türkiye’de terör kaynaklı zorunlu göç yalnızca i gle sınırlı kalmamış, aynı zamanda dış göç hareketleri de gerçekleşmiştir. Kuzey Irak, Batı İran ve Kuzey Suriye gibi bölgeler, Türkiye’den göç eden etnik grupların diaspora topluluklar oluşturduğu başlıca coğrafyalar olarak öne çıkmıştır. Bu alanların Türkiye’ye coğrafi yakınlığı ve sınır ötesi akrabalık ilişkileri, sınır geçişlerin yoğunlaşmasına neden olmuştur (Sağlam Sarıkaya, 2020, s. 126,127).

Bu bağlamda, Türkiye’nin doğudaki sınırlarının diaspora ilişkileri nedeniyle belirsizleşmesi, kaçakçılık suçlarını beraberinde getirmiştir. Özellikle uyuşturucu, silah ve mazot gibi rnlerin Türkiye’nin Irak ve İran sınırlarından yasadışı ticareti yapılmaktadır (Kalkan Okur, 2024, s. 120).

Türkiye’deki çok sayıda etnik grubun suçla ilişkilendirilmesi, sadece Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile sınırlı kalmamaktadır. Ancak bu bölgelerdeki etnik toplulukların, büyük kentlere göç etmiş ve akrabalık temelli organize suç örgütlerinden ayıran temel özelliği, etnik çatışma dinamiklerini daha güçlü barındırmalarıdır.

Özetle, Türkiye’de etnik temelli organize suç örgütleri genel olarak akrabalık ve hemşehirlik bağları üzerinden suç faaliyetlerini sürdürürken; Doğu ve Güneydoğu

Anadolu'daki yapılar, bu bağların yanı sıra uluslararası boyutta etnik çatışmalara da dâhil olmaktadır. Diğer bölgelerdeki örgütlenmeler daha çok ekonomik kazanç odaklı iken, Güneydoğu Anadolu'daki yapılar etnik çatışma temelli görünüm sergilemektedir.

Bu perspektiften hareketle, Doğu ve Güneydoğu Anadolu dışındaki batıya göç eden etnik gruplar, sanayileşmenin etkisiyle daha çok ekonomik temelli göç hareketleri gerçekleştirmiştir. Bu gruplarda da akrabalık ve kan bağı ilişkileri kuvvetlidir (Sarıgil, 2012, s. 275). Diğer etnik topluluklardan farklı olarak, bu gruplar çatışmacı bir kimlik geliştirmemiştir. Göç ettikleri batı bölgelerinde oluşturdukları diaspora ilişkileri sayesinde, etnik temelli suç örgütleri biçiminde suç hayatına dâhil olmuşlardır (Gingeras, 2024, s. 264).

4. GÖÇ VE ETNİSİTE OLGULARININ ORGANİZE SUÇ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Göç ve etnik kimlik, yalnızca bireylerin toplumsal entegrasyon süreçlerini değil, aynı zamanda organize suç örgütlerinin yapılarını, stratejilerini ve meşruiyet araçlarını da şekillendiren belirleyici unsurlar olduğu görülmüştür.

Göçmen/Mülteci ve etnik azınlıkların, bulundukları toplumlarda karşılaştıkları dışlanma, ayrımcılık ve fırsat eşitsizliği nedeniyle kimi zaman suç örgütlerinin hedef kitlesi haline gelirken, kimi zaman da bu grupların kimlikleri, suç örgütleri tarafından hem bir dayanışma zemini hem de sembolik meşruiyet kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Özellikle etnik bağlar üzerinden örgütlenen yapılar, üyelerine aidiyet duygusu sunarken, dış dünyaya karşı *koruyucu* bir kimlik iddiası geliştirerek sosyal dışlanmayı avantaja çevirmektedir.

Sonuç olarak toplumda yer bulamayan göçmen ve mülteciler, suç örgütleri tarafından yalnızca potansiyel üyeler olarak değil, aynı zamanda örgütlerin ekonomik faaliyetlerinde kullanılabilecek sosyal ağların taşıyıcısı olarak da konumlandırılmaktadır. Bu durum etnisite ve göçün, organize suçun işleyişinde pasif değil, aktif ve stratejik biçimde kullanılan araçlar haline geldiğini göstermektedir.

Bu perspektife organize suç, göç ve etnik kimlik olguları teorik çerçevede ele alınarak *case study - olay incelemesi* yapılacaktır. Damgalama (Etiketleme) teorisi, sosyal düzensizlik kuramı, akraba topluluklar teorisi ve ithalat yaklaşımı perspektifinde farklı coğrafyalardan seçilmiş organize suç örgütleri incelenecektir.

Japonya’da Yakuza, ABD’de MS-13 (Mara Salvatrucha), İtalya’da Ndrangheta ve Türkiye’de Baybaşın ailesi, bulundukları ülke ve uluslararası düzeyde göç ve etnisite dinamikleriyle nasıl şekillendiklerine odaklanılarak değerlendirilecektir.

Bölüm sonunda ise etnik kimlik ve göç olgularının, organize suç örgütlerinin yapısı, işleyişi ve meşruiyet algısı üzerindeki belirleyici rolü ortaya konulacaktır.

4.1. Damgalama (Etiketleme) Teorisi Bağlamında Japon Yakuza Suç Örgütü İncelemesi

Damgalama teorisi, düzeni sağlayan ya da kural koyma gibi bazı güçleri elinde tutan toplumun güçlü figürleri tarafından, birey ya da toplulukların dışlamaya yönelik yazılı olmayan kurallar çerçevesinde yargılanmasını anlatır. Howard Becker'e göre, topluluk içindeki bireyin mevcut normlara uyum sağlamaması, toplum tarafından sapmış olarak damgalanmasına sebep olmaktadır (Öztürk, 2023, s. 1).

Damgalama ya da etiketleme teorisinde temel ölçüt, toplumun bireye olan verdiği tepkidir. Toplumda gücü elinde tutanlar tarafından daha az gücü olanlara yönelik gerçekleştirilen damgalama ve dışlama, yasa tarafından bireye uygulanan herhangi bir yaptırım olmamasına rağmen bireylerin toplumda suçlu olarak görülmesine yol açmaktadır. Ortaya çıkan damgalanma durumu, damgalanan bireyin ne yaptığı değil, kim olduğuyla ilgili bir durum olduğunu göstermektedir. Toplumda gücü elinde tutanların sergiledikleri ötekileştirme ve ayrımcılık ise toplumda güçlünün güçsüz kalanlara yönelik uygulanan davranışı olarak değerlendirilir (Topçuoğlu, 2016, s. 1,7).

Toplumsal normlar ve dinamiklerin kuvvetli olduğu bölgelere göçmen ve yabancıların dâhil olması, yabancı olduklarından kaynaklı güvensizlik ortamı oluşturarak toplum tarafından kabul görmeme, dışlanma ve göç eden kişi tarafından herhangi bir faaliyet gösterilmemesine rağmen suç işleme eğilimi olduğu algılanarak suçlu kişiler olarak damgalanmaları teori bağlamında örnek verilebilir.

Teoriye göre, damgalanan bireylerin suç davranışını benimseyerek gerçekten suçlu bireyler haline gelmesinin üç aşaması vardır. İlki kişinin kendilik algısında değişim, ikincisi reddedilme ve dışlanma, üçüncüsü ise sapkın gruplara dâhil olma (Topçuoğlu, 2016, s. 9).

Sonuç olarak damgalanma ve dışlanma durumu, bireylerin kendileri ile ilgili tutum ve davranışlarını zamanla etkilemekte ve şekillendirmektedir. Toplumun dayattığı olumsuz algılar, kişilerin bir süre sonra rolünü benimsemesine yol açmaktadır. Benimsenen kimlik, toplumdan dışlanma ve ötekileştirme ile birleşince suçlu rolünün tamamen kabullenilmesine neden olmaktadır. Toplumdan dışlanmanın beraberinde getirdiği olgu olarak ise, bireylerin sosyal bağları giderek zayıflamakta, zayıflayan sosyal bağlar ekonomik açıdan da fırsat erişimini engellemektedir. Bu durum ise,

bireylerin suçlu gruplara dâhil olmasının yolunu açmaktadır. Suçlu gruplar bireylere aidiyet ve statü olanakları sunarken, ekonomik fırsatlara erişim yolunda ise tamamen suçluya dönüştürmektedir (Topçuoğlu, 2016, s. 9,15).

Damgalama davranışının bireyleri suçluya çevirdiği ve bireylerin dâhil olduğu suçlu grupların dikkat çekici bir örneği Japon Yakuza organize suç örgütüdür. Günümüzdeki bilinen Yakuza (resmî adıyla Boryokudan), tek bir yapıya değil, çetelerin birleşimi olan genel isme Yakuza denmektedir. NPA, Yakuza'yı 1992 tarihli yasada üyelerinin topluca ve sürekli olarak yasadışı şiddet eylemleri gerçekleştirmesine olanak sağlayacak nitelikteki herhangi bir örgüt olarak ifade etmiştir (National Police Agency of Japan, 2018).

Yakuza çetelerinde dikkat çeken kısım, yalnızca suç faaliyetleri ile değil, aralarında paylaştıkları kültürel değerler, sosyal normlar ve ortak tarihleri ile karakterize edilip anılmaları olmuştur. Bu suç örgütünün tarihinde yer alan oluşum nedenleri, toplumdan dışlanan bireylerin paylaştığı kültürel değer, sosyal norm ve ortak tarih çerçevesindeki uyum ve bağlılıklarını açıklayıcı niteliktedir.

Japon Yakuza'ların tarihleri 17. yüzyıla dayanmaktadır ve Yakuza'nın köklerini oluşturmuş ilk çete Bakuto'lar kanun kaçakları, yoksul, çiftçi, işsiz, az sayıda zanaatkar, sumo güreşçisi ve samuraylardan oluşmaktadır. Geleneksel Bakuto grubu, o dönemdeki Tokugawa yönetiminin (1603-1868) oluşturduğu devlet destekli aykırı bir grup olarak ortaya çıkmıştır. Oluşturulmasındaki başlıca amaç özellikle kamu inşaatları ve altyapı projelerinde çalışan işçilerin, Bakuto grubunun yasadışı kumar oyununa dâhil olarak paralarını kaybetmelerini sağlamak ve devletin işçilere verdiği maaşları dolaylı yoldan geri almaktır. Ancak Bakuto grupları, ne kadar hükümet tarafından gizlice işe alınan çeteler olsa da toplum tarafından dışlanmış, aykırı ve işe yaramaz kişiler olarak görülmüşlerdir (Fisher, 2012, s. 2).

Bakuto'lar, kısa sürede şiddet kültürünü benimsemiş ve sonrasında oluşan Yakuza için de uzun yıllar sürecek parmak kesme geleneğini başlatan çete grubu olarak tarihe geçmişlerdir. Parmak kesme ritüelinde, üyelerin lidere bağlılıklarını simgelemek adına ellerindeki serçe parmaklarının son boğumunu kesmeleri şarttır. Parmak kesme ritüelinin çete için birden fazla anlamı vardır. İnanişâ göre, milli silahları Katana'yı

kullanmak için eldeki küçük parmak önemli bir uzuvdur. Bu parmağı keserek liderlerine bağlılıklarını ispat etmiş olmaktadırlar (Çakmak, 2011, s. 71).

Diğer bir inanışa göre ise, işe yaramazlık anlamına gelmiş ve topluma yararsız, kaybetmek için doğmuş kişi gibi anlamlar yüklenerek (Fisher, 2012, s. 2) özellikle toplumdan dışlanmış kesimlerin Yakuza'ya katılım eğilimlerinin daha çok olduğu düşünüldüğünde, başlatılan bu ritüel ile örtüşür niteliktedir.

Başlattıkları gelenek bağlamında, Yakuza'nın ismini ilk olarak Bakuto'lardan aldıkları anlaşılmaktadır. Çünkü terimin kökenine bakıldığında Hanafuda adlı kart oyunundan türemiş, Japoncada ise kaybettiren ellerden olan Ya-Ku-Sa kombinasyonundan türetilmiştir. Kaybettiren ele yükledikleri anlam, daha çok işe yaramazlık olarak yayılmaya başlamış ve yıllar boyunca bu gelenek kefaret bedeli olarak sürdürülmeye devam etmiştir (Fisher, 2012, s. 2).

Tekiya'lar (1735-1740) ise sokak satıcıları olarak anılmaktadır. Liderlerinden bazıları yetkililer tarafından seyyar satıcı gruplarının meşru temsilcileri olarak tanımlanmıştır (Baradel, 2020, s. 47).

Çetelerin birleşerek oluşturduğu Yakuza'nın temel değer ve inanç anlayışını, machi-yakko (şehir koruyucuları) oluşturmaktadır. Benimsedikleri değerde, güçlü elitlerin baskılarına direnen halk kahramanları anlayışı, özellikle toplumdan dışlanmış olan Burakumin topluluklarının Yakuza'ya katılımını sağlamıştır (Hill, 2014).

Bir diğer örnek ise, Zainichi Koreliler'dir. Sömürge döneminde Japonya'ya göç etmiş Zainichi Koreliler, o zamanlardan günümüze okullarda, iş yerlerinde ve toplum içinde ayrımcılığa maruz kalmaktadır (Baradel, 2020, s. 89). Dışlanmış bireyler olarak toplumda yer edinebilmek adına Yakuza'ya katılım, Yakuza'nın koruma sağlama unsurunun bir diğer güçlü örneğini oluşturmaktadır.

Yakuza için en dikkat çekici kısım bu noktadır. Çünkü bugün Yakuza'nın geleneksel bir suç örgütü olmasının yanında, toplumdan dışlanan ve kabul görmeyen, damgalanan kesimlerin Yakuza'nın sağladığı koruma ve statüye ihtiyaç duymaları, bu suç örgütünü bazı kesimlerin gözünde efsaneleştirmiştir ve üyelerindeki etnik çeşitliliğe rağmen örgüte bağlılıkları, bahsettiğimiz gibi ancak ortak değer ve dışlanmışlık durumu ile bağdaşmaktadır.

Yakuza'nın yapısının ise hiyerarşik şekilde ve aile bağlarıyla olduğu Japon Hükümetinin yayımladığı Anti-Boryokudan yasasının 3. Maddesinde belirtilmiştir (Reilly, 2014). Birden fazla Yakuza olduğu düşünüldüğünde ise, bu çeteler birbirinden bağımsız şekilde oluşmaktadır. Oluşan bu yapılar ikiye ayrılır. Birincisi ilk oluştuklarında ortaya çıkan geleneksel hiyerarşik güç yapısı, ikincisi ise hiyerarşik yapının yavaş yavaş terk edildiği ve günümüzde yaygın olan piramit şeklinde yapı vardır (Lin, 2024, s. 29).

Bir Yakuza çetesinin hiyerarşik yapısında Oyabun- Kobun (baba- oğul ilişkisi) ve kyodai (kardeşlik) bağı vardır (Moorman, 2020, s. 2). Geleneksel hiyerarşik yapıda, Kobun'un örgüte kazandırdığı yeni üyeler, Kobun'un alt grubunu oluşturmaktadır. Buradan ortaya çıkan tablo, Oyabun (baba) lider, Kobun (oğul) babadan sonra gelen lider ve Kobun'un topladığı kişiler ise Kobun'dan sonra gelerek bir alt grubu oluşturmakta ve katmanlı bir yapı ortaya çıkmaktadır (Lin, 2024, s. 27).

Günümüzdeki kurumsal piramit yapıda ise en önemli değişim kimin lider olabileceği konusunda olmuştur. Örneğin 20. yüzyılda Oyabun'a doğrudan bağlı Kobun'lar lider olabilirken şu anda Kobun'un yönetiminde olan alt üyelerden de güçlü olanlar lider adaydır (Lin, 2024, s. 28).

Yakuza'ya katılım motivasyonlarının bulundukları dönemin şartlarına göre değişebileceğini göz önünde bulundurduğumuzda, katılım motivasyonunda geçmişinden günümüze köklü bir değişim olmadığı oldukça dikkat çekicidir. Örneğin, toplumdan dışlanan ve işe yaramaz görülen kişilerin Yakuza'ya katılımı artırmaktaydı. Çünkü Yakuza, koruma sağlama, toplumda statü sahibi olma, yasadışı işlerle gelir kaynağı sunmak gibi imkânları vardı.

Günümüzde ise Japonya'nın istihdam oranının yüksek olmasına rağmen üyelerinin işsiz ve toplumun normal olarak nitelendirilebilecek kesiminden farklı olmaları, Yakuza çetelerindeki geleneksel katılım motivasyonunun günümüzde de devam ettiğini göstermektedir (Lin, 2024, s. 33).

Genel olarak Yakuza'nın uyuşturucu, tehdit/şantaj, kumar ve yasa dışı bahis başta olmak üzere pek çok alanda faaliyetleri mevcuttur. Uyuşturucu kaçakçılığı yeni faaliyet alanı olarak değerlendirilebilir. Çünkü geleneksel Yakuza'da uyuşturucu ile

ilişği olan bir üye söz konusu olduğunda üyeliği askıya alınmaktaydı. Ancak günümüzde uyuşturucu kaçakçılığı konusunda da etkililerdir (Baradel, 2020, s. 110).

Bunun nedeni yeni çıkan anti-Yakuza yasaları ile toplumun Yakuza bağlantılı iş yapmaması ya da teşebbüs etmemesine yönelik alınan sıkı önlemler, Yakuza çetelerinin de gelirlerini oldukça düşürmüş durumdadır. Bu durum ise, suç örgütünün yeni suç alanlarına yöneldiğini, geleneksel Yakuza'nın faaliyet konusunda benimsedikleri (örneğin uyuşturucu kaçakçılığı yapmamak gibi) birçok onur kuralından uzaklaşmak zorunda kaldıklarını göstermektedir (Baradel, 2020, s. 111).

Yakuza suç örgütünün karakteristik özellikleri ise:

- Tanınır bir Yakuza olmak iş ortağı bulmak konusunda yol açıcudur,
- Örgütteki semboller, ritüeller, dövmeler ve kurallar örgütün güven ve aile duygusunu ayakta tutan başlıca unsurlardır (parmak kesme ritüeli günümüzde sağlık sorunları nedeniyle neredeyse hiç uygulanmamaktadır),
- Yakuza'larda bazı kültürel değerlerin stratejik yönü de bulunmaktadır. Örneğin eski Japonca ya da yoğun argo kullanımının gizliliği korumak konusunda işe yaradığı düşüncesi vardır,
- Alkolün sosyal etkileşim ve bağ kurmak konusunda işe yaradığı düşüncesi ile Yakuza'larda önemli bir yeri vardır. Öyle ki Yakuza üyelerinin yüksek çoğunluğu karaciğer rahatsızlığından hayatlarını kaybetmektedir (Moorman, 2020, s. 4).
- Son olarak Yakuza üyeleri, yetkilerini aşan ya da çete tarafından onaylanmayan bir faaliyet yürütürse, süreli ya da süresiz olarak çeteden atılmaktadır. Üyenin itaatsizliğine karşı atıldığını takdirde, diğer Yakuza çetelerine de alınmaması adına çete liderlerine bilgi verilmektedir (Baradel, 2020, s. 110).

Sözü geçen hususlar tarafımda tablo haline getirilerek sunulmuştur:

Tablo 4.1.1: Damgalama (Etiketleme) Teorisi Bağlamında Japon Yakuza Suç Örgütü İncelemesi

Teorik Unsur	Göç İlişkisi	Etnisite İlişkisi	Suç İlişkisi
Damgalama	Göçmenlerin yabancı olarak görülüp ötekileştirilmesi.	Zainichi ve Burakumin toplumları gibi bir etnik kimliğe dayalı grupların ötekileştirilmesi.	Damgalanan birey ve toplulukların yasadışı yapılara dönüşmesi.
Toplumsal Dışlanma	Göçmenlerin iş ve eğitim gibi temel haklardan yoksun kalması.	Etnik azınlıkların marjinalleşmesi.	Dışlanan birey ve toplulukların Yakuza gibi aidiyet ve statü sağlayan suç gruplarına katılım sağlaması.
Suçun İçselleştirilmesi	Göçmenlerin topluma ve kendi toplumlarına yabancılaşması.	Etnik kökenin suç ile ilişkilendirilen kimlik haline dönüşmesi.	Suç örgütüne aidiyetin kimlik haline gelerek kendi kimliğinin önüne geçmesi (dövmeler, ritüeller).
Aidiyet ve Statü Arayışı	Göçmenlerin toplumda var olmak, yükselmek ve ekonomik olanaklarını iyileştirmek adına Yakuza gibi yapılara yönelmesi.	Dışlanan bireylerin Yakuza içinde saygı görmesi.	Yakuza aracılığıyla yasadışı işler ile kazanç elde edilmesi.

Elde edilen bulgularla, konu perspektifinde şu şekilde değerlendirme yapılabilir; damgalama teorisi, bireylerin yalnızca eylemlerine değil, kimliklerine yönelik toplumsal yargıların nasıl kalıcı biçimde dışlanmalara ve suç örgütlerine yönelimlere neden olduğunu açıklamada güçlü bir teori olmaktadır.

Japon Yakuza suç örgütü, bu bağlamda, teorik açıdan güçlü bir örnek olmaktadır. Özellikle etnik azınlıklar ve toplumsal marjinallerin tarihsel ve yapısal dışlanma süreçleri, bu bireylerin en başta toplumda yer bulabilmek adına suç örgütlerine yönelimlerini açıklamaktadır.

Yakuza'nın sunduğu aidiyet, statü ve maddi güç, toplumsal kabul görmeyen birey ve toplulukların suç örgütlerine katılımlarını anlamlı kılmakla birlikte, suç olgusunun yalnızca bireysel bir tercih değil, aynı zamanda toplumsal bir sonuç olduğunu göstermektedir.

Uygulanan ritüeller, hiyerarşik yapısı ve kültürel sembolleriyle Yakuza organize suç örgütü, yalnızca suç örgütü olarak değil aynı zamanda toplumda kabul görmeyen kesimler için dayanışma, aidiyet ve hayatta kalma işlevi gördüğü anlaşılmaktadır.

Son olarak günümüzde suç örgütünün etik değerlerinin ve ritüellerinin uygulanmıyor olması, Yakuza'nın dönüşümüne işaret etmektedir.

4.2. Sosyal Düzensizlik Kuramı Bağlamında ABD Mara Salvatrucha MS-13 Çetesi İncelemesi

Kuramın öncüleri Shaw ve Mckay'dir. Shaw ve Mckey'e göre, suç oluşumunun temelinde bireyler değil, bireylerin içinde bulunduğu toplum yapısı vardır ve bireyleri suça yönelten başlıca etken çevresel faktörlerdir (Stowell & Martinez Jr., 2007, s. 565).

Shaw ve Mckay'ın 20. yüzyılın başında Chicago kentinde yaptığı araştırma sonuçlarına göre yoksul, düzensiz, yoğun göç alan bölgelerde suç oranları artmıştır. Aynı göçmenler daha düzenli ve az göç alan bölgelere yerleştğinde ise suç oranlarının düştüğünü tespit etmişlerdir (Kızmaz, 2018, s. 565). Böylelikle kuramın temellerini ise Chicago kentinde yaptıkları araştırmalar ile desteklemişlerdir.

Shaw ve Mckay'ın yaptığı çalışmalar sonucunda tespit ettikleri yoğun göç alan bölgelerde toplumsal bağların oluşmaması, devlet kurumlarıyla olan güvenin ve iletişimin sağlanmaması, göçmen grupların kendilerini diğer göçmenlerden izole ederek güvensizlik ortamı içinde yaşamaları çatışma ortamı oluşturmakta ve suç oranlarının artmasına neden olmaktadır (Kızmaz, 2018, s. 566).

Kuramın suç örgütlerine kaynaklık eden önemli kısmı, göç etmiş özellikle etnik bağları kuvvetli topluluklarda, göç ettikleri bölgelerde çete grupları oluşturarak, diğer gruplara karşı kendi güvenliklerini sağlama çabalarıdır. Çete oluşumlarının suç örgütüne evrimleşmesinde etkili olan bazı etkenler söz konusudur. Örneğin göçmenlerin yerleştikleri bölgedeki iş, istihdam, konut, eğitim vb. gibi temel kurumlarla olan bağların zayıflığı, suç oluşumunun önlenmesi açısından güçlükler yaratmaktadır. Diğer etken sürekli göç alan bölgelerde toplumsal norm ve ortak değer oluşma durumu gerçekleşmemesidir. Yerleşimcilerde gerçekleşmeyen ilişkiler ağı kutuplaşmaya yol açmakta, artan kutuplaşma ve güven sorunu çerçevesinde aynı etnik kimliğe sahip göçmenler arasında gruplaşma oluşturmaktadır (Thomas, 2011, s. 385).

Sonuç olarak göçmenlerin yerleştikleri bölgeleri yoğun göç alan ve toplumsal normları gelişmemiş bölgelerden seçmeleri, ekonomik ve sosyal yönden eksik kalmalarına, yerleşim yerindeki toplumlarla ilişki kuramamalarına, güvenliklerini sağlamak adına

ise çeteleşme yoluna gitmeleri toplumsal bozulma ve sosyal örgütsüzlük durumu oluşturmaktadır.

Sosyal örgütsüzlük kuramına önemli ölçüde katkı sağlayan örneklerden biri, ABD merkezli MS-13 (Mara Salvatrucha) çetesidir. MS-13 çetesinin kökeni, 1980’lerde El Salvador’daki iç savaştan kaçan mültecilerin, Kaliforniya’nın Los Angeles şehrine göç eden çocuklarından oluşan Salvador kökenli gençlere dayanmaktadır (Nuno & Maguire, 2023, s. 5).

Yerleştikleri şehirde yoksulluk, ayrımcılık ve şiddetle karşılaşan Salvador’lu gençler, kendilerini ve topluluklarını zarar vermek isteyen başta Meksika, Afrika ve Amerikalı çetelerden korumak için çete oluşturmuşlardır. Diğer çetelerle girdikleri çatışmalar giderek büyümüş ve şiddeti benimsemeleri çok uzun sürmemiştir (Adams & Pizarro, 2009, s. 2).

MS-13’ün hala varlığını sürdürdüğü ve günümüzde uluslararası boyutta faaliyet yürüten çete olduğu bilinmektedir. Kuruluş amacı yerleştikleri bölgelerde diğer gruplara karşı korumalarını sağlamak iken, bugün uluslararası boyutta çete olarak karşımıza çıkmalarının en önemli etkeni, ABD hükümetinin 1990’larda suça karışan göçmenleri sınır dışı etmesi ile bu çete üyelerinin başta El Salvador, Honduras ve Guetemala’ya yayılmalarına neden olmuş olmasıdır (Adams & Pizarro, 2009, s. 3).

Guetemala, El Salvador ve Honduras gibi bölgeler devlet otoritesinin zayıflığı ve yoksulluk etkenleri ile çetelerin yayılması için en uygun ortama sahip bölgelerdir. Sınır dışı edilen MS-13 çete üyeleri ise, ABD’de öğrendikleri sokak kültürü ve şiddet yöntemlerini bu bölgelere hızlıca yaymaya başlamıştır. Yayıldıkları bölgelerde üye kazanmaları ve büyümeleri zor olmamıştır. Çünkü bölgelerdeki işsizlik, eğitimsizlik, dışlanma ve şiddet olguları, bu çetelere katılmaya itmiştir. MS-13’ün sunduğu aidiyet, statü ve maddi kazanç zamanla üye kazanımlarını hızlandırmıştır (Adams & Pizarro, 2009, s. 3).

El Salvador’a sınır dışı edilen bazı MS-13 üyeleri tekrar Amerika’ya dönmüşlerdir. Bu durum ise MS-13’ün giderek ulus ötesi suç çetesi olma ihtimalini güçlendirmiştir (Nuno & Maguire, 2023, s. 6).

2012 yılına gelindiğinde ise ABD Hazine Bakanlığı, Japonya'daki Yakuza, Meksika'daki Los Zetas gibi uluslararası tehdit oluşturan suç örgütleriyle MS-13'ü eş tutarak, *ulus ötesi suç örgütü* ilan etmiştir (Treasury, 2012).

Son yıllarda bu çetenin giderek güçlendiği ve üye kazandığı tespit edilmiştir. Öyle ki Trump'ın suç örgütüne karşı; *"Together, we're going to restore safety to our streets and peace to our communities, and we're going to destroy the vile criminal cartel, MS-13"* (Trump, 2017) şeklinde ifadesi kayıtlara geçmiştir. Kolluk kuvvetlerine hitap ederek MS-13 çetesini yok etmeyi ve toplumu huzura kavuşturmayı amaçlayan bu ifadesinde, bu çetenin günümüzde oluşturduğu tehdidin ciddi boyutlara evrimleştiği görülmektedir.

- İsmi uluslararası boyutta duyuran MS-13 çetesine karşı önlemler almak adına araştırmalar başlamıştır. MS-13 suç örgütünün, örgütlenme biçimi ve yürüttüğü faaliyetler başta olmak üzere özellikleri ve nasıl üye kazandıkları konusunda saha araştırması yapan Nuno ve Edward, Los Angeles County'deki tutuklu bulunan MS-13 üyeleriyle yaptıkları görüşmelerle bilgi edinmişlerdir. (Nuno & Maguire, 2023, s. 11).

37 MS-13 üyesinden edinilen bu bilgilere göre:

- MS-13 üyeleri kliklerinin belirli bir bölgeyi sahiplenerek burayı şiddet kullanma yolu ile koruduklarını belirtmiştir. Bu durum ise MS-13 üyelerinin de kendi içlerinde kliklere ayrıldığını göstermektedir.
- Her kliğin başında bir lider olduğunu belirtmişlerdir.
- Kliklerin çoğunda düzenli toplantılar yapılmakta ve belirli kurallar çerçevesinde hareket ettiklerini ve kurallara itaat etmeyenlerin ise cezalandırıldığını belirtmişlerdir (Nuno & Maguire, 2023, s. 9).
- Bu ifadeler ise kurallar çerçevesinde hiyerarşik şekilde yapılandıkları ve emir-komuta çerçevesinde lidere bağlı hareket ettikleri anlaşılmaktadır.
- Örgüte olan bağlılık durumunun analizinde ise şu bilgiler elde edilmiştir;
- Bazı çete üyeleri birbirleriyle iş birliği yapmakta, koşulsuz güvenmekte ve savunmaktadır.

- Bazı çete üyeleri ise üye olmayı kimliğinin dışı vurulmuş bir yansıması, kendini önemli hissetme yolu ve kendilerini faydalı olarak algılamalarını ve aidiyet duygusunu sağladığı için kabul etmektedir (Nuno & Maguire, 2023, s. 10).
- Son olarak 20 farklı çeteden alınan faaliyet bilgilerine göre ise bu örgütün ulus ötesi faaliyetleri uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, insan kaçakçılığı, zorla çalıştırma olarak belirlenmiştir

Sözü geçen hususlar tarafımda tablo haline getirilerek sunulmuştur:

Tablo 4.2.1: MS-13 Çetesinin Sosyal Örgütsüzlük Kuramı ile İncelenmesi

Teorik Unsur	Göç İlişkisi	Etnisite İlişkisi	Suç İlişkisi
Çevresel Faktörlerin Etkisi	Göçmen akımlarının yoğun olduğu bölgeler, suç oranlarını artırır	Etnik grupların karşılaştığı dışlanma, güvenlik için etnik temelli gruplaşmalar meydana getirir.	Olumsuz çevre koşulları suça yönetimi artırır, çeteler olumsuz koşullarda güvenlik sağlama aracı olarak kullanılır.
Toplumsal Bağlar ve Norm Eksikliği	Sürekli göç alan bölgeler, sabit toplumsal norm oluşturulamayarak yabancılaşma ve güvensizlik ortamı oluşturur.	Aynı etnik kökene bağlı topluluklar bu yabancılaşma arasında birbirlerine kenetlenirler ve iç grup dayanışması meydana gelir.	Toplumsal bağların zayıflığı ve norm eksikliği, organize suç örgütlerine evrimleşmeyi ya da yönelimi oldukça kolaylaştırır.
Ekonomik İmkânlardan Mahrum Kalma	Göçmenler işsizlik ve yoksullukla karşılaşmaları yasadışı işleri cazip duruma getirir.	Etnik temelli çeteler artarak, bu tür yapıların yasadışı işleri başarı yolu ve statü kazanımı olarak değerlendirilebilir.	Çetelerin sağladığı maddi kazanç ve statü olguları suça yönelimi ve çetelerin üye kazanımlarını teşvik edici duruma getirir.
Organize Suçun Ulusötesi Yapılara Evrimleşmesi	Üye kazanımlarını artıran ve köklenen çeteler, ilerleyen süreçlerde gittikleri başka ülkelerde (örneğin MS-13'ün ABD'den sınır dışı edilmesi) örgütlenmelerini sürdürmektedir.	Etnik bağlar bu yayılımda oldukça etkilidir. (Salvador kökenli üyelerin, Guatemala ve Honduras gibi bölgelerde çeteleşmeyi sürdürmesi).	Çete üyelerin giderlerini karşılamak, varlıklarını devam ettirebilmek için ekonomik güç elde etmek ve kârlarını artırmak niyetiyle küresel suçlara girerler.

Elde edilen bulgular, MS-13 çetesinin yalnızca bireysel suçları değil, aynı zamanda organize suç yapılarını beslediğini de göstermektedir. Göç, yoksulluk, güvensizlik ve dışlanmışlık ortamında oluşan bu yapıların, küreselleşmenin de getirdiği bir olgu olarak zamanla sistematik hale gelmektedirler. Sonuç olarak ise, uyuşturucu ve insan kaçakçılığı gibi küresel suçlara yönelmeleri, toplumsal çözülme ve devlet otoritesizliğinin doğrudan sonucu olarak görülmektedir. Bu perspektifte, çeteleşme

olgusu yalnızca kriminal bir mesele değil, aynı zamanda fırsat eşitsizliği ve kamu otoritesiyle yakından ilişkili çok boyutlu sorun olarak görülmektedir.

4.3. Lanni'nin Akraba Topluluklar Teorisi Bağlamında İtalyan Organize Suç Örgütü (Ndrangheta) İncelemesi

Organize suç örgütlerinin akrabalık ilişkileri içerisinde incelenmesi gerektiğini savunan Lannin'e göre, suç örgütleri geleneksel bir yapıdan oluşmakta ve bu yapı etnik bağlarla birbirlerine bağlılardır (Fırat, 2010, s. 951).

Bu tür suç örgütlerinde örgüt içi görevler ve mevki; akrabalık, etnik kimlik ve arkadaşlık ilişkileri çerçevesinde koordine edilmektedir. Aile türü yapılar, güvene ve kan bağına dayalı ilişkiler ile dışarıya da bilgi sızdırılmasını engellemektedir.

Lanni'nin akraba topluluklar teorisine kaynaklık eden ve 19. yüzyılda mafya yapılanmasının oluşumunda büyük ölçekte etkili olan üç temel yapı bulunmaktadır. Bunlardan ilki, günümüzdeki organize suç örgütlerinin kökenini oluşturan ve İtalya'nın Sicilya Adası'nda varlık göstermiş Cosa Nostra; ikincisi, İtalya'nın Campania bölgesinde varlık göstermiş Camorra; üçüncüsü ise İtalya'nın Calabria bölgesinde varlık göstermiş ve İtalyan mafyasının geleneklerini en etkin biçimde devam ettiren 'Ndrangheta yapılanmasıdır (Calderoni ve diğerleri, 2015, s. 7).

Suç örgütleri belirli bir suçu işlemek için bir araya gelirken, İtalyan suç örgütleri için de aynı tanıımı kullanmak nispeten yanlış olabilir. Çünkü Ndrangheta'ların parçası olduğu İtalyan suç örgütlerinde ortak köken, ortak dil ve aile bağları unsurları aralarında oluşan kohezyonu güçlendirmiş ve (Europol, 2024, s. 20) kökenlerinden itibaren bir arada olan yapının, çevresel faktörlerden dolayı suça yönelmiş olması demek daha doğru olacaktır.

Ndrangheta'nın tarihi, organize suç örgütünün tarihinde sıkça bahsi geçen ve mafya kültürünün Dünya'ya yayılmasında önemli bir rol oynayan Sicilya Adası'nda varlık göstermiş Cosa Nostra ile aynı zemine dayanmaktadır. Bu yönüyle, Ndrangheta, Cosa Nostra'nın bir diğer kolu olarak değerlendirilir.

İkisi arasındaki fark ise, Cosa Nostra organize suç örgütü tarihine İtalyan mafyasının geleneklerinden bahsedilmesinde öncülük ederken, Ndrangheta İtalyan mafyasının kültür ve geleneğini günümüzde en aktif biçime sürdürmektedir.

ABD'deki düzenden dışlandıkları için, kendi etnik grupları içerisinde bir örgütlenme söz konusu vardır. Buna bağlı olarak yapılanmaları da yabancıya kapalı, yalnızca kendi etnik kökenlerine ait bireylerin yer aldığı oluşum söz konusudur (Çakmak, 2011, s. 62).

Devletin ezici vergilerinden ve İtalyanların Avrupa'daki endüstriyel, sosyal ve birçok imkânından mahrum kalması sebebiyle, İtalyanların gözünde devlet açgözlü olarak algılanmış ve aile olgusu tek gerçek kabul edilmiştir. Bu doğrultuda İtalyanlar için aile kavramı farklı bir boyut kazanmış ve güçlendirebilmek için faaliyet yürütmüşlerdir. Bazı itirafçıların kayıtlara geçen bilgilerine göre, 55 mafya ailesi mevcuttur. 1990'lardaki polis kayıtlarına geçen bilgilere göre aile üyelerinin sayıları değişmektedir. Minimum 10 kişi, maksimum 50 kişiden oluşmaktadır (Baş, 2019, s. 20).

Bu tarihsel perspektifte Ndrangheta'lar, günümüzde bu dışlanmayı fırsata çevirerek kendi diasporalarını oluşturmuş ve suç işlemek için kullanmaktadırlar. Aile odaklı faaliyetleri ve tarihi ritüellerine bağlılıkları çerçevesinde sosyo-kültürel özellikleriyle karakterize edilmektedirler. İş yapmak için başka örgütlerle kurdukları ortaklıklar hariç, Ndrangheta aileleri arasında örgütü güçlendirmek adına stratejik evlilikler gerçekleştirilerek suç ittifakları kurulduğu tespit edilmiştir (Sergi, 2023, s. 390).

Calabria'da anti-mafya savcısı olan Salvatore Boemi, tespiti destekler nitelikte İtalyan Parlamento Komisyonu'nda Ndrangheta'ların üyelik sistemi için yaptığı konuşmada; mafya ailesinde doğmanın mafya olarak doğmak olduğunu ifade etmiştir (Varese, 2006, s. 423).

İfade ve tespite göre, kan bağı ve aile içi sadakat ile pekiştirilen dışa kapalı sosyal yapı; çözülmesi ve dışarıdan sızılması zor bir yapı haline getirerek güçlendirmektedir. Bu nedendir ki, diğer suç örgütlerine kıyasla İtalyan kökenli suç örgütü olan Ndrangheta hakkında bilgiler sınırlıdır ve örgüt hakkında bilgiye ulaşmak ise diğer suç örgütlerine kıyasla daha uzun sürmektedir.

Ndrangheta örgütünün mevcut hiyerarşik durumunda kendi içlerinde ayrıldıkları *locali*, *cosche* ve *ndrine* olarak üç farklı yapılanma olduğu bilinmektedir. *Cosche* ve *ndrine* kan bağına dayalı grupları oluşturarak, bu grupların birbirlerine bağlı oldukları ortak *locali* meydana getirmektedirler. *Locali*, yerel yönetimlerin ortak noktası ya da

aile gruplarını belirli periyodlarla ortak çatı altında birleştiren ve her ailenin ayrı ayrı faaliyetlerinin planlandığı temel birim görülmektedir. Localilerin yönetimi ise *Capo bastone*, *contabile* ve *capo crimine*'den oluşan üç farklı koldan yürütülmektedir. *Contabile*, talimatları *capo bastone*'den almaktadır. *Capo crimine*, suç faaliyetlerini yönetmektedir. *Contabile*, ortak fondan gelirlerin yönetimini yürütmektedir (Repele, 2020, s. 3).

Ndrangheta'nın mafya tarzı organize suç örgütü olarak ana faaliyeti uyuşturucu kaçakçılığıdır. Güney Amerika'dan Avrupa'ya ve aynı zamanda Avusturalya'ya uzanan suç ağı ile faaliyetlerini sürdürmektedir. Zaman zaman başka suç örgütleri ile ortaklık kurup faaliyet alanlarını genişletmektedirler. Örneğin günümüzde Kolombiyalı Gluf Klanı ve Ekvatordaki bir başka ağ ile ortaklığı mevcuttur. Primeiro Comando da Capital (PCC) isimli suç örgütüne ise kokain karşılığında silah temin ettikleri bilinmektedir. Elde ettikleri gelirleri ise Avrupa ve Güney Amerika'daki ülkeler başta olmak üzere çoğu yerde restoranlar, oteller, marketler ve diğer yasal faaliyetlere yatırmaktadırlar (Europol, 2024, s. 22).

Uyuşturucu kaçakçılığı haricinde *partito* ilişkiler kurarak politik kayıtsızlıklar ve adam kaçırmaya suçlarının faaliyetleri arasında olduğu bilinmektedir (Fırıncıoğulları, 2020, s. 11).

Sözü geçen hususlar tarafımda tablo haline getirilerek sunulmuştur:

Tablo 4.3.1: Lanni'nin Akraba Topluluklar Teorisi Bağlamında İtalyan Organize Suç Örgütü (Ndrangheta) İncelemesi

Teorik Unsur	Göç İlişkisi	Etnisite İlişkisi	Suç İlişkisi
Aile ve Kan Bağı Temelli Yapılanma	Göç edilen yerlerde diaspora ve aile bağları korunarak örgüt yeniden oluşmaktadır.	Etnik köken örgütün kimliğini belirlemedeki en önemli unsurdur.	Aile bağları dışarıya karşı koruma oluşturarak, bilgi alınmasını güçleştirmektedir. Aynı zamanda güven kazanmaktaki en temel araçtır.
Tarihsel Süreklilik	Göç eden Ndrangheta'lar, kendi kültürel kodlarını yeni ülkelerde de inşa edebilmişlerdir.	Etnik temelli kültürel devamlılık sağlanmıştır.	Tarihsel bağlar, örgütlenme ve suç pratiğinde geleneksel yapıyı korumakta ve sürdürmektedir.

Lanni'nin Akraba Topluluklar Teorisi çerçevesinde yapılan bu değerlendirmede, Ndrangheta'ların bir organize suç örgütü olmasının da ötesinde sosyo-kültürel bir yapı

olarak varlığını sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Ndrangheta'ların kan bağı, güven ve aile ilişkilerine dayalı sistemlerinde onları diğer organize suç örgütlerinden ayırarak dışarıya bilgi sızmasını önlemektedir. Kapalı bir topluluk içerisinde kendilerine özgü bu sistem, istikrarlı suç ağlarının oluşturulmasına da olanak tanımaktadır.

Sonuç olarak, Ndrangheta örneği organize suç örgütlerinin yalnızca ekonomik çıkarlar doğrultusunda değil, aynı zamanda etnik ve ailevi kodlarla da şekillenebileceğini göstermektedir. Lanni'nin teorisi ise, bu yapıların nasıl nesiller boyu sürdürülebilir hale geldiğini anlamak açısından önemli bakış açısı sunmaktadır.

4.4. İthalat Yaklaşımı Perspektifinde Türkiye Bağlantılı Organize Suç Örgütleri

İthalat modeli, doğrudan suç ve göç ilişkisine odaklanmaktadır. Bu modele göre, birey ya da toplulukların göç sürecinde, göç ettikleri ülkenin suç işleme kapasitesi temel belirleyici zemin olarak kabul edilmektedir. Model, başka bir ülkeye göç eden organize suç örgütleri ya da terör örgütleri gibi yapıları açıklamak amacıyla kullanılmaktadır. Göçmen perspektifinden bakıldığında ise, bireylerin suç işlemek amacıyla göç ettikleri varsayımına dayanmaktadır. Bu yaklaşıma göre, suça yatkın ülkelerin göçmen ve mülteci kapasitelerini sınırlandırması, dışarıdan göç alımını azaltması ve uluslararası polis teşkilatlarıyla iş birliği içinde politika geliştirmesi gerektiği savunulmaktadır (Wortley, 2009, s. 352).

Teorinin somut örneğini, Türkiye'den başta Hollanda ve Almanya olmak üzere Avrupa ülkelerine göç eden suç aktörleri oluşturmaktadır. Türkiye'den gerçekleştirilen Avrupa göçleri, 1960'lı yılların başından itibaren Türkiye'de yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle *işçi göçü* olarak başlamış ve 1973 yılında yaşanan petrol krizine kadar yoğun şekilde devam etmiştir. Ancak 1976-1981 yılları arasında, Avrupa ülkelerine göçler sınırlandırılmış, getirilen sınırlandırmaların ardından evlilik yolu ile göç etmek mümkün olmuştur (Özdemir & Bingöl, 2014, s. 136).

1990'lı yıllara gelindiğinde, Avrupa'daki suç raporları ve istatistiksel veriler, Türkiye'den gelen suçluların sayısının arttığını ve ciddi tehdit oluşturduklarını göstermeye başlamıştır. Çünkü küreselleşme, Türk gruplarının hem Avrupa'da hem de Türkiye sınırlarında yasadışı faaliyetler için organize suç örgütlerine dönüşmesine olanak sağlamıştır (Cengiz, 2024).

Günümüzde Avrupa'ya göç eden Türk grupları, suç girişimlerini kıta geneline yaymak amacıyla diaspora ilişkilerini etkin biçimde kullanmaktadır. Bu perspektifte, Avrupa ülkelerinde yükselen Türk organize suç örgütlerinin gelişimi, Türk diasporasıyla bağlantılıdır. Nitekim, Hollanda polisinin 2024 yılında yayımladığı rapora göre, uyuşturucu operasyonları sonucunda yakalanan suçluların önemli bir kısmının Türkiye'den gelen göçmenler olduğu belirlenmiştir (Politie, 2024, s. 41).

Diaspora ilişkilerinin suç faaliyetlerine sağladığı en büyük katkı, İtalyan Ndrangheta'lar gibi güven temelinde kurulu yapılar oluşturmalarıdır. Ayrıca etnik temele dayalı suç grupları, kârı maksimize ederken oluşabilecek riskleri de minimuma indirmektedir. Bunun yanında diaspora ilişkileri, Avrupa'daki aynı suç faaliyetiyle ilgilenen diğer kartel ve çetelere karşı birleşerek, üstünlük sağlama ve rotaları kontrol etme imkânı da tanımaktadır. Hollanda'da Türkiye'den göç eden kişilerin diaspora ilişkileri aracılığıyla yasadışı faaliyetlerde yüksek etki sahibi olmalarının nedenlerinden birisi de budur (Cengiz, 2024).

Türk gruplarının Avrupa'daki faaliyetleri yalnızca uyuşturucu kaçakçılığı ile sınırlı değildir. Uyuşturucu kaçaklığına özellikle dikkat çekilmesinin nedeni, Taliban hükümetinin afyon üretimini yasaklaması sonucu eroin tedarik zincirinin bozulması olmuştur. Getirilen yasak, uyuşturucu ticaretinin kâr marjını maksimize edeceği sebebiyle suç örgütlerinin dikkatlerini özellikle uyuşturucu ticaretine yöneltmesine neden olmuştur. Bu alanda yerel çeteler ve suç örgütleri arasında oluşan temel rekabette, diaspora ilişkilerinin bir diğer önemi de budur. Türk gruplar aynı zamanda silah kaçakçılığı, sigara kaçakçılığı, antika ürün kaçakçılığı ve insan kaçakçılığı gibi alanlarda da uluslararası düzeyde faaliyet göstermektedir (Cengiz, 2024).

Bu perspektifte, özellikle Almanya ve Hollanda'ya gerçekleştirilen göçlerde, ülkelerin diaspora ilişkilerinin sunduğu sosyal ve kültürel kolaylıklar sayesinde suç ağlarına katılımların yabancılık yaşamadan hızlı uyum sağlandığı görülmektedir (Europol, 2024, s. 23). Sonuç olarak, bahsi geçen suç alanlarına hızla adapte olarak yaygınlaşmaktadırlar.

Hollanda'da uyuşturucunun, hemen hemen tüm türlerinin yaygın biçimde tüketilmesi ve Rotterdam gibi büyük bir limana sahip olunması, ülkeyi kaçakçılık örgütlerinin merkezi haline getirmektedir (Auropean Union Drugs Agency, 2024).

Almanya'daki durum da benzer nitelikler taşımaktadır. Örneğin, Almanya Sağlık Bakanı Karl Lauterbach tarafından hazırlanan yasa tasarısına göre, 18 yaş üstü bireyler için esrar tüketiminin yasallaştırılması hedeflenmektedir (Manthey & Rehm, 2024). Bu perspektiften değerlendirildiğinde, ülkelerin suç faaliyetlerine karşı uyguladığı yaptırımlar ve tutumları da önemli belirleyici etken olmaktadır.

Bahsi geçen konulardan yola çıkarak, Türk suç örgütlerinin Avrupa ülkelerini hedef konumlara getirmesinde başlıca etkenler şu şekilde söz edilebilir:

- Büyük limana sahip olmanın faydası, büyük yük gemilerinin ürünlerin girdisini tek seferde yaparak yakalanma riskinin azaltılması.
- Uyuşturucu ve türevlerine olan talebin fazla olması.
- Türkiye özelinde kıyaslandığında her iki ülkenin de uyuşturucuyla mücadele yöntemlerinin eksik kalıyor olması.
- Türkiye ya da çifte vatandaşlık kimliği taşıyan gruplar olarak Türkiye'nin jeopolitik konumunun önemini Almanya ve Hollanda'ya uyuşturucu tedarik ederken Türk kimliklerinden dolayı rahat kullanabiliyor olmaları.

Konu perspektifinde uluslararası düzeyde ismi duyulan başlıca suç örgütü *Avrupa'nın Escobar'ları* ismiyle anılan Baybaşı'nın ailesi olmuştur (İnsajderi, 2020). Baybaşı'nın ailesi, İtalyan mafyasıyla benzer şekilde uyuşturucu faaliyetini *aile* yapılanması ile gerçekleştirmektedirler. Abdullah Baybaşı'nın ve Hüseyin Baybaşı'nın örgütün lider konumundadır (Yeni Akit Gazetesi , 2022).

Baybaşı'nın faaliyetleri yalnızca uyuşturucu kaçaklığı değildir. Aynı zamanda çetecilik faaliyetleriyle de topluma korku salarak kafe ve dükkânlardan haraç toplamak gibi yaygın suçlar da işlemişlerdir. Öyle ki, Londra'da kurdukları *Bombacılar* adlı çetenin üyeleri, samuray kılıçları, silahlar ve metal çubuklarla dolaşarak halka gözdağı vermiş ve şiddet eylemlerinde gençleri kullanmışlardır (BBC Turkish, 2006).

Mevcut durumda Baybaşı'nın ailesinin liderlerinden olan Hüseyin Baybaşı'nın, Hollanda'da müebbet hapis cezası çekmektedir. Kardeşi Abdullah Baybaşı'nın ise, 2010 yılında Türkiye'de yakalanarak 40 yıl müebbet hapis cezası almış ancak 2016 yılında serbest bırakılmıştır (Cengiz, 2024).

Sözü geçen hususlar tarafımdan tablo haline getirilerek sunulmuştur:

Tablo 4.4.1: İthalat Yaklaşımı Perspektifinde Türkiye Bağlantılı Organize Suç Örgütleri

Teorik Unsur	Göç İlişkisi	Etnisite İlişkisi	Suç İlişkisi
Suç işlemek amacıyla göç	Hedef ülkelerdeki yapısal ve işlevsel faktörler, suç işleme olanakları açısından değerlendirilip göç ediliyor.	Baybaşı ailesi örneğinde olduğu gibi, Avrupa ülkelerinde etnik kimliklere dayalı yapılar oluşturmaktadır.	Rotterdam limanı gibi büyük kapasiteler, uyuşturucu tüketiminin yaygınlığı suç faaliyetlerini teşvik etmektedir.
Diaspora ilişkilerinin suç faaliyetlerine katkısı	Diaspora ilişkileri içerisindeki göçmenler suç yapılarına daha hızlı adapte olmaktadır.	Avrupa'daki Türk diasporası, örgütler için sosyal ve kültürel bağ işlevi görmektedir.	Diaspora ilişkileri ile organize suç örgütleri arasında varlık sürdürme imkânları kolaylaşıyor.

Sonuç olarak İthalat modeli perspektifinden bakıldığında, Türkiye bağlantılı organize suç örgütlerinin Avrupa'daki varlığı, sadece göç olgusunun sonucu değil aynı zamanda göçün stratejik bir unsur olarak kullanıldığı yapısal bir suç pratiği olarak görünmektedir. Ancak bu yaklaşımın tek başına yeterli olduğu söylenemez. Zira Türkiye'den Avrupa'ya göç eden suç aktörlerinin, hedef ülkelerde organize suç yapıları oluşturması kadar, göç edilen ülkelerin suç ile mücadeleleri, göç politikaları, hukuki düzenlemeleri ve toplumsal yapıları da belirleyici rol oynamaktadır.

SONUÇ

Bu tez çalışmasında, göç ve etnisite olgularının organize suç örgütleri üzerindeki etkileri çok boyutlu bir şekilde ele alınmış ve çeşitli ülkelerden vaka analizleri üzerinden incelenmiştir. Çalışmanın temel amacı, küresel düzeyde hızla değişen demografik, siyasal ve toplumsal dinamikler bağlamında, etnik kimlik ve göç olgularının organize suç yapıları ile olan ilişkisini nitel bir araştırma yöntemiyle analiz etmektir.

Elde edilen bulgular, organize suç örgütlerinin göçmen ve mültecileri *zayıf halka* olarak görerek örgüt bünyelerine dâhil etmeleri, faaliyetlerini icra ederken operasyonel kolaylık sağlamaktadır. Benzer şekilde bazı terör örgütlerinin de göçmenleri çeşitli şekillerde kullanmaları, bu olgunun yalnızca bireysel ya da toplumsal düzeyde değil, aynı zamanda ulusal güvenlik açısından da ciddi riskler barındırdığını göstermektedir.

Diğer taraftan, göçmen ve mültecilerin dışlanma, ekonomik problemler, aidiyet eksikliği gibi olgular göçmen ve mültecilerin alternatif toplumsal yapılar arayışına girmelerine neden olmakta, bu durum bazı bireylerin organize suç örgütleri ile temas kurmasına yol açabilmektedir. Bu noktada etnik kimlik, sadece kültürel bir unsur değil, aynı zamanda bu yapıların iç dayanışmasını ve kolektif kimliğini güçlendiren bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

Bu noktada önemle vurgulanmalıdır ki her göçmen ya da mülteci organize suç yapıları ile ilişki içerisinde değildir. Suç örgütlerine katılım, göçmen nüfusun tamamını temsil eden bir durum olmayıp, daha ziyade belirli yapısal koşulların ve sosyal dışlanma süreçlerinin sonucunda ortaya çıkan istisnai örneklerdir. Göçmen toplulukların büyük kısmı, bulundukları toplumlara entegre olmayı, ekonomik ve sosyal yaşamın bir parçası olmayı amaçlamakta ve organize suç faaliyetlerinden uzak durmaktadır. Dolayısıyla, göçmenlik ile suç arasında doğrudan bir nedensellik kurmak hem bilimsel hem etik açıdan yanıltıcıdır.

Çalışmada ele alınan örnek olaylar, farklı coğrafyalarda benzer dinamiklerin nasıl farklı biçimlerde tezahür ettiğini göstermiştir. Japonya'daki Yakuza örneği, etiketleme (damgalama) kuramı çerçevesinde değerlendirildiğinde, toplumsal dışlanmanın

bireyleri suç yapılarına yönlendirebildiği görülmüştür. ABD merkezli MS-13 çetesi ise sosyal düzensizlik kuramı ışığında analiz edilmiş ve devlet otoritesinin yetersiz kaldığı bölgelerde çeteleşmenin bir tür *koruma* mekanizması olarak algılandığı ortaya konmuştur. İtalya merkezli Ndrangheta örneği, etnik ve akrabalık bağlarının organize suç yapılarının kurumsallaşmasında nasıl bir rol oynadığını göstermektedir. Türkiye’den Avrupa’ya göç eden bazı suç aktörlerinin diaspora üzerinden kurdukları yapılar ise göçün organize suç açısından nasıl bir taşıyıcı kanal işlevi görebileceğini ortaya koymuştur.

Bu çerçevede ulaşılan temel çıkarımlar şu şekilde özetlenebilir:

1. Göçmenlerin sosyal dışlanma ve güvencesizlik ile karşılaştıkları ortamlarda, organize suç yapıları alternatif aidiyet ve ekonomik gelir mekanizması haline gelebilmektedir.
2. Etnik kimlik, organize suç örgütleri için yalnızca kültürel bir unsur değil, aynı zamanda örgütsel dayanışmayı ve güven ilişkilerini güçlendiren bağdır.
3. Diaspora yapıları, suç örgütlerinin ulus-ötesi faaliyetlerini kolaylaştırmakta ve sınırları aşan suç ağlarının kurulmasına imkân tanımaktadır.
4. Devletin sosyal politikalarının yetersiz kaldığı, otoritenin zayıf olduğu bölgelerde organize suç yapıları toplumsal boşlukları doldurarak belirli bir meşruiyet kazanabilmektedir.
5. Organize suç yapılarına ilişkin faaliyetler yalnızca bireysel suç eylemleriyle sınırlı kalmayıp, toplumsal güvenlik, ekonomik istikrar ve kamu düzeni açısından çok boyutlu riskler oluşturmaktadır.

Bu perspektifte, güvenlik politikalarının yeniden ele alınması büyük önem arz etmektedir. Özellikle organize suç ve terör örgütlerinin istismarına açık toplumsal yapılara sahip ülkelerin, sınır güvenliğini güçlendirmesi, nitelikli ve kontrollü göç politikaları geliştirilmesi gerekmektedir. Bununla birlikte göçmenlerin entegrasyon süreçlerinin güçlendirilmesi, organize suç yapılarının insan kaynağı bulmasının önüne geçecektir.

Ayrıca, uluslararası iş birliğinin artırılması, bilgi paylaşım mekanizmalarının güçlendirilmesi, organize suçun etnik ve toplumsal bağlamda çok boyutlu analiz

edilerek erken uyarı sistemlerinin oluşturulması, bu alandaki mücadelede kritik bir rol oynamaktadır.

Son olarak, bu çalışmada literatür taraması ve vaka analizlerine dayalı bir yöntem izlenmiş olmakla birlikte, gelecekte yapılacak analizlerin nicel veri temelli saha çalışmalarıyla desteklenmesi, suç örgütü üyeleri, göçmenler ve kamu görevlileriyle yapılacak derinlemesine mülakatlar aracılığıyla daha kapsamlı analizlerin gerçekleştirilmesi, alandaki bilgi birikimini derinleştirecek ve daha etkili çözüm stratejileri geliştirilmesine olanak tanıyacaktır.

KAYNAKÇA

- Abadinsky, H. (1991). *Organized crime* (3. baskı). Chicago: Nelson-Hall Inc.
- Adams, J. J., & Pizarro, J. J. (2009). MS-13: A gang profile. *Journal of Gang Research*, 16(4), 1–11.
- Adıgüzel, V. (2024). Etnisite dinamikleri: Çeşitlilik, değişim ve kuramsal perspektif. *Sosyal, Beşerî ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(11), 894–905.
- Akbulut, A. (2020). Türkiye ekonomisinde Suriyeli sığınmacıların kayıt dışı istihdama etkisi. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 131–145.
- Aktaş, B. (2015). Gümrük işlemlerine tabi tutmadan ülkeye eşya sokma suçu üzerine bir inceleme. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (121), 1–46.
- Altan, Y., & Arslan, M. (2016, Ocak). Küreselleşme ve organize suç. *Uluslararası İşletme, Ekonomi ve Yönetim Perspektifleri Dergisi*, 73–86.
- Argün, U. (2013). *Küreselleşme süreci bağlamında organize suç örgütlerindeki değişimin karşılaştırmalı analizi* [Yayımlanmamış doktora tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı].
- Arslan, M. (2009). *Organize suç örgütleri ve terör örgütleri arasındaki yakınlaşma, işbirliği ve uluslararası güvenliğe etkileri* [Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı]. Yükseköğretim Kurulu Tez Merkezi.
- Arslan, M. (2020). *Küreselleşme organize suç istikrar*. Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Auropean Union Drugs Agency. (2024, Haziran 11). *2024 yılında Avrupa'daki uyuşturucu durumunu anlamak – Önemli gelişmeler (Avrupa Uyuşturucu Raporu* 2024).
https://www.euda.europa.eu/sites/default/files/pdf/31882_tr.pdf?79836
- Aydın, Ö. (2014). *Türkiye'de yolsuzluk ve organize suç örgütleri* [Yüksek lisans tezi, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Uluslararası Güvenlik Anabilim Dalı]. Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi.
- Baltacı, O. Y. (2004). *Küreselleşme ve örgütlü suçlar* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Baradel, M. (2020). *The puzzle of Yakuza's longevity: The endurance of the Yakuza and its implications for theories of organised criminality* [Yüksek lisans tezi, Birkbeck Londra Üniversitesi].

- Baş, S. (2019). İtalyan mafyasının doğuşu, yükselişi ve düşüşü. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* (Özel Sayı:1949–2001), 1–55.
- Bayram, M., Toker, Ö., & Özdemir, H. Ö. (2017). Ekonomik gelişme-etnik çatışma ilişkine dair nitel bir analiz. *Bariş Araştırmaları ve Çatışma Çözümleri Dergisi*, 4(2), 1–16.
- BBC News. (2020, Ocak 23). Myanmar Rohingya: What you need to know about the crisis. <https://www.bbc.com/news/world-asia-41566561>
- BBC Turkish. (2006, Mayıs 16). Bir uyuşturucu imparatorluğunun çöküşü. https://www.bbc.co.uk/turkish/europe/story/2006/04/060407_baybasin_promo.shtml?utm_source=chatgpt.com
- Beşe, E. (2001). Organize suçların kriminolojik temelleri. *Polis Bilimleri Dergisi*, 23–38.
- Beşe, E. (2002). *Türkiye'de devlet toplum ve polis*. Seçkin Yayıncılık.
- Beşe, E. (2005). *Sociological analysis of organised criminality in Turkey* [Yüksek lisans tezi, Middle East Technical University, Department of Sociology].
- Bostan, H. (2017). Türkiye'de iç göçlerin toplumsal yapıda neden olduğu değişimler, meydana getirdiği sorunlar ve çözüm önerileri. *Coğrafya Dergisi*, 1–16.
- Buran, A., & Yüksel Çak, B. (2012). Türkiye'de diller ve etnik gruplar. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 1(1), 293–297.
- Calderoni, F., Garofalo, L., Berlusconi, G., & Giommoni, L. (2015). The Italian mafias in the world: A systematic assessment of the mobility of criminal groups. *European Journal of Criminology*, 13(4), 3–28.
- Calvani, S. (2001, March 9). *Human security threats: Terrorism, organized crime, and drugs in Asia*. Presentation at the United Nations Inter-Agency Security Network Group Meeting, Bangkok.
- Campana, P., & Varese, F. (2022). *The determinants of group membership in organized crime in the UK: A network study*. *Global Crime*, 23(1), 5-22. <https://doi.org/10.1080/17440572.2022.2042261>
- Cengiz, M. (2024, Temmuz 27). Perspective: Unmasking the turf wars – The complex rivalries of Turkish mafia groups in Europe and links to Latin America. *Small Wars Journal*.
- Cinoğlu, H. (2015). Suç, küreselleşme ve gelecek. *Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi*, 3–19.

- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İlke)*, (17), 67–91.
- Çakmak, Ö. O. (2011). *Küreselleşme sürecinde Türkiye'deki yabancı ve yerli organize suç örgütlerinin karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Çelen, A. İ. (2021). Yeni bir göç krizinin eşiğinde Batı Yarım Küre: Temel bileşenleriyle Venezuela mülteci krizi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(42), 1662–1687.
- Çelik, N. (2023). Sosyo-iktisadi etkileri itibariyle devlet başarısızlığı, terörizm ve zorunlu göç. In *Uluslararası Güvenlik* (ss. 55–67). Ankara: Astana.
- Çetiner, S., & Günay, E. (2021). Uluslararası göçün sosyo-kültürel etkileri: Türkiye örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(47), 1–21.
- Çirci, E. (2022). *Göçün kişi başına düşen gelir ve kayıt dışı ekonomiye etkileri* [Yüksek lisans tezi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Çokaklı, F. S. (2020). *Ekonomik kriz ve Türkiye'de organize suçlar* [Yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Anabilim Dalı].
- Demir, C. K. (2019, Kasım). Etnik çatışmalar. (M. Aydın, Dü.) *Güvenlik Yazıları Serisi*, (37), 1–6.
- Demir, E. (2023). Uluslararası göç teorileri üzerine sosyoekonomik bir değerlendirme. *Turkish Academic Research Review*, 8(4), 1407–1428.
- Demirtaş, M. (2010). XVIII. yüzyılda Osmanlı'da bir zümrenin alt-kültür grubuna dönüşmesi: Külhanbeyleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (113), 113–141.
- Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 175–204.
- Doğru, A. (2021). *Türkiye'nin jeopolitik konumunun değerlendirilmesi* [Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü].
- Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9–22.
- El-Aziz. (2025, Mart 25). MOSSAD ajanı Saraçhane'deki gösteride yakalandı. <https://el-aziz.com/haber/24379141/mossad-ajani-sarachanedeki-gosteride-yakalandi>

- Erdoğan, C. F. (2024). *Overdose Türkiye*. İstanbul: Doğan Kitap.
- Ersoy, Ö. (2005). *Organize suç olgusu ve ulusal mücadele konsepti* [Yüksek lisans tezi, Polis Akademisi, Güvenlik Bilimleri Enstitüsü].
- Euronews. (2024, Eylül 12). Bakan Uraloğlu, 85 milyon kişinin bilgilerinin çalındığını doğruladı: “Maalesef önlenemedi.” <https://tr.euronews.com/2024/09/12/bakan-uraloglu-85-milyon-kisinin-bilgilerinin-calindigini-dogruladi-maalesef-onlenemedi>
- Europol. (2013). *EU serious and organised crime threat assessment (SOCTA) 2013*. Europol.
- Europol. (2021). *European Union serious and organised crime threat assessment (SOCTA) 2021*. Europol.
- Europol. (2024). *Decoding the EU's most threatening criminal networks (SOCTA) 2024*. Europol.
- Europol. (2025). *The changing DNA of serious and organised crime (SOCTA) 2025*. Europol. <https://www.europol.europa.eu>
- Federal Bureau of Investigation. (n.d.). *Transnational organized crime*. <https://www.fbi.gov/investigate/transnational-organized-crime>
- Fincenauner, J. (2005). Problems of definition: What is organized crime? *Organize Suçlarda Eğilimler*, 8, 63–83.
- Fırat, M. (2010). *Değişim sürecinde Türkiye’de organize suçluluk üzerine sosyolojik bir araştırma* [Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Fırıncioğulları, S. (2020). Organize suçlar/mafiya. In D. A. Arslan (Ed.), *Suç sosyolojisi* (pp. 1–27). Çanakkale: Paradigma Akademi Yayınları.
- Fisher, E. (2012). From outcasts to overlords: The legitimation of the Yakuza in Japanese society. *The Undergraduate Journal of Social Studies*, 3(2), 1–11.
- Ganiyeva, S. (2014). Türk ve Rusya Federasyonu hukukunda mülteci ve sığınmacı kavramları arasındaki ayrım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 16(2), 45–82.
- Gediz Oral, B., & Gökbnar, A. (2017). Karapara aklamanın (politik) araçları: Yolsuzluk, organize suç ve mücadelede mali önlemler. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 24(1), 89–114.
- Geleri, A. (2003). Organize suçların ortaya çıkışı ve gelişimi: İtalyan-Amerikan mafyası üzerine bir çalışma. In A. Geleri & H. Çevik (Eds.), *Organize suçlarla mücadele ve polis* (pp. 19–72). Ankara: Seçkin Yayınları.

- Gingeras, R. (2024). *Türkiye'nin alacakaranlığı: Mafya, eroin, devlet* (Cilt 1, R. Karakuş, Çev.). Ankara: Fol Kitap.
- Global Organized Crime Index. (2023). *Global organized crime index: Turkey*. Global Initiative Against Transnational Organized Crime; ENACT; INTERPOL; Institute for Security Studies.
- Gökbunar, A. R. (2014). Organize suç ve terör örgütleri ile mücadelede sivil silah: Sosyal destekler. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(2), 230–242.
- Gökpinar, M. (2005). Sosyal ve kriminal boyutlarıyla organize suç. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2–21.
- Güngör, Z. H. (2007). Türk ceza hukukunda suçların tasnifi. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, (69), 2–30.
- Gürbüz, H. (2022). Göçün kentleşme sürecine etkisi: Yoksulluk, dışlanma, entegrasyon. In T. Büyükbeşe, E. Dineri, & Z. Köse (Eds.), *Sosyal ve ekonomik boyutlarıyla göç* (pp. 95–120). Gaziantep: Özgür Yayınları.
- Hamsici, M. (2024, Eylül 27). Türkiye'deki 'yeni nesil mafya' hakkında neler biliniyor? *BBC News Türkçe*. <https://www.bbc.com/turkce/articles/cjr3n1j7w3xo>
- Hill, P. (2014). The Japanese Yakuza. In L. Paoli (Ed.), *The Oxford handbook of organized crime* (pp. 234–253). Oxford University Press.
- İçduygu, A. (2012). Türkiye’de gözlemlenen düzensiz göç akışlarına istatistiklere dayalı genel bakış. In A. İçduygu (Ed.), *Türkiye’de düzensiz göç* (pp. xx–xx). Ankara: Uluslararası Göç Örgütü Türkiye.
- İçişleri Bakanlığı. (2024, Mayıs 22). Organize suç örgütü lideri Barış Boyun yakalandı. <https://www.icisleri.gov.tr/organize-suc-orgutu-lideri-baris-boyun-yakalandi>
- İçişleri Bakanlığı. (2022, Eylül 21). Türk İnterpol’ü mafya tipi suç örgütü liderlerine yurt dışında da göz açtırmıyor. <https://www.icisleri.gov.tr/turk-interpolu-mafya-tipi-suc-orgutu-liderlerine-yurt-disinda-da-goz-actirmiyor>
- İnsajderi. (2020, Ocak 18). Fransa'nın 14 milyar avroluk uyuşturucu kaçakçılığından aradığı Türk “Escobari” Tiran’da yakalandı. https://insajderi.org/tr/kapet-ne-tirane-escobari-turk-i-kerkuar-nga-franca-per-trafikim-te-droges-me-vlere-14-miliarde-euro/?utm_source=chatgpt.com

International Organization for Migration. (n.d.). *Göç terimleri sözlüğü* (2. baskı). IOM Publications.

https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf

Interpol. (n.d.). *Organized crime*. <https://www.interpol.int/Crimes/Organized-crime>

İzmir'de Son Dakika. (2025, Nisan 08). Süleyman Çakır'ın ölüm yıldönümünde ortalık yine yıkıldı! <https://www.izmirdesondakika.com.tr/suleyman-cakirin-olum-yildonumunde-ortalik-yine-yikildi>

Kahya, Y. (2006). *Hemşehrilik ilişkilerinin organize suç örgütleri üzerindeki etkileri* [Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü].

Kahya, Y. (2015). Suç teorileri ışığında Türkiye'de kaçakçılık olgusu: Toplumsal nedenleri, boyutları ve algısı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(3), 159–178.

Kahya, Y., & Karakaya, M. (2014). Gelir getirici suçlar temelinde suç örgütlerinin karşılaştırmalı analizi: Erzurum örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(1), 133–158.

Kalkan Okur, N. (2024). Van'da iç güvenlik: Terör ve kaçakçılık faaliyetleri. In O. Köse, N. Akdemir, & İ. Güleriyüz (Eds.), *Güvenlik, tarih ve etik: Çok yönlü küresel perspektifler* (pp. 105–142). Ankara: Berikan Yayınevi.

Kansu, S. (2023, Ekim 5). Türkiye, küresel organize suçlarda Avrupa birincisi. *Gazete Kadıköy*. https://www.gazetekadikoy.com.tr/gundem/turkiye-kuresel-organize-suclarda-avrupa-birincisi?utm_source=chatgpt.com

Kaplan, D. E. (2023, Nisan 20). Investigating mafia states and kleptocracies: A Q&A with OCCRP's Drew Sullivan. *Global Investigative Journalism Network*. <https://gijn.org/stories/investigating-mafia-states-and-kleptocracies-a-qa-with-occrps-drew-sullivan/>

Kara, A. (2001). *Organize suç olgularının irdelenmesi: Antalya ve civarı* [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı].

Kara, M. (2024). Suç örgütlerinin sosyal medyayı bir özendirme aracı olarak kullanması: Basına yansıyan haberler eşliğinde bir inceleme. *Yeni Medya Elektronik Dergisi*, 8(3), 510–536.

Kariman, S. (2023). *Göç ve yoksulluk arasındaki ilişki: Bilecik örneği* [Yüksek lisans tezi, Bursa Ulusağ Üniversitesi].

- Kariman, S., & Işığık, Ö. (2022). Afganistan’da yaşanan göç hareketleri ve Türkiye’deki Afganların durumunun incelenmesi. *Uluslararası Kriz ve Siyaset Araştırmaları Dergisi*, 6(2), 455–486.
- Kartal, A. B. (2014). Uluslararası terörizmin değişen yapısı ve terör örgütlerinin sosyal medyayı kullanması: Suriye’de DAESH ve YPG örneği. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*(27), 1–39.
- Kazan, H. (2016). Terör-medya ilişkisi ve medyada terör haberciliği. *Güvenlik Stratejileri Dergisi*, 12(24), 109–146.
- Keleş, R. (1998). *Kent bilim terimleri sözlüğü* (2. bs.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Keyman, E. F. (2022). Göç. In *Sosyal Bilimler Ansiklopedisi* (Cilt 2). Tübitak Bilim Yayınları.
- Kılınç, C. (2025). Understanding the interaction of migration and terrorism. *Journal of Terrorism and Radicalization Studies*, 4(1), 81–109.
- Kızıl, C. (2021). Geçici koruma altındaki Suriyelilerin Türkiye ekonomisi ve kamu bütçesi üzerinde yarattıkları maliyetler ve kazançlar. In *Göç ve etkileri* (pp. 193–201).
- Kızmaz, Z. (2018). Göç ve suç arasında bir ilişki var mı?: Bütüncül bir bakış. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 562–599.
- KOM. (2021). *KOM Daire Başkanlığı Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele 2021 Raporu*. Ankara: İçişleri Bakanlığı KOM Yayınları.
- Kurşun, H. (2021). *Kentleşme, göç ve suç ilişkisi bağlamında madde bağımlılığı: "Gaziantep örneği"* [Yüksek lisans tezi, T.C. Maltepe Üniversitesi, Sosyoloji Anabilim Dalı].
- Lee, E. (1966). A theory of migration. *Demography*, 3(1), 47–57.
- Lin, Y. (2024). Yakuza: Japan’s underground society in 21st century (H. Najandimanesh & A. Oriolo, Eds.). *Journal of International Criminal Law*, 5(2), 25–66.
- Ioannis, M. (2008, Ocak 16). Turkish organized crime: Outlook, perspectives and current trends. *Research Institute For European And American Studies*. <https://rieas.gr/researchareas/terrorism-studies/3273-turkish-organized-crime> (Erişim tarihi: Mayıs 09, 2025)
- Lokmanoğlu, E., Bilgi Kurt, İ., & Kocaağa, N. (2023). Organize suç örgütlerinin medyayı kullanma yeterlilikleri: Yeni nesil dijital mafyalaşmada sosyal medyanın rolü. *Premium e-Journal of Social Sciences*, 7(36), 1630–1642.

- Lymperopoulou, K., Bannister, J., & Krzemieniewska - Nandwani, K. (2022). *Inequality in exposure to crime, social disorganization and collective efficacy: Evidence from Greater Manchester, United Kingdom. British Journal Of Criminology*, 62(4), 1019-1035. <https://doi.org/10.1093/bjc/azab106>
- Madde14. (t.y.). Afrika Birliği Örgütü mülteci sorunlarının özel yönlerini düzenleyen sözleşme. *Madde14.*
http://www.madde14.org/index.php?title=Afrika_Birli%C4%9Fi_%C3%96rg%C3%BCt%C3%BC_M%C3%BClteci_Sorunlar%C4%B1n%C4%B1n_%C3%96zel_Y%C3%B6nlerini_D%C3%BCzenleyen_S%C3%B6zle%C5%9Fme
(Erişim tarihi: Mart 12, 2025)
- Madde14. (t.y.). Cartagena mülteciler bildirisi. *Madde14.*
http://www.madde14.org/index.php?title=Cartagena_M%C3%BClteci_Bildirisi (Erişim tarihi: Mart 12, 2025)
- Mansurova, L. (2024). Modern dünyada etnik ve dini çatışmalar. *International Refereed Journal On Social Sciences*, 10(53), 41–44.
- Manthey, J., & Rehm, J. (2024). Germany's cannabis act a catalyst for European drug policy reform? *The Lancet Regional Health – Europe*, 42.
- Mısıroğlu, D. (2022). 1950 yılı sonrası Türkiye’de gecekondulaşma/gettolaşma hareketlerinin kent üzerindeki etkisi ve Türk siyasetinde merkez-çevre ilişkisi bağlamında etkisi (s. 3–13).
- Moorman, D. N. (2020). The Yakuza: Organized crime in Japan. *The Downtown Review*, 7(1), 1–11.
- Nargül, S. (2022). Türkiye’deki göçmen kaçakçılığının yapısı ve düzensiz göç hareketliliğindeki rolü. In A. Solnyshkina & K. Adılbekova (Eds.), 2. *International Symposium "Global Migration Phenomenon" with Its Security, Economic, Social, Political And Cultural Dimensions Proceedings Book* (ss. 53–59). Ankara: Violence And Abuse Studies Platform.
- National Police Agency of Japan. (2018). Fight against organized crime police of Japan. *National Police Agency.*
https://www.npa.go.jp/english/Police_of_Japan/Police_of_Japan_2018_fu
(Erişim tarihi: Nisan 21, 2025)
- Nişancı, Ş., & Işık, C. (2012, Ekim 1-2). Etnisite algısının siyasal tercihler üzerine etkisi: Kars ili Kağızman ilçesi üzerine bir çalışma. *II. Bölgesel Sorunlar ve Türkiye Sempozyumu*, 109–133.

- Nuno, L. E., & Maguire, E. R. (2023). The nature and structure of MS-13 in Los Angeles County. *Criminal Justice Review*, 48(1), 5–20.
- Oral, B. (2017). Sosyolojik bir olgu olarak göç, tanımı, nedenleri ve göç kuramları. *Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Özel Konular Dergisi*, 1–8.
- Osmanlı, U. (2019). Kent mekanında toplumsal ayrışma (gettolaşma) ve Richard Sennet'in açılma korkusu kavramı. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(65), 668–675.
- Özcan, E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2(4), 183–215.
- Özdemir, A. U. (2025). Taner Akçam'ın yüzyıllık apartheid kitabı hakkında değerlendirmeler. *Belgi Dergisi*(29), 355–376.
- Özdemir, Ç. M., & Bingöl, A. S. (2014). Almanya ve Hollanda'da Türk göçmen işçi çocuklarına uygulanan eğitim politikaları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(2), 134–157.
- Öztürk, B. (2023). Toplum suça nasıl tepki verir?: Becker ve Goffman'ın perspektifinden damgalama teorisi. *Söylenti Dergi*, 1.
- Politie. (2024). *Georganiseerde drugsriminaliteit in beeld*. Politie.
- Ravenstein, E. G. (1885). The laws of migration. *Journal of the Statistical Society*, 48(2), 167–235.
- Ravenstein, E. G. (1889). The laws of migration. *Journal of the Royal Statistical Society*, 52(2), 241–305.
- Reilly, E. F. (2014). Criminalizing Yakuza membership: Comparative study of the Anti-Boryokudan Law. *Washington University Global Studies Law Review*, 13(4), 801–830.
- Repele, G. (2020). The importance of blood ties in the 'Ndrangheta settlements abroad (ss. 2–5).
- Roth, M. P., & Sever, M. (2015). Bir suç karteli olarak Kürdistan İşçi Partisi (PKK): Organize suç yoluyla terörizmi finanse etmek, örnek olay açıklaması. In S. Altıntop (Ed.), *Suçla mücadele ve güvenlik* (ss. 11–573). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Sağlam Sarıkaya, B. (2020). Kürt göçünden diasporaya: Rotalar, aktörler ve ulustaşılık. *International Journal of Social and Humanities Sciences*, 4(2), 115–136.

- Salmaşur, Y. E., & Şahin, B. (2020). Suriye iç savaşı sonrası yaşanan göç hareketliliğinin Türkiye demografik yapısına yansımaları. *Uluslararası Afro-Avrasya Araştırmaları Dergisi*, 86–103.
- Sarıgil, Z. (2012). Ethnic groups at ‘critical junctures’: The Laz vs. Kurds. *Middle Eastern Studies*, 48(2), 269–286.
- Sazak, S. (2018). Sınır aşan organize suçlarla mücadelede ABD ve Türkiye kıyaslaması: Federal Soruşturma Bürosu (FBI) ve Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) [Yayımlanmamış doktora tezi]. Güvenlik Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sergi, A. (2023). To become 'Ndrangheta in Calabria: Organisational narrative criminology and the constitution of mafia organisations. *Trends in Organized Crime*, 24(4), 389–411.
- Shaw, V. (2008). In a time of rapid social change: Organized crime in Asia and the Pacific. *International Journal of Social Inquiry*, 1(1), 29–46.
- Smith, A. D. (1993). The ethnic sources of nationalism. In M. E. Brown (Ed.), *Ethnic conflict and international security* (ss. 27–41).
- Southwell, D. (2009). *Organize suç tarihi* (B. Köseoğlu, Çev.). Kırmızı Kredi Yayınevi.
- Steffensmeier, D., & Martens, F. (2001). Crime: Organized. In *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. Elsevier Science.
- Stowell, J. I., & Martinez Jr., R. (2007). Displaced, dispossessed, or lawless? Examining the link between ethnicity, immigration, and violence. *Aggression and Violent Behavior*, 12(5), 564–581.
- Şahin, A. (2018). Harris-Todaro göç modeli: Türkiye uygulaması [Yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Şen, M. (2014). Türkiye’de iç göçlerin neden ve sonuç kapsamında incelenmesi. *Çalışma ve Toplum*, 40(1), 231–256.
- Şenol, D. (2007). Türkiye’de organize suçlar ve halkın teveccühü. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 1–16.
- T.C. Adalet Bakanlığı. (2020, Aralık 12–15). Sınır aşan örgütlü suçlara karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi. İnsan Hakları Dairesi Başkanlığı. https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020102044bm_45.pdf (Erişim tarihi: Mart 17, 2025)
- Tamer, M. (2020). Göç, göçün nedenleri ve uluslararası göç üzerine kavramsal bir analiz. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 7(60), 2808–2818.

- Taş, Y., & Özcan, S. (2013). Türkiye’de iç göçün yoksulluğa ve istihdama etkileri. *International Conference on Eurasian Economies* (ss. 290–297). Petersburg, Russia.
- Taştan, Y. K. (2010). Etnisite kuramları. *Düşünce Dünyasında Türkiz Dergisi*, 6(1), 199–228.
- Terzi, E., & Koçak, Y. (2012). Türkiye’de göç olgusu, göç edenlerin kentlere olan etkileri ve çözüm önerileri. *Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(3), 163–184.
- Thomas, P. M. (2011). Theoretical articulation on immigration and crime. *Homicide Studies*, 15(4), 385.
- Topçuoğlu, T. (2016, Nisan). Kriminoloji -2- Damgalama (Etiketleme) Teorisi. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi. <https://cdn.istanbul.edu.tr/statics/hukuk.istanbul.edu.tr/wp-content/uploads/2016/05/Kriminoloji-2- -Damgalama-Teorisi.pdf>
- Treasury, U. (2012). Treasury sanctions Latin American criminal organization. U.S. Treasury. <https://www.treasury.gov/press-center/press-releases/Pages/tg1733.aspx>
- Trump, D. J. (2017, Temmuz 28). Remarks by President Trump to law enforcement officials on MS-13. National Archives. <https://trumpwhitehouse.archives.gov/briefings-statements/remarks-president-trump-law-enforcement-officials-ms-13/>
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri. (2023, Temmuz 24). *Güncel Türkçe Sözlük* (T. D. Yayınları, Prodüktör). <https://sozluk.gov.tr/>
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (1961, Mayıs 5). Cenevre’de 1951 tarihinde imzalanmış olan mültecilerin hukuki durumuna dair sözleşmenin tasdiki hakkında kanun tasarısı ve dışişleri komisyonu raporu (1/25). Türkiye Büyük Millet Meclisi. https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/KM_/d00/c002/km_0000_2024ss0053.pdf
- Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2023). 7442 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu ile bazı kanunlarda değişiklik yapılmasına dair kanun (Kanun No. 7442). <https://www5.tbmm.gov.tr/tutanaklar/KANUNLAR/KARARLAR/kanuntbmmc083/kanuntbmmc083/kanuntbmmc08304422.pdf>
- Türkiye Cumhuriyeti. (2004, Ekim 12). 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu. T.C. Adalet Bakanlığı – Mevzuat Bilgi Sistemi.

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5237&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>

Türkiye Cumhuriyeti. (2006, Eylül 26). İskân Kanunu. *Resmî Gazete*.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/09/20060926-1.htm>

Türkiye Cumhuriyeti. (2013, Nisan 11). Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. *Resmî Gazete*.
<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>

Uslu Ak, B. (2021). Göç kavramı. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8, 1749-1758.

Varese, F. (2006). How mafias migrate: The case of the 'Ndrangheta. *Law & Society Review*, 40(2), 411–444.

Vurucu, İ. (2020). Etno-kültürel farklılıklar ve suç davranışı. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 9(25), 492–507.

Wortley, S. (2009). Introduction. The immigration-crime connection: Competing theoretical perspectives. *Journal of International Migration and Integration*, 10(4), 349–358.

Yaşar, M., & Delice, M. (2014, Temmuz-Ağustos). Göç ve şiddet suçları ilişkisinin incelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 1–18.

Yeni Akit Gazetesi. (2016, Ocak 10). Sedat Peker şehit ailesine ev aldı.
<https://www.yeniakit.com.tr/haber/sedat-peker-sehit-ailesine-ev-aldi-120121.html>

Yeni Akit Gazetesi. (2022, Şubat 6). Baybaşınlar kimler? Baybaşın ailesi kimdir? Edip Baybaşın Fırat kimdir? <https://www.yeniakit.com.tr/haber/baybasinler-kimler-baybasin-ailesi-kimdir-edip-baybasin-firat-kimdir-1624632.html>

Yıldırım Kaygılı, M. (2023). Türkiye'nin organize suçlulukla mücadele anlayışının kaçakçılık ve organize suçlarla mücadele daire başkanlığı ve Europol ilişkileri üzerinden değerlendirilmesi 2005-2020 (Yüksek lisans tezi). Hitit Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Güvenlik Ana Bilim Dalı, Çorum.

Yıldız, A. (2017). Göç olgusu ve göçün ekonomik etkileri: Türkiye örneği. In A. Yatkın (Ed.), *Kamu yönetimi sempozyumu, uluslararası göç ve mülteci sorunun çözümünde kamu yönetiminin rolü* (ss. 1825-1841). Elazığ.

Yıldız, F. (2020). Rasyonel seçim teorisi ile organize suçları anlamak. *Akademik Hassasiyetler*, 7(14), 147–171.

Yıldız, F. (2020). Sınırışan organize suçlar bağlamında Avrupa Birliği. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 27(2), 275–289.

- Yılmaz, A. (2014). Uluslararası göç: Çeşitleri, nedenleri ve etkileri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 9, 1685–1704.
- Zorlu, M., & Yetim, M. (2020). Yasa dışı göçle mücadele bağlamında Avrupa Birliği ve Türkiye politikalarının karşılaştırılması. *Ortadoğu Etütleri*, 12(2), 325–348.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

ORCID	
Adı Soyadı	
Doğum Yeri	
Doğum Tarihi	

LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Bölüm	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi

YÜKSEK LİSANS EĞİTİM BİLGİLERİ

Üniversite	Çankırı Karatekin Üniversitesi
Enstitü	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

YABANCI DİL BİLGİSİ

İngilizce	Completed a Basic 2 Level English course at OHLA, Miami (2014).
-----------	---

İLETİŞİM

E-mail	
--------	--